

BILTEN BROJ 2
SUDSKE PRAKSE VRHOVNOG SUDA
BOSNE I HERCEGOVINE
Sarajevo, april - juni 1988. Godine

GRADANSKO PRAVO – OPŠTI DIO

1.

Član 2. stav 2. u vezi sa članom 3. stav 1. tačka 5. Zakona o obezbjeđenju plaćanja između korisnika društvenih sredstava

Nije pravno valjan usmeni sporazum zaključen između društvenih pravnih lica o izradi projekta za izgradnju građevinskog objekta

IZ obrazloženja:

Pravilan je zaključak izražen u drugostepenoj presudi da nije pravno valjan usmeni sporazum o izradi izvedbenog projekta jer je zakonom propisana pismena forma kao konstitutivni elemenat (član 2. stav 2. u vezi sa članom 3. stav 1. tačka 5. Zakona o obezbjeđivanju plaćanja između korisnika društvenih sredstava).

(Vrhovni sud BiH, Rev. 209/87 od 21.1.1988. godine)

2.

Članovi 374, 780. i 782. Zakona o obligacionim odnosima

Potraživanje naknade za poslove izvoza robe obavjene za račun tuženog i za izdatke učinjene tim povodom zastarijeva u roku od tri godine od dana kada je izvoznik trebao položiti račun o obavljenom poslu.

IZ obrazloženja:

Prvostepeni sud pogrešno nalazi da osnovanost prigovora zastare valja cijeliti po opštim zastarnim rokovima od 10, odnosno 5 godina iz Zakona o zastarjelosti potraživanja i Zakona o obligacionim odnosima, jer zastarni rok, saglasno odredbi člana 17. Zakona o zastarjelosti potraživanja i Zakona o obligacionim odnosima, jer zastarni rok, saglasno odredbi člana 17. Zakona o zastarjelosti potraživanja i 374. Zakona o obligacionim odnosima, iznosi 3 godine za potraživanje cijene, odnosno naknade za isporučenu robu ili izvršenu uslugu, a u konkretnom slučaju radi se o izvršenju usluge, te za naknadu za izdatke učinjene u vezi s tim ugovorima (tužilac je bio komisionar tuženog i zastara bi tekla od dana kada je bio dužan da položi račun o obavljenom poslu, odnosno kada je obavljen posao za komintenta – članovi 780. i 782. ZOO).

(Vrhovni sud BiH, Pž. 320/87 od 24.3.1988. godine)

3.

Član 376- Zakona o obligacionim odnosima

Naknada štete nastala zajednicama penzijskog i invalidskog osiguranja u SRBiH zastarijeva u subjektivnom roku od tri godine od dana isplate svakog ojednog obroka penzije osiguraniku oštećene zajednice.

IZ obrazloženja:

Prema odredbi člana 376. Zakona o obligacionim odnosima potraživanje naknade prouzrokovane štete zastarijeva za 3 godine od kada je oštećenik doznao za štetu i za lice koje je štetu učinilo (stav 1. člana 376). U stavu 2. ovog člana propisano je da u svakom slučaju ovo potraživanje zastarijeva za 5 godina od kada je šteta nastala. U konkretnom slučaju nije nastupila zastara potraživanja koja se odnosi na naknadu štete nastale za vrijeme od 3 godine unazad od dana podnošenja tužbe. Zastarjelost potraživanja naknade štete u pravilu ne može početi teći prije nego što šteta nastane. Tek ispostavljanjem štetne posljedice (u konkretnom slučaju isplatom porodične penzije) dolazi do umanjivanja sredstava oštećenog (član 155. ZOO) i rokovi zastare propisani u članu 376. ZOO teku za svaki pojedini siplaćeni iznos porodine penzije od časa isplate. Istina, u sudskoj praksi povodom primjene člana 376. ZOO preovladao je stav da nastupa i zastara naknade buduće štete za koju je po redovnom toku stvari izvjesno da će sukcesivno nastajati u budućnosti, nakon proteka subjektivnog, odnosno objektivnog roka zastare iz člana 376. ZOO za prvo ispoljenu štetnu posljedicu, ali samo pod uslovom da se po zakonu može zahtijevati naknada buduće štete i prije njenog nastanka (kao npr. u slučaju iz člana 194. i 195. ZOO i sl). Kako u SRBiH nije posebnim zakonom predviđena mogućnost naknade buduće štete prouzrokovane zbog umanjivanja sredstava zajednice penzijskog i invalidskog osiguranja u kapitaliziranom iznosu ili u obliku rente, te se naprijed navedeni pravni stav ne može primijeniti kod ocjene zastare potraživanja naknade štete ove vrste.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 341/87 od 19.2.1988. godine)

DRUŠTVENA SVOJINA
4.**Član 67-71- Zakona o šumama**

Poravnanjem, uz eventualno otuđenje šume u društvenoj svojini, protivno prinudnim propisima, ne može se urediti međa između šume na koju postoji prvo svojine i šume u društvenoj svojini.

Iz obrazloženja:

Nižestepeni sudovi su pravilno ocijenili značaj nespornih činjenica: da je poravnanjem, zaključenim među strankama dana 12.11.1959. godine, u vanparničnom postupku granica između tužiočevog posjeda i šume u društvenoj svojini bila uređena tako da je sporna šuma ušla u sastav tužiočevog posjeda i da je tavko stanje trajalo sve do donošenja konačnog rješenja nadležnog organa Skupštine opštine kojim je međa revidirana tako što su obje sporne parcele ušle u sastav kompleksa šume u društvenoj svojini.

Uređenje međa imalo je isključivo onaj značaj kakav ima uspostavljanje popisanog katastra radi evidentiranja posjedovnog stanja (član 1. ranijeg Osnovnog zakona o premjeru zemljišta i katastra, sada član 4. važećeg republičkog zakona ("Službeni list SRBiH", broj 14/78). Ni u jednom od tih postupaka nije bilo moguće rješavati i spor oko vlasništva. Ovo stoga što bi zaključeno poravnanje uz otuđenje šume u društvenoj svojini bilo u suprotnosti sa odredbama tadašnjeg Zakona o prometu zemljišta i zgrada ("Službeni list SFRJ" broj 26/54), koji nije predviđao mogućnost otuđenja šume u društvenoj svojini na osnovu pravnog posla, pa bi takav pravni posao i kada bi se prihvatilo da je poravnanjem bio zaključen, bio apsolutno ništav u smislu tadašnjih pravila imovinskog prava (sada član 103. Zakona o obligacionim odnosima).

PRONALAZAČKO PRAVO

5.

Član 135. Zakona o zaštiti pronalazaka, tehničkih unapređenja i znakova razlikovanja**Član 749. i 756. Zakona o obligacionim odnosima**

Nalogoprimac nema osnova da uskarati isplatu naknade autoru pronalaska, koju je primio po osnovu ugovora o licenci, pod izgovorom da sticalac licence nije plasirao "patentirane" proizvode na tržište.

Iz obrazloženja:

Prema sadržini navoda stranaka u toku postupka i sadržini pismene isprave ugovora od 7. jula 1986. godine tuženi je, po ovlaštenju tužioca kao autora pronalaska i nosioca licence, zaključio taj ugovor (u kome je istupao kao "prodavac" licence). Tim ugovorom je na kupca trajno preneseno isključivo pravo iskorištavanja registrovanog patenta – inovacije, čiji je autor tužilac, a kupac se obavezao da će autoru isplatiti fiksni iznos od 1.000.000 dinara "za troškove i rad na razvoju", od čega je tužiocu odmah isplatio iznos od 500.000 dinara, a ostatak od aljih 500.000 dinara se obavezao isplatiti" nakon prve realizacije navedene inovacije, dobivanje fakture i upotrebne dozvole", kao što je navedeno u ugovoru.

Pošto tuženi ne tvrdi da je tužilac prije zaključenja navedenog ugovora na njega prenio pravo iskorištavanja patenta, to sadržina tog ugovora kakav je tuženi zaključio sa sticaocem, a koji ima sve karakteristike ugovora o licenci u smislu odredbe člana 135. Zakona o zaštiti pronalazaka, tehničkih unapređenja i znakova razlikovanja ("Službeni list SFRJ", broj 34/81), upućuje na to da je između tužioca i tuženog prethodno bio zaključen takav sporazum koji ima značaj ugovora o nalogu iz člana 749. Zakona o obligacionim odnosima, a to proizilazi i iz saglasnih navoda stranaka u toku postupka prema kojima je tuženi, uz saglasnost tužioca kao autora, ugovorom prenio na kupca trajno pravo iskorištavanja tužiočevog patenta i, svakako po tužiočevim upustvima, ugovorio za njega autorsku naknadu u već navedenom iznosu koja je djelomično tužiocu već i isplaćena.

Kako je među strankama u toku postupka bilo nesporno i to da je korisnik patenta, što potvrđuje čak i navodi žalbe (a to slijedi i iz virmanskog naloga u prilogu spisa), u ispunjenju ugovora zaključenog sa tuženim dana 7. jula 1986. godine, doznačio tuženom preostali dio ugovorene autorske naknade u iznosu od 500.000 dinara, tuženi je postupajući po uputstvima tužioca iz ugovora o nalogu, a prema odredbama člana 751. stav 1. i člana 754. Zakona o obligacionim odnosima, bio dužan doznačiti taj iznos tužiocu, neovisno od toga da li je korisnik patenta plasirao patentirane filtere na tržištu. Takav prigovor je, naime, prema sadržini ugovora od 7. jula 1986. godine mogao isticati samo korisnik patenta i zbog toga uskratiti isplatu ugovorene autorske naknade, pa kada on to nije učinio, nego je naprotiv isplatio tu naknadu u cijelosti, to tuženom, koji je kao nalogoprimac dužan da štiti interese tužioca kao nalogodavca postupajući pri tome sa pažnjom dobrog privrednika (član 751. stav 1. zakona o obligacionim odnosima), nije pripadalo pravo da se koristi takvim progovorima i da samo zbog toga što je smatrao da korisnik nije iskoristio patent onako kako bi to njemu odgovaralo vrati ovome doznačeni iznos autorske naknade, kako tvrdi da je postupio bez tužiočeve saglasnosti.

(Vrhovni sud BiH, Gž. 125/87 od 28.1.1988. godine)

STVARNO PRAVO

6.

Član 135. Zakona o nasljeđivanju (raniji)**član 133. Zakona o nasljeđivanju SRBiH****Član 47. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o iskorišćavanju poljoprivrednog zemljišta**

Tužiocu su izgubili pravo svojine na zemljištu, koje je zbog proteka roka od 10 godina prešlo u društvenu svojinu, iako je ostavinski postupak dugo trajao, jer pravo vlasništva prelazi na nasljednike u času smrti ostavioca, pa ostavinski postupak nije predstavljao smetnju za pdonošenje tužbe protiv društveno pravnog lica koje je bilo u posjedu zemljišta od prvih godina iza drugog svjetskog rata.

IZ obrazloženja:

U postupku pred nižestepenim sudovima je utvrđeno da tužena organizacija udruženog rada, odnosno njen prednik, drži u posjedu sporne nekretnine još od prvih godina iza drugog svjetskoj rata, zatim da tužioci nisu plaćali porez na ove nekretnine, niti su prije ove parnice tražili da im se predaju u posjed.

Polazeći od ovih utvrđenja nižestepeni sudovi su, primjenom odredbe člana 47. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o iskorištavanju poljoprivrednog zemljišta ("Službeni list SFRJ", broj 12/67) pravilno sudili kada su zahtjev tužioca odbili, jer je sporno zemljište po navedenom propisu, zbog proteka vremena od deset godina i pasivnog držanja tužilaca u odnosu na vršenje vlasničkih prava, postalo društvena svojina.

Na donošenje ovakve odluke bez značaja je činjenica što je dugo trajao postupak za raspravljanje zaostavštine iza prednika tužilaca, a ovo zbog toga što je zaostavština, pa prema tome i sporne nekretnine, po sili zakona (član 135. ranijeg zakona o nasljeđivanju, odnosno po članu 133. sada važećeg Zakona o nasljeđivanju ("Službeni list SRBiH", broj 7/80) prešla na tužioce već u momentu smrti ostavilaca, pa su zbog toga tužioci bili u mogućnosti da se, radi zaštite vlasničkih prava, obrate sudu od momenta kada je na njih prešla zaostavština.

Na donošenje presude kojom se tužioci odbijaju sa tužbenim zahtjevom nisu od značaja ni ostale činjenice i okolnosti koje se kao prigovori ističu u reviziji, kao što je činjenica da su tužioci živjeli u B., a ne u mjestu gdje se nalaze sporne nekretnine, da nisu vični pravu, pa su računali da zaštitu svojih prava mogu tražiti tek po okončanju ostavinskog postupka kada ih sud oglasi za nasljednike, da porez nisu plaćali jer od nadležnog državnog organa nisu pozivani na izvršenje ove obaveze, te da tužena organizacija udruženog rada nije bila savjestan posjednik. Nijedna od pomenutih činjenica nije navedena kao izuzetak od pravila da se, pod okolnostima predviđenim u članu 47. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o iskorištavanju poljoprivrednog zemljišta, neiskorištenjem poljoprivrednog zemljišta kroz period uži od deset godina, gubi pravo vlasništva.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 432/87 od 12.5.1988. godine)

7.

Član 267. Porodičnog zakona

Stambena zgrada i njeni pripaci, koji se nalaze na istoj građevinskoj parceli, predstavljaju jednu nepokretnost, pa se ne mogu utvrditi različiti dijelovi za pojedine objekte.

IZ obrazloženja:

Prilikom odlučivanja o zajedničkom sticanju nepokretne imovine parničnih stranaka nižestepeni sudovi su propustili da ocijene značaj nesporne činjenice da su sporna stambena zgrada i svi ostali prateći objekti (garaža, sušnica i živinarnik) izgrađeni na kč.br. 3317, koja je upisana u Pl.br. 334 KO Pohranjen i da stoga prilikom utvrđivanja dijela u zajednički stečenoj nepokretnoj imovini – tužiteljici se nije mogao utvrditi suvlasnički dio od ¼ na stambenoj zgradi i živinarniku, a ½ dijela na garaži i sušnici, već je s obzirom na njihov doprinos u sticanju svih objekata nepokretne imovine, trebalo utvrditi suvlasnički dio u istom srazmjeru (član 267. stav 1. Porodičnog zakona).

(Vrhovni sud BiH, broj Rev. 40/87 od 30.9.1987. godine)

8.

Čl. 14. i 37. Zakona o osnovnim svojinsko – pravnim odnosima

Sama registracija motornog vozila na ime jednog suvlasnika nije osnov za jače pravo na posjed.

IZ obrazloženja:

U toku postupka pred prvostepenim sudom je utvrđeno da tužilac nije isključivi vlasnik traktora i prikolice nego samo suvlasnik zajedno sa tuženim, pa polazeći od ovih utvrđenja nisu postojale pretpostavke da se, po osnovu iz člana 37. Zakona o osnovnim svojinsko – pravnim odnosima, udovolji tužbenom zahtjevu.

Okolnosti koje je tužilac istakao u toku postupka pred prvostepenim sudom i u žalbi, a naime, da su traktor i prikolica registrovani na njegovo ime, da je te stvari on držao u posjedu tokom jula i avgusta 1986. godine, i da ih je tuženi oduzeo od tužioca bez njegovog pristanka, ne daju tužiocu nikakvo jače pravo na sporne stvari u donosu na tuženog, jer i kod istaknutih okolnosti ostaje činjenica da su traktor i prikolica suvlasništvo stranaka, što svakom od njih, u smislu člana 14. stav 1. zakona o osnovnim svojinsko – pravnim odnosima, daje pravo posjedovanja i korištenja stvari koje su u suvlasništvu, pa i s obzirom na to nisu postojali razlozi da se udovolji tužbenom zahtjevu.

Pitanje načina na koji će se realizovati pravo posjedovanja i korištenja stvari u suvlasništvu, je stvar dogovora suvlasnika, koji se u praksi realizuje na razne načine, ali ako se, kao u ovom slučaju, ne potigne sporazum među suvlasnicima, ostaje da se to pitanje uredi u vanparničnom postupku kod nadležnog suda.

Tužilac u reviziji ponov ukazuje na pojedine okolnosti zbog kojih smatra da ima jače pravo na posjedovanje spornih stvari, pa u vezi sa tim treba dodati i slijedeće:

Okolnost što su na ime tužioca registrovani traktor i prikolica ne daju mu pravo da samo zbog toga drži u isključivom posjedu te stvari. Prema odredbi iz člana 4. stav 2. Pravilnika o postupku registracije vozila ("Službeni list SFRJ", broj 2/83), u slučaju da postoji suvlasništvo na

motornom i priključnom vozilu, registracija se vrši samo na jednog od suvlasnika, ali se time ne dira u prava zajedničkog posjedovanja i korištenja stvari koje su u suvlasništvu.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 761/87 od 24.3.1988. godine)

9.

Čl. 15. i 16. stav 4. Zakona o osnovnim svojinsko – pravnim odnosima

Ništav je ugovor o diobi ako ga nisu zaključili svi suvlasnici, pa ne veže ni one suvlasnike koji su ga zaključili.

IZ obrazloženja:

Zaključak nižestepenih presuda o pravnoj valjanosti vansudskog sporazuma između tužioca i prvotuženog o razvrgnuću suvlasničke zajednice u zgradama, i kada bi se prihvatilo da je bio zaista postignut onako kako je to prvotuženi tvrdio u toku potupka, kod nesporne činjenice da u toj diobi, kao i u diobi nekretnina u selu K. nije učestvovala i drugotužena, koja je također suvlasnik, zasnovan je na pogrešnoj primjeni materijalnog prava.

Naime, prema pravilu imovinskog prava iz paragrafa 841. bivšeg Opšteg građanskog zakonika, kao i po odredbama sadašnjeg Zakona o osnovnim svojinsko – pravnim odnosima (član 15. i član 16. stav 4. tog zakona) razvrgnuće suvlasničke zajednice nije pravno valjano ako u njemu nisu učestvovali svi suvlasnici, što znači da takva dioba ne proizvodi pravno dejstvo ni u odnosu na one suvlasnike koji su u njoj učestvovali, pa je pogrešno drugačije pravno shvatanje eksplicirano u razlozima drugostepene presude.

(Vrhovni sud BiH, broj Rev. 396/87 od 14.4.1988. godine).

(Vrhovni sud BiH, broj Rev. 467/87 od 24.3.1988. godine)

10.

Čl. 31. i 32. Zakona o prometu nepokretnosti

Suvlasnik (građanin ili građansko – pravno lice) nema pravo preče kupnje u slučaju kada društveno – pravno lice prenosi na drugo društveno – pravno lice pravo raspolaganja na idealnom dijelu zgrade.

IZ obrazloženja:

Odredbom člana 16. stav 1. Zakona o prometu nepokretnosti SRBiH propisano je da društveno pravna lica mogu međusobno prenositi zgrade, odnosno stanove i poslovne prostorije, kao posebne dijelove zgrada pravnim poslom uz naknadu ili bez naknade, dok je odredbom člana 16. stav 3. istog zakona propisano da društveno pravno lice može zgrade, odnosno stanove i poslovne prostorije kao posebne dijelove zgrade, otuđiti iz društvenog vlasništva samo uz naknadu u visini prometne vrijednosti nepokretnosti.

Odredbom člana 243. Zakona o udruženom radu (“Službeni list SFRJ”, broj 53/76) propisano je da društvena pravna lica imaju pravo da u pravnom prometu društvenim sredstvima zaključuju samoupravne sporazume i ugovore, te obavljaju druge pravne poslove i radnje u okviru svoje pravne spobnosti (u daljem tekstu: pravo raspolaganja) i da su u ostvarivanju prava raspolaganja, između ostalog ovlaštena da prenose društvena sredstva na drugo društveno pravno lice uz naknadu ili bez naknade kao i da ih otuđuju iz društvenog vlasništva.

Analizom pomenutih zakonskih propisa dolazi se do zaključka da do primjene odredbe člana 31. Zakona o prometu nepokretnosti može doći samo u slučaju kada društveno pravno lice otuđuje zgradu ili stan iz društvenog vlasništva, na što upućuje i sadržina odredbe stava 1. navedene zakonske odredbe kroz riječi: “namjerava da proda”. U protivnom bi bez saglasnosti društvenog pravnog lica koje ima pravo raspolaganja došlo do otuđenja sredstava društvenog vlasništva bez plaćanja cijene u visini pune tržišne vrijednosti nepokretnosti. S druge strane, analizom odredbe člana 32. Zakona o prometu nepokretnosti dolazi se do zaključka da obaveza da prethodno ponudi na prodaju zgradu ili poslovnu prostoriju suvlasniku i drugim licima navedenim u toj zakonskoj odredbi leži samo na vlasniku, znači, ne na nosiocu prava raspolaganja.

U razlozima drugostepene presude pravilno je konstatovano da kupoprodaja društvenih sredstava nij isto što i prenos iz člana 16. stav 1. Zakona o prometu nepokretnosti, jer prenos sredstava sa jednog na drugo društveno pravno lice vrši se i besteretnim pravnim poslovima, pa zato takav prenos treba razlikovati od otuđenja društvenih sredstava iz sfere društvenog vlasništva.

(Vrhovni sud BiH, broj Rev. 30/87, od 28.9.19897. godine)

11.

Član 37. stav 1. Zakona o osnovnim svojinsko – pravnim odnosima

Lice koje je odlukom crkvenog suda lišeno svešteničkog čina dužno je da crkvenoj opštini preda nepokretne i pokretne stvari iz njene imovinske mase.

IZ obrazloženja:

Tuženi koji je lišen svešteničkog čina osporava zahtjev tužiteljice da joj preda u posjed stvari navedene u dispozitivu.

Polazeći od okolnosti da je tužiteljica vlasnik stvari navedenih u dispozitivu i da je tuženi u pravomoćno okončanom postupku pred crkvenim organima lišen svešteničkog čina, te da lišenjem svešteničkog čina gubi pravo držanja navedenih stvari, nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kada su tužbeni zahtjev usvojili (član 37. stav 1. Zakona o osnovnim svojinsko – pravnim odnosima).

(Vrhovni sud BiH, broj Rev. 208/88 od 12.5.1988. godine)

12.

Čl. 41., 51., 52. i 57. Zakona o osnovnim svojinsko – pravnim odnosima

Lice koje je u posjedu prava stvarne služnosti po osnovu pravnog posla uživa pravnu zaštitu protiv trećeg koji je ušao u posjed zemljišta bez pravnog osnova.

IZ obrazloženja:

Zaključenjem poravnanja između oca tužioca i oca tuženog zasnovano je stvarno pravo služnosti držanja i cijepanja drva na zemljištu tuženikova oca (označeno u prvostepenoj presudu) u korist porodične stambene zgrade tužiočevog oca (član 51. Zakona o osnovnim svojinsko – pravnim odnosima).

Time je otac tužioca, odnosno tužilac kao njegov nasljednik (član 2. i 135. Zakona o nasljeđivanju SRBiH) pribavio naslov za sticanje prava služnosti upisom u zemljišnu knjigu (pravila imovinskog prava) ili u katastar nekretnina (član 97. tačka 8. Zakona o premjeru i katastru nekretnina SRBiH i član 92. ZOSPO-a.)

Tuženi nije mogao oduzeti tužiocu posjed prava služnosti ni po ovlaštenju svog oca jer njega veže poravnanje o zasnivanju prava služnosti. Pogotovo tuženi nije mogao bez pravnog osnova lišiti tužioca posjeda prava služnosti, jer tužilac taj posjed zasniva na pravnom poslu pa je stoga jači u pravu (analogna primjena člana 41. ZOSPO-a). Zato tužilac uživa sudsku zaštitu (član 57. ZOSPO-a).

Kako je zahtjev postavljen prema tuženom kao trećem licu, bez značaja je njegov prigovor da poravnanje nije pravno valjano iz razloga što su i druga lica suvlasnici poslužnog dobra jer bi samo tim licima pripadalo pravo da zahtijevaju utvrđenje da zaključeno poravnanje iz tog razloga ne proizvodi pravno dejstvo.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 320/87 od 17.3.1988. godine)

13.

Član 52. u vezi sa članom 78. Zakona o građevinskom zemljištu

Imalac prava korištenja (privremenog prava korištenja, prava korištenja radi građenja ili trajnog prava korištenja) na građevinskom zemljištu u društvenoj svojini nije ovlašten da konstituiše pravo služnosti na tom zemljištu. Pravo stvarne služnosti može se konstituisati samo rješenjem nadležnog organa skupštine opštine.

IZ obrazloženja:

Pravo korištenja radi građenja na zemljištu u društvenoj svojini neotuđivo je. Imalac toga prava ne može konstituisati u korist trećeg lica ni neko uče stvarno pravo kao što je pravo služnosti koje bi opterećivalo to zemljište. Pravo stvarne služnosti na građevinskom zemljištu može konstituisati samo nadležni organ skupštine opštine (član 21. ranijeg Zakona o građevinskom zemljištu u društvenoj svojini, "Službeni list SRBiH", broj 13/74, sada član 52. stav 2. u vezi sa članom 78. Zakona o građevinskom zemljištu.

Stoga tužitelj sve i u slučaju da je zajedno sa tuženim izgradio put preko navedenog zemljišta i da je sa tuženim postigao sporazum da ga koristi, nema osnova za sticanje prava služnosti.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 240/87 od 11.2.1988. godine)

14.

Član 12. Zakona o osnovnim svojinsko – pravnim odnosima

Čl. 57, 65. i 78. Zakona o građevinskom zemljištu

Nosilac prava korištenja građevinskog zemljišta u društvenoj svojini nije ovlašten da tužbom traži uklanjanje objekta koji je treće lice izgradilo uz njegovo dopuštenje, iako graditelj time nije stekao trajno pravo korištenja.

Iz obrazloženja:

Pravo korištenja građevinskog zemljišta koje stekne građanih kao pojedinac ima karakter stvarnog prava i zbog toga se zaštita ovog prava ostvaruje shodnom primjenom pravila o zaštiti prava svojine po Zakonu o osnovnim svojinsko – pravnim odnosima. Ovim se ne dira u prava organa uprave da po ovlaštenju nadzora nad sprovođenjem Zakona o prostornom uređenju (“Službeni list SRBiH”, broj 9/87- prečišćeni tekst), u smislu člana 210. stav 1. tačka 7. tog Zakona, naredi rušenje građevine ako se utvrdi da je građenje završeno bez odobrenja, a odobrenje za građenje se ne može pribaviti ni naknadno. Kod činjenice da se tuženi gradnjom objekta kretao u granicama sporazuma koji je zaključio sa prednikom tužioca, nije povrijedio tužiočevo pravo korištenja, pa zbog toga ni nije bilo razloga da se udovolji tužbenom zahtjevu.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 620/87 od 19.5.1988. godine)

15.

Član 9. Zakona o prometu nepokretnosti

Član 154. Zakona o obligacionim odnosima

Član 39. stav 2. i član 72. st. 1. i 2. Zakona o osnovnim svojinsko – pravnim odnosima

Kupac koji je nakon zaključenja usmenog ugovora o kupovini bez saglasnosti prodavca . vlasnika ušao u posjed zemljišta, smatra se nezakonitim i nesavjesnim posjednikom, pa je dužan da vlasniku naknadi štetu prouzrokovanu sječom stabala i korištenja trave.

Iz obrazloženja:

Odredbe članova 9. i 46. Zakona o prometu nepokretnosti SRBiH ne priznaju pravnu valjanost usmenim ugovorima o prometu nepokretnosti koji su zaključeni nakon 4. januara 1979., godine kao dana stupanja na snagu tog zakona, te se nedostatak pismene forme takvih ugovora ne može konvalidirati ni potpunim ispunjenjem ugovornih obaveza kontrahenata, pa kako je sporna usmena pogodba bila zaključena nakon 4. januara 1979. godine, a do zaključenja kasnijeg pismenog ugovora nije ni došlo, pravilan je zaključak nižestepenih sudova da je takva usmena pogodba apsolutno ništava i da su ispunjeni uslovi da stranke vrate jedna drugoj ono što su u ispunjenju te pogodbe primile (članovi 103. i 104. zakona o obligacionim odnosima).

Iz razloga presuda nižestepenih sudova slijedi da je na osnovu rezultata izvedenih dokaza utvrđeno da je tuženi u posjed spornih nepokretnina na kojima je prouzrokovana šteta sječom stabala i ubiranjem sijena “ušao bez znanja i saglasnosti tužiteljice”, pa je tužiteljica “čim j za to saznala podnijela tužbu”, što znači da tuženi nije bio zakoniti ni savjestan posjednik (član 72. ZOSPO-a), pa je zato u obavezi da tužiteljici naknadi vrijednost sijena i drvne mase pribavljenih sa tužiteljčinog zemljišta.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 87/87 d 22.10.1987. godine)

16.

Član 77. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prostornom uređenju

Član 147. zakona o prostornom uređenju – prečišćeni tekst

Okolnost što je zgrada upisana u zemljišne knjige prije 1.1.1987. godine upućuje na zaključak da je izgrađena uz odobrenje nadležnog organa ili da se takvo odobrenje za to naselje po tadašnjim propisima nije tražilo.

Iz obrazloženja:

Na navedenoj nekretnini nalazi se objekat izgrađen 1925. godine i taj je objekat tužitelj dogradio 1955. godine. Nižestepeni sudovi su utvrdili da je tužitelj po osnovu gradnje stekao pravo svojine na navedenom objektu i naložili uknjižbu u zemljišnim knjigama tužitelja kao vlasnika objekta.

Zahtjevom se predlaže da se nižestepene odluke ukinu u dijelu kojom je naložena uknjižba prava vlasništva tužitelja zbog toga što tužilac nije "predočio sudu isprave" o legalizaciji bespravne izgradnje u skladu sa odredbom člana 282. Zakona o prostornom uređenju ("Službeni list SRBiH", br. 13/74 i 21/81). Navedena odredba se odnosi na građevinske objekte koji su izgrađeni bez odobrenja, ako se u vrijeme građenja tražilo odobrenje za građenje. Zgrada izgrađena bez odobrenja nije se mogla upisati u zemljišnu knjigu, jer takva zgrada do legalizacije zadržava svojstvo privremenosti a privremeni građevinski objekat smatra se pokretnom stvari koja se ne može upisati u zemljišnu knjigu (pravno pravilo iz paragrafa 7. stav 4. Pravilnika za vođenje zemljišne knjige od 17.2.1931. godine). Upravo to je bio ratio doredbe člana 190. stav 1. alineja 1. navedeno zakona da se zgrada izgrađena bez odobrenja ne može upisati u zemljišnu knjigu. od ovog principa odstupa Zakon o premjeru i katastru nekretnina ("Službeni list SRBiH", broj 22/84) koji propisuje da se u katastar nekretnina evidentiraju objekti koji su izgrađeni bez odobrenja za građenje, uz obavještanje nadležnog opštinskog organa uprave (član 173. stav 3.). Zbog toga je Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o prostornom uređenju ("Službeni list SRBiH", broj 34/86) brisana citirana odredba, pa je nema u članu 147. prečišćenog teksta Zakona o prostornom uređenju ("Službeni list SRBiH", broj 9/87).

(Vrhovni sud BiH, broj Gvl. 20/87 od 22.10.1987. godine)

O B L I G A C I O N O   P R A V O
17.**Članovi 153., i 659. Zakona o obligacionim odnosima****Član 55. Zakona o ugovorima o prevozu u drumskom saobraćaju**

Treće lice ne obavezuje odredba iz tovarnog lica izdatog u drumskom prevozu da će platiti prevozninu.

IZ obrazloženja:

Činjenica da se ugovorne stranke u ugovoru o prevozu (tovarnim listovima) naznačile prvotuženog kao platioca, ne znači da je za prvotuženog nastala i obaveza plaćanja troškova prevoza ako on ne prihvata da plati e troškove, jer ugovorne stranke nisu mogle zasnovati obavezu prvotuženog kao trećeg lica.

Po odredbi člana 659. Zakona o obligacionim odnosima pošiljalac je dužan prevoziocu platiti troškove prevoza, a ako u tovarnom listu nije navedeno da pošiljalac plaća troškove prevoza, onda se pretpostavlja da je pošiljalac uputio prevoziocu da ih naplati od primaoca robe.

IZ ove odredbe jasno proizilazi da su samo pošiljalac i primalac robe u obavezi da plate troškove prevoza, a ne i treće lice , a ni drugom odredbom ovog ili drugog zakona nije predviđena

mogućnost da pošiljalac i prevoznik prilikom zaključenja ugovora mogu zasnovati obavezu plaćanja troškova prijevoza na teret trećeg lica.

Neosnovano se prvostepeni sud poziva na odredbe člana 55. stav 1. tačka 10. Zakona o ugovorima o ugovorima o prevozu u drumskom saobraćaju, jer se iz odredaba ovog člana kojima se reguliše sadržaj tovarnog lista, ne može izvoditi zaključak o punovažnosti obaveze trećeg lica. Opšte je pravilo izraženo u odredbama člana 153. ZOO da obećanje učinjeno drugom da će treći nešto učiniti ili propustiti, trećeg ne obavezuje.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 271/87 od 29.1.1988. godine)

18.

Član 139. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

Postoji razlog za poništenje ugovora ako je prodavac zbog nepoznavanja cijena prodao stvar nesrazmjerno ispod realne vrijednosti.

IZ obrazloženja:

Prema odredbi člana 139. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima, ako je između obaveza ugovornih strana u dvostranom ugovoru, postojala u vrijeme zaključenja ugovora očigledna nesrazmjera, oštećena strana može zahtijevati poništenje ugovora ako za pravu vrijednost nije znala niti je morala znati. Iz navedene zakonske odredbe proizilazi da se može zahtijevati poništenje ugovora zbog očite nesrazmjere uzajamnih davanja u slučaju postojanja očite nesrazmjere između uzajamnih davanja (objektivnog kriterija) i neznanja oštećene strane za postojanje tog nesrazmjera (subjektivni kriterij).

Utvrđeno je da je tužiteljica na osnovu ugovora od 27. septembra na osnovu ugovora od 27. septembra 1979. godine tuženom prodala kuću veličine 72 m² i zemljište u površini od oko 16.000 m² (livada, voćnjak i 4.000 m² pod šumom) za cijenu od 200.000 dinara, te da je vrijednost nekretnina u vrijeme zaključenja ugovora iznosila 647.923 dinara.

S obzirom na utvrđeni vrijednosni odnos predmeta činidbe i predmeta protivčinidbe (objektivne vrijednosti prodatih nekretnina i cijene) nižestepeni sudovi su pravilno primijenili navedenu zakonsku odredbu kada su ocijenili da postoji očita nesrazmjera uzajamnih davanja ugovornih stranaka na osnovu zaključenog ugovora o prodaji.

U postupku je utvrđeno da je tužiteljica u poodmakloj životnoj dobi, da živi sama na seli i da nije znala za realnu vrijednost novca (mislila je da za 200.000 dinara može kupiti "pola Dubice", da je realnu vrijednost novca spoznala kada je nakon prodaje nekretnina otišla u Dubicu radi kupovine garsonjere i saznala da garsonjera košta 440.000 dinara i da je odmah nakon toga pokušala vratiti tuženom 200.000 dinara (nakon 15 dana po prodaji nekretnina).

(Vrhovni sud BiH, Rev. 236/87 od 11.2.1988. godine)

19.

Član 153. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

Kada jedan od organizatora muzine turneje garantuje drugim ugovornim strankama da će obezbijediti određeni iznos sredstava od sponzora turneje, odgovara augovaračima za štetu koju bi pretrpjeli ako sponzori ne uplate obećana sredstva.

Iz obrazloženja:

Članom 4. ugovora od 21. jula 1980. godine bilo je predviđeno da će glavni izvor finansiranja aktivnosti vezanih za pripremu i realizaciju turneje biti sredstva koja se ostvare sponzoriranjem turneje od strane rdnih organizacija koje žele “promovisati” svoje proizvode i usluge, a članom 9. tačke a) i b) tužena se obavezala da će se u punoj mjeri angažovati na obezbjeđenju sponzora turneje i da će u roku od 15 dana po potpisivanju ugovora pismeno obavijestiti ostale ugovorn strane o minimumu sredstava koje garantuje da će obezbjeđiti od sponzora u neto iznosu. Dopisom od 1. septembra 1980. godine, tužena je obavijestila tužioca da su od sponzora obezbjeđena sredstva u iznosu od 2.500,000 dinara.

Da ugovor od 21. jula 1980. godine nije raskinut, tužena bi, u smislu člana 153. stav 1. ZOO, odgovarala za štetu koju bi saugovarači pretrpjeli stoga što eventualni sponzori ne bi uplatiti obećana sredstva.

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 212/87 od 3. juna 1988. godine)

20.**Članovi 2,5. i 7. Zakona o obezbjeđivanju plaćanja između korisnika društvenih sredstava**

Ugovorne stranke – korisnici društvenih sredstava slobodno ugovaraju rok plaćanja cijene, a odredbe zakona o obezbjeđivanju plaćanja između korisnika društvenih sredstava o roku plaćanja od 15 dana po nastanku dužničko- povjerilačkog odnosa primjenjuje se kada ugovorom stranaka nije drugkčije utvrđeno.

IZ obrazloženja:

Ugovorne stranke –korisnici društvenih sredstava mogu ugovorom mijenjati rok plaćanja cijena i skratiti ga ili produžiti u odnosu na rok određen odredbama Zakona o obezbjeđenju plaćanja između korisnika društvenih sredstava. Odredbe ovog zakona su kogentne prirode samo u pogledu nastanka obaveze obezbjeđenja plaćanja davanjem propisanih instrumenata obezbjeđenja plaćanja ako novčana tražbina ne bude plaćena u roku od 15 dana od dana kada odredbama navedenog zakona nastaje dužničko – povjerilački odnos. Odredbe tog zakona u roku plaćanja od 15 dana po nastanku dužničko – povjerilačkog odnosa primjenjuju se, međutim, kada ugovorom stranaka nije drukčije utvrđeno (supsidijarna primjena).

U konkretnom slučaju tužilac je svojim ponašanjem onemogućio da se ispuni ugovor o djelu kojim je na posredan način bio određen rok plaćanja cijene (petnaestog dana od dana kvantitativno –kvalitativnog prijema robe u tužiočevom skladištu), pa je morao taj rok biti određen primjenom člana 2. stav 4. tačka 2. Zakona o obezbjeđivanju plaćanja između korisnika društvenih sredstava.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 372/87 od 24.3.1988. godine)

21.**Članovi 325. i 326. Zakona o obligacionim odnosima**

Postoji povjerilačka docnja, za koje vrijeme ne teku zatezne kamate, akoje povjerilac propustio da dužniku dostavi fakturu, a bez nje dužnik nije mogao saznati visinu obaveze.

Iz obrazloženja:

Dužnik pada u docnju sa ispunjenjem novčane obaveze u roku od 15 dana po nastanku dužničko-povjerilačkog odnosa, ali ako dužnik nije znao za obavezu i njenu visinu, onda je povjerilac bio u povjerilačkoj docnji jer svojim ponašanjem (nedostavljanjem fakture) sprečava dužnika da izvrši obavezu (član 325. stv 1. ZOO), a za vrijeme trajanja povjerilačke docnje ne teku kamate (član 326. stav 2. ZOO). Povjerilačka docnja prestaje u momentu kada povjerilac dostavi fakturu kojom obavještava dužnika o visini obaveze za koju dužnik nije znao, a ta docnja prestaje i u momentu prijema tužbe koja predstavlja poziv za plaćanje.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 316/87 od 24. marta 1988. godine)

22.

Član 344. Zakona o obligacionim odnosima**Članovi 243. i 246. Zakona o udruženom radu**

Povjerilac . društveno – pravno lice može otpustiti dug koji se sastoji od dospjele zatezne kamate samodužniku. društveno – pravnom licu i to sporazumom zaključenim u pismenom obliku.

IZ obrazloženja

Povjerilac se ne može unaprijed odreći prava na zateznu kamatu niti stranke mogu ugovoriti veću ili manju stopu zatezne kamate od one koja je propisana odlukom SIV-a o visini stope zatezne kamate, **jer** odredbe te odluke imaju prinudan karakter.

Međutim, kad potraživanje kamata nastane može ga se povjerilac odreći – otpustiti dug sporazumom sa dužnikom u smislu člana 344. Zakona o obligacionim odnosima.

Organizacija udruženog rada – povjerilac mogla bi ovo učiniti samo u odnosu na dužnika – drugo društveno pravo lice, jer u smislu člana 243. stav 2. i člana 246. stav 1. zakona o udruženom radu, može bez naknade prenijeti društveno sredstvo samo na drugo društveno pravno lice (društvena sredstva u smislu člana 265. ZUR-a, ine stvari, novčana sredstva i materijalna prava, dakle i potraživanja). Ovaj sporazum bi morao biti zaključen u pismenom obliku (član 246. stav 1. ZUR-a), a ovom posebnom odredbom se odstupa od pravila izraženog u članu 344. ZOO da je sporazum o otpuštanju duga neformalan.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 179/87 od 16.12.1987. godine)

OBLIGACIONO PRAVO – OBAVEZE IZ UGOVORA

23.

član 1097. Zakona o obligacionim odnosima

Nije ništavo poravnanje kojim su se tuženi obavezali da tužiocu izgrade prilazni put, iako se na tom zemljištu ne može konstituisati pravo služnosti prolaza, jer je to poravnanje po svom sadržaju ugovor o djelu.

IZ obrazloženja:

Nižestepeni sudovi nisu povrijedili materijalno pravo kada su tužbeni zahtjev odbili. Iako je poravnanje zaključeno u postupku radi otvaranja nužnog prolaza, iz sadržine poravnanja proizilazi da se tuženi nisu obvezali da otvore nužni prolaz preko svoje nekretnine u korist nekretnina tužioca, nego je poravnanjem zaključen ugovor o djelu u smislu člana 600. Zakona o obligacionim odnosima. Naime, kada je u vanparničnom postupku utvrđeno da postoji mogućnost prilaza tužiteljevim nekretninama preko kč.br. 85. i 86. koje u naravi predstavljaju veću seosku baru, nakon prethodnog nasipanja, iste stranke su zaključile poravnanje prema kojem su se tuženi obavezali da izgrade put uz naknadu.

Tuženi su u izvršenju obaveze iz ovog ugovora o djelu izgradile put, a tužitelj je u izvršenom postupku odbijen sa prijedlogom da se donese rješenje o izvršenju poravnanja, jer je utvrđeno da su tuženi izvršili obavezu iz poravnanja.

Kako se dakle, radi o poravnanju koje po svojoj suštini predstavlja ugovor o djelu, koji je izvršen a ne postoji nijedan od razloga ništavosti poravnanja (član 1097. ZOO), pravilno su nižestepeni sudovi ocijenili da zahtjev za poništenje poravnanja nije osnovan.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 99/87 od 19.11.1987. godine)

24.

Članovi 600, 606- st. 3. 619. i 622. Zakona o obligacionim odnosima

Ako je po ugovoru o djelu angažovana specijalizovana organizacija da osposobi instalacije za redovnu upotrebu, i ta organizacija sama utvrdila koje radove treba obaviti, nema pravo na naknadu za obavljene rad ako nije postignut cilj ugovora.

Iz obrazloženja:

Ugovorom broj 203. od 18. juna 1981. godine ugovorne stranke su ugovorile izvođenje radova na popravci instalacija centralnog grijanja u objektima tuženog.

Tužbom je zahtijevana isplata cijena za obavljanje radova (troškove radne snage i ugrađenog materijala), a tuženi se protivi tužbenom zahtjevu stoga što ni nakon obavljenih radova nije uspostavljena funkcija instalacija, tako da izvedenim radovima nije ispunjen cilj ugovora.

Ako bi se utvrdilo da je predmet ugovora o djelu opravka instalacija radi osposobljavanja za vršenje funkcije, tako da je akcenat stavljen na rezultat rada tužioca, u smislu člana 600. Zakona o obligacionim odnosima, ne bi se moglo smatrati da je rad izvršen prema odredbama ugovora i pravilima posla, te da ga je tuženi dužan primiti (član 622. ZOO), samim tim što je tužilac uredno obavio radove obuhvaćene premjerom i predračunom.

Tužilac je specijalizovana organizacija za postavljanje i održavanje instalacija za prenos toplotne energije, pa je, ako je bio pozvan da izvrši opravku instalacije da bi se osposobile za obavljanje funkcije, bio dužan da prethodno utvrdi šta je uzrok slabom grijanju i u ponudi predvidi sve potrebne radove, a nije se smio ograničiti samo na neke, čije obavljanje ne osposobljava instalaciju. Tužilac je naime, morao da se kod zaključenja ispunjenja ugovora rukovodi načelom savjesnosti i poštenja (član 12. ZOO), i da u izvršavanju obaveze iz svoje profesionalne djelatnosti postupi s povećanom pažnjom, prema pravilima struke (član 18. stv 2. ZOO), pa ako tako nije postupio tuženi, bi imao pravo da ugovor raskine (član 619. ZOO). Ako bi se utvrdilo da je tuženi izričito zahtijevao samo obavljanje radova utvrđenih pradžunom bez obzira na rezultat, sud bi morao imati u vidu odredbe člana 606. stav 3. ZOO, te utvrditi da li je tužilac

trebao upozoriti tuženog na nedostatke u njegovom nalogu, kao i na okolnostima koje je znao ili morao znati, a koi mogu biti od značaja za naručeno djelo.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 9/87 od 24.3.1988. godine)

25.

Članovi 124, 127, 262. stav 2, 266. stav 1. i 600. Zakona o obligacionim odnosima

Ugovor o djelu zbog djelimičnog neispunjenja obaveze izvođača, može se po zahtjevu naručioca raskinuti u dijelu u kome nije izvršen, uz obavezu naknade štete.

Iz obrazloženja:

Parnične stranke su u februaru 1980. godin zaključile pismeni ugovor o izradi građevinske stolarije, prema tom ugovoru tužiteljica je trebala da tuženom isplati naknadu u iznosu od 180.000 dinara i pribavi materijal; tužiteljica je svoje ugovorne obaveze u cijelosti ispunila, a tuženi je samo dio stolarije napravio i ugradio u kuću tužiteljice. Utvrđeno je da je opisanim ugovorom tuženi osim izrade preuzeo i obavezu ugrađivanje stolarije.

Polazeći od opisanih činjeničnih utvrđenja, nižestepeni sudovi su pravilno zaključili da se u konkretnom slučaju radilo o ugovoru o djelu, koji je definisan odredbom člana 600. Zakona o obligacionim odnosima ("Službeni list SFRJ", broj 29/78), da je tuženi bio dužan da izvrši ugovorne obaveze onako kako je ugovoreno i po pravilima posla (član 607. stav 1. citiranog zakona), da je taj ugovor u jednom dijelu izvršen, pa je izveden ispravan zaključak da su se u pogledu neispunjenih ugovornih obaveza tuženog, ispunili uslovi iz člana 124. u vezi sa članom 127. Zakona o obligacionim odnosima, za raskid ugovora u tom dijelu. Stoga su nižestepeni sudovi pravilno primijenili materijalno pravo (član 262. stav 2. u vezi sa članom 266. stav 1. zakona o obligacionim odnosima), kada su tuženog obvezali da tužiteljici naknadi i prouzrokovanu štetu.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 184/87 od 17.12.1987. godine)

26.

Članovi 394. i 623. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima

Naknada za obavljeni rad kod sporazumnog raskida ugovora o djelu u slučaju da nije bila ugovorna cijena, određuje se prema kriterijima u vrijeme raskida ugovora, a ne u vrijeme presuđenja.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud je pogriješio kada je naknadu za izvršeno djelo odredio po nalazu vještaka sačinjenom 1982. godine, a ne prema momentu kada je ugovor o djelu između stranaka sporazumno raskinut, a nije postignut sporazum o naknadi za već obavljeni rad (član 623. stv 2. ZOO). Radi se o novčanoj obavezi koja je dospjela u času raskida ugovora tako da bi revalorizovanje tog potraživanja tužioca zbog kasnijeg porasta cijena usluga ove vrste i djelovanja inflacije bilo protivno načelu monetarnog nominalizma, sada izraženom u članu 394. Zakona o obligacionim odnosima.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 20/87 od 29.12.1987. godine)

27.

Član 623. stv 2. Zakona o obligacionim odnosima

Ugovor o djelu je punovažan i kada nije postignut sporazum o visini naknade za naručeno djelo.

Iz obrazloženja:

Ugovori o djelu su punovažni i kada nije postignut dogovor o visini naknade za naručeno djelo. Ovo proizilazi iz pravnog pravila sadržanog u paragrafu 1152 bivšeg OGZ (koje se primjenjivalo 1974. godine u smislu člana 4. Zakona o nevažnosti pravni propisa donesenih prije 6. aprila 1941. godine i za vrijeme neprijateljske okupacije), a ovako je i sada, kako proizilazi iz odredbe člana 623. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima. Ako naknada nije određena, po citiranom pravnom pravilu smatra se da je ugovorne primjerna naknada koju određuje sud (slično proizilazi iz odredbe člana 623. stav 2. ZOO).

(Vrhovni sud BiH, Pž. 20/87 od 29.12.1987. godine)

28.

Član 612. Zakona o obligacionim odnosima

Kooperant izvođača radova ne može neposredno od naručioca radova – glavnog investitora zahtijevati plaćanje cijene za obavljeni posao, ako u času podnošenja tužbe ne postoji priznato potraživanje izvođača radova prema naručiocu radova.

IZ obrazloženja:

Prema odredbi člana 612. Zakona o obligacionim odnosima, za naplatu svojih potraživanja od poslenika njegovi saradnici mogu se obratiti neposredno naručiocu i zahtijevati od nejga da im isplati ta potraživanja na teret svoje koju u tom času duguje posleniku, ako su ta potraživanja priznata. U ovom slučaju prvostepeni sud je utvrdio da je tužioca angažovao drugotuženi u ime i za račun trećetuženog, a ne radi se o potraživanju koje prvotuženi priznaje trećetuženom kao svom izvođaču – posleniku, koje bi postojalo u času tužbe, pa tužilac nije mogao svoj zahtjev u odnosu na prvotuženog postaviti u ovoj parnici, pozivom na odredbu člana 612. ZOO, te je prvostepeni sud pravilno postupio kada je u odnosu na njega tužbeni zahtjev odbio.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 363/87 od 24.3.1988. godine)

29.

Članovi 636. i 637. Zakona o obligacionim odnosima – posebna uzansa o građenju broj 29.

Ako je kod ugovora o građenju plaćen avans bez psoebne naznake svrhe, ali u obimu koji prelazi vrijednost pripremnih radova, smatra se da je dat i radi nabavke materijala, pa se uzima u obzir kod utvrđivanja eventualne razlike u cijeni.

Iz obrazloženja:

Pri utvrđivanju razlike u cijeni valjalo je imati u vidu da je tuženi kao investitor uplatio tužiocu avans. Ako visina avansa prelazi troškove pripremih radova, a stranke nisu ugovorile na ime čega se avans daje, onda se pretpostavlja da je avans dat radinabavke materijala kako bi se isključio uticaj promjene cijene materijala na ugovorenu cijenu izvođenja građevinskih rdova. Samo se na

ovaj način može tumačiti Posebna uzansa o građenju broj 29. za slučaj kad stranke nisu ugovorile u koju svrhu investitor uplaćuje avans.

Kod činjenice da je tuženi uplatio tužiocu avans u iznosu od 70% ugovorene cijene, očigledno je da dati avans prelazi troškove pripremnih radova i da je dat i u svrhu nabavke materijala, pa je u postupku valjalo utvrditi u kojoj je mjeri primljenim avanskom tužilac mogao izbjeći povećanje cijene materijala da je materijal nabavio odmah nakon uplate avansa i u vezi sa tim da li je došlo do razlike u cijeni koja prelazi 10% i ako jeste u kojem iznosu, pa tek onda odlučiti o tužbenom zahtjevu u ovom dijelu.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 275/87 od 29.1.1988. godine)

30.

Članovi 132. stav 1, 262. stav 2. i 266. st. 1. i 2. Zakona o obligacionim odnosima

Naručilac radova ima pravo, ako je izvođač kriv za neispunjenje ugovora o građenju, da zahtijeva naknadu štete u visini razlike između cijene koju bi on morao isplatiti izvođaču da je uredno ispunio ugovor i cijene isplaćene novom izvođaču.

Iz obrazloženja:

Tužilac, u smislu člana 132. stav 1. i člana 262. stav 2. ZOO, ima pravo da zahtijeva naknadu štete koju je pretrpio zbog neispunjenja ugovora od strane tuženog (ovo mu pravo pripada i po odredbama člana 5. ugovora stranaka). Visina štete je odredbom člana 5. ugovora stranaka opredijeljena na razliku u cijeni nastalu angažovanjem novog izvođača. Tužiocu pripada pravo na naknadu štete u visini razlike u cijeni i po odredbama člana 266. st. 1. i 2. ZOO.

Prvostepeni sud nije, međutim, utvrdio razliku u cijeni, iako je njena visina bila sporna između parničnih stranaka.

Sudski vještak je propustio da obračuna razliku u cijeni na koju bi tuženi imao pravo po ugovoru, sa obrazloženjem da bi tuženom pripadalo pravo na povećanje ugovorene cijene samo da je otpočeo radove, jer da je između stranaka ugovoreno da se povećanja ugovorene cijene po kriterijima iz ugovora obračunavaju prilikom ispostavljanja privremenih situacija. Stoga je prvostepeni sud prihvatio kao tačan obračun koji je sačinio sam tužilac, a koji je tuženi osporavao. Tužilac je pošao od ugovorene cijene na koju je dodao razliku u cijeni obračunatu po kriterijima iz ugovora, do časa zaključenja ugovora sa novim izvođačem i razliku između tako sračunatog iznosa i cijene koju je ugovorio sa novim izvođačem prikazao kao štetu koju je pretrpio, a prvostepeni sud mu je dosudio naknadu u tom iznosu.

Naknada štete zbog raskida ugovora treba da stranku koja nije skrivila raskid dovede u onaj materijalni položaj u kome bi ona bila da je ugovor uredno izvršen (tzv. pozitivni ugovorni interes).

U konkretnom slučaju to bi značilo da je trebalo utvrditi razliku u cijeni koja bi definitivno bila isplaćena tuženom tako što bi po kriterijima iz ugovora bila obračunata po završetku radova da ih je on uredno izveo, te tu razliku dodati na ugovorenu cijenu i šttu utvrditi u visini razlike između ovako utvrđene cijene isplaćene novom izvođaču.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 397/97 od 24.3.1988. godine)

31.

Član 34. Zakona o ugovorima o prevozu u drumskom saobraćaju

Ako j kupac stvari naručio prevoz on je i pošiljalac i primalac stvari, pa prodavac stvari nije ovlašten da od prevoznika zahtijeva naknadu štete zbog gubitka stvari u prevozu.

Iz obrazloženja:

Iz isprava u spisu ne proizilazi da je između parničnih stranaka zaključen ugovor o prevozu u smislu člana 34. Zakona o ugovorima o prevozu u drumskom saobraćaju, a iz iskaza radnika tuženog proizilazilo bi da je prevoz od tuženog kao prevoznika naručio kupac kontejnera od tužioca.

Ako je tako, tužilac se ne bi mogao smatrati pošiljaocem stvari u smislu odredaba zakona o ugovorima o prevozu u drumskom saobraćaju, pa ne bi ni bio aktivno legitimisan da od tuženog zahtijeva naknadu štete zbog gubitka stvari u prevozu.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 161/87 od 28.4.1988. godine)

32.

Članovi 966. i 980. stv 1. Zakona o obligacionim odnosima

Strana valuta može biti predmet založnog prava. Po prestanku založnog prava založni dužnik može tražiti da mu založni povjerilac vrati iznos strane valute koju mu je predao na ime zaloga.

Iz obrazloženja:

Tuženi smatra da se polaganje 12.000 DM, na njegov devizni račun nije uopšte mogao tretirati kao zalog, jer da novac kao ni strana valuta, ne mogu biti predmet zaloga. Sa ovim prigovorom su se pravilno "obračunali" nižestepeni sudovi kontaktujući da u konkretnom slučaju predaja strane valute po važećim propisima nije mogla biti izvršena u svrhu plaćanja kupovine cijene, ali sa stanovišta deviznog propisa nije bilo zapreke da se tretira kao predaja stvari u ručni zalog u svrhu obezbjeđenja plaćanja preostalog dijela kupovne cijene. Ugovaranje strane valute kao predmeta zaloga nije usuprotnosti ni sa odredbom iz člana 966. i člana 980. stav 1. zakona o obligacionim odnosima. Stranu valutu otkupljuju ovlaštena banka i u izvršnom postupku.

Prihvatajući pravilnim stanovište nižestepenih sudova da se strana valuta kao generična stvar mogla dati u zalog, logično je iz toga zaključiti da baš ta sredstva moraju biti predmet vraćanja njenom vlasniku po prestanku razloga zbog kojih je ugovoren zalog.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 756/87 od 18.2.1988. godine)

33.

Član 1. Zakona o plaćanju u konvertibilnim devizama

Ako je organizacija udruženog rada ispunila sve obaveze iz ugovora o finansijskom kreditu koji je u svoje ime, a za njen račun podigla u inostranstvu ovlaštena banka prije reprogramiranja dugova inostranstvu, nije dužna da banci naknađuje dinarsku protuvrijednost izdataka za obaveze nastale reprogramiranjem duga.

Iz obrazloženja:

Tužiteljica zahtijeva od tuženog dinarsku protuvrijednost kamata koje je ona isplatila inostranom kreditoru za 1983. godinu na preostali iznos anuiteta zajma u iznosu od 89.112 USA dolara, koji je dospio za plaćanje 24. juna 1983. godine, ali je plaćanje odloženo Kreditnim sporazumom Narodne banke Jugoslavije i određenih banaka ovlaštenih za poslove sa inostranstvom sa zastupnikom povjerioca i inostranim komercijalnim bankama.

Tuženi je isticao u toku prvostepenog postupka a ističe i u žalbi, da je on, saglasno ugovoru o finansijskom kreditu zaključenom 1978. godine sa udruženom bankom u iznosu od 747.000 USA dolara, polagao dinarsku protuvrijednost dospjelih anuiteta, te da je odgovarajuću dinarsku protuvrijednost za poslednji anuitet kredita od 89.112 USA dolara uplatio 23.2.1983. godine i time ispunio sve obaveze iz ugovora o kreditu zaključenog 1978. godine. S obzirom da je ispunio obavezu iz ugovora prije zaključenja Kreditnog sporazuma o reprogramiranju dugova prema inostranstvu, smatra da ne može biti opterećen obavezama iz Kreditnog sporazuma zaključenog u julu 1983. godine.

Prvostepeni sud usvaja tužbeni zahtjev, jer smatra da odredbe Kreditnog sporazuma o odlaganju plaćanja obavezuje i tuženog kao korisnika kredita.

Prvostepeni sud je propustio da uvidom u ugovor o kreditu zaključen 1978. godine, utvrdi kakve je obaveze preuzeo tuženi i da li se radi o ugovoru kojim je Udružena banka S. sama regulisala sa tuženim uslove otplate inostranog kredita koji je ta banka podigla u svoje ime, a za račun tuženog. Posebno je bilo neophodno utvrditi da li je, po odredbama tog ugovora, tuženi bio ovlašten da uplaćuje odgovarajuću dinarsku protuvrijednost i prije dospjeća anuiteta kojim je vršena otplata kredita inostranom povjeriocu, radi ocjene da li je tuženi na taj način mogao ispuniti ugovorne obaveze, pri čemu treba imati u vidu i član 315. Zakona o o obligacionim odnosima.

Ako bi bilo utvrđeno da je tuženi ispunio sve svoje obaveze iz Ugovora okreditu Kreditnog sporazuma iz jula 1983. godine, prvostepeni sud bi morao posebno cijeniti da li je u obavezi da tužiteljici naknadi ono što je platila po Kreditnom sporazumu.

Odredbama člana 1. zakona o plaćanjima u konvertibilnim devizama ("Službeni list SFRJ", broj 34/83), sa kasnijim izmjenama i dopunama), propisano je da organizacija udruženog rada obezbjeđuje devize za plaćanje obaveza po inostranim kreditima i kada je ugovor o kreditu zaključila banka ovlaštena za poslove sa inostranstvom u svoje ime, a za račun organizacije udruženog rada, no i ove odredbe bi mogle doći do primjene samo ako ugovor zaključen 1978. godine nije ibo ispunjen prije stupanja na snagu zakona – 6. jula 1983. godine.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 97/86 od 24.3.1988. godine)

34.

Član 17. Zakona o zakupu poslovnih zgrada i prostorija

Zakupac koji traži raskid ugovora o zakupu poslovne prostorije zbog toga što zakupodavac nije ispunio svoju obavezu predaje prostorije u skladu sa zakonom, ima pravo na naknadu troškova učinjenih radi adaptacije prostorije za svrhe zakupa, u skladu sa ugovorom, iako mu zakupodavac nudi da odnese ugrađene uređaje i dijelove.

IZ obrazloženja:

Ugovor o zakupu poslovne prostorije zaključen je sa ciljem da tužilac, kao zakupac u toj prostoriji otvori zanatsku radnju.

Za obavljanje te djelatnosti potrebno je bilo prethodno obaviti određene adaptacione radove kao što su krečenje, oblaganje zidova pločicama i ugrađivanje odgovarajuće opreme.

Navedene radove izveo je tužilac o svom trošku u vrijednosti od 120.985 dinara. Polazeć od te činjenice i imajući u vidu da je tuženi kao zakupodavac, u smislu člana 14. Zakona o zakupu poslovnih zgrada i prostorija ("Službeni list SRBiH", broj 33/77), bio dužan predati tužiocu poslovnu prostoriju u stanju u kome se ona može upotrebljavati za svrhu predviđenu u ugovoru i da tuženi tu obavezu nije ispunio, u takvoj situaciji tužilac, u smislu člana 17. stav 1. navedenog zakona, ima pravo da učinjene izdatke na adaptaciji prostorije naplati od tuženog.

Adaptacione radove koje je izveo tužilac na zakupljenoj prostoriji uključujući tu i ugrađivanje opreme (bojler, lavabo, šaltere), obavljani su uz pristanak tuženog. Polazeći od toga, kao i činjenice da objektivno ne postoji mogućnost rstaorisanja ranijeg stanja nakon svega onoga što je urađeno na adaptaciji zakupljene prostorije (krečenje, štemanje zidova radi postavljanja instalacija i sl), kao i činjenice da stranke nisu ugovorile da će tužilac po prstanku ugovora o zakupu odnijeti ugrađenu opremu, u takvoj situaciji, odluka suda kojom se utvrđuje tražbina tužioca od 120.985 dinara u skladu je sa naprijed navedenom odredbom iz člana 17. Zakona o zakupu poslovnih zgrada i prostorija, bez obzira na okolnost koja se ističe u reviziji da je tuženi, u postupku pred prvostepenim sudom izjavio kako dozvoljava tužiocu "... da skine sve što je uložio u ovu prostoriju..."

Okolnost što je u ugovoru o zakupu (tačka VIII) naznačeno da će tužilac predati tuženom poslovne prostorije u "sadašnjem stanju" ne može se protumačiti, kako to tuženi pogrešno smatr u reviziji, da je time ugovorena obaveza restaurisanja i uklanjanja iz prostorije svega onoga što je urađeno u svrhu pripremanja prostorije za otvaranje zanatske radnje, pa zbog toga ni ovim navodima i prigovorima iz revizije nije dovedena u pitanje pravilnost nižestepenih presuda.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 289/87 od 24.3.1988. godine)

35.

Članovi 2,5. i 8. Zakona o komunalnim djelatnostima

Članovi 10, 14, 15. i 25. Odluke o vodovodu i kanalizaciji

Ako komunalna vodovodna organizacija ne izvrši opravku naprsle vodovodne cijevi na priključak u roku od 24 časa po prijavljivanju kvara, može zahtijevati naknadu za potrošnju vode u periodu kada je voda nekontrolisano oticala samo na bazi prosječne dnevne potrošnje za prethodna tri mjeseca.

IZ obrazloženja:

U toku 1981. godine bila je na snazi Odluka o vodovodu i kanalizaciji koju je 9. novembra 1964. godine donijelo Gradsko vijeće grada Sarajeva (Odluka je objavljena u "Službenim novinama grada Sarajeva", broj 8/64).

U smislu člana 10. navedene odluke, svako "imanje" koje se spaja sa vodovodnom mrežom mora imati svoj spoj neposredno ili posredno vezan za uličnu vodovodnu cijev, a u smislu čl. 14. i 15. iste odluke, sve opravke i promjene na vodovodnom spoju vrši isključivo tužilac i to u roku od 24

sata od obavještenja primljenog od korisnika o kvaru na spoju. Troškovi opravka priključka na javnu vodovodnu mrežu do granice "imanje" padaju na teret tužioca, dok bi u preostalom dijelu troškove snosio korisnik. Ako se uvrđi da je do pucanja cijevi došlo u dijelu spoja koji o svom trošku mora održavati tuženi, prvostepeni sud je morao raspraviti prigovor tuženog da je on 24. avgusta 1981. godine upozorio tužioca da je došlo do pucanja cijevi i da je tražio pravku, te da je tužilac cijev opravio tek 2. oktobra 1981. godine.

Ako bi se utvrdilo da je tužilac neopravdano odguglačio sa opravkom oštećene vodovodne cijevi, pa makar i u dijelu spoja koji je dužan da održava tuženi, bilo bi uslova da se i cijena potrošnje vode nekontrolisano curila obračuna analogno načinu predviđenom u članu 25. Odluke iz 1964. godine (da se utrošak vode utvrdi na bazi prosječne dnevne potrošnje za prethodna tri mjeseca u kojima voda nije nekontrolisano oticala).

(Vrhovni sud BiH, Pž. 322/86 od 27.1.1988. godine)

36.

Članovi 7. i 8. Samoupravnog sporazuma o načinu i postupku korištenja zdravstvene zaštite van područja SIZ-a zdravstvenog osiguranja i zdravstva kojoj osiguranik pripada

Osnovna zajednica zdravstvene zaštite –izdavalac zdravstvene knjižice dužna je da naknadi troškove bolničkog liječenja svog osiguranika u zdravstvenoj organizaciji van područja SIZ-a zdravstvene zaštite.

Iz obrazloženja:

Tačno je da se osnovne zajednice, u smislu članova 69. i 70. u vezi sa članom 25. Zakona o zdravstvenoj zaštiti ("Službeni list SRBiH", br. 17/80), 22/81 i 16/84), koji je bio na snazi u toku 1985. godine, prvenstveno staraju o obezbjeđivanju primarne zdravstvene zaštite, što bi značilo da u pravilu ne treba da snose troškove bolničkog liječenja osiguranika sa svog područja, već zajednice zdravstvene zaštite u čijem su sastavu.

U konkretnom slučaju, međutim, dolazi do primjene Samoupravnog sporazuma o načinu i postupku korištenja zdravstvene zaštite van područja SIZ-a zdravstvenog osiguranja i zdravstva kojoj osiguranik pripada, objavljenog u "Službenom listu SFRJ", broj 43/84, a u smislu člana 8. voog sporazuma, obveznik plaćanja cijene pružene zdravstvene usluge van područja SIZ-a kome osiguranik pripada, je zajednica koja je osiguraniku izdala zdravstvenu knjižicu. Tužena ni u žalbi ne spori da je ona izdavalac zdravstvene knjižice M.A. Tužena dalje priznaje da nije prigovorila tužiocu na izdati račun, već je samo prosljedila SIZ-u zdravstvene zaštite M. pa je i time preuzela na sebe obavezu plaćanja u smislu člana 7. naprijed spomenutog sporazuma (u smislu odredaba tog člana zajednica – dužni je obavezna da isplati cijenu iz računa, ako ga u roku od 5 dana od dana prijema ne vrati podnosiocu sa primjedbama koje bi se odnosile na neispravnost računa i nedostatak dokumentacije uz račun).

(Vrhovni sud BiH, Pž. 97/87 od 24.3.1988. godine)

OBLIGACIONO PRAVO – OBAVEZE IZ PROUZROKOVANJA ŠTETE

37.

Član 192. Zakona o obligacionim odnosima

Činjenica što je tuženi koji je oštetio motorno vozilo tužiteljice u saobraćaju, da bi došao do vozila obio garažu zajedno sa sinom tužiteljice, nije razlog za umanjenje iznosa naknade štete po pravilima o podijeljenog odgovornosti jer ta okolnost nije pravo – relevantni uzrok štete.

IZ obrazloženja:

Prema činjeničnim utvrđenjima sadržanim u nižestepenim presudama, slijedi da je tuženi 13. avgusta 1983. godine bez znanja i saglasnosti tužiteljice, zajedno sa njenim sinom nasilno otvorio njenu garažu i uzeo rezervne ključeve, a budući je u društvu jedini posjedovao vozačku dozvolu, u namjeri da se provoza upravljao je motorni vozilom tužiteljice, te izazvao saobraćajnu nezgodu u kojoj je tužiteljino vozilo oštećeno.

Okolnost što je prilikom nasilnog otvaranja garaže i uzimanja ključeva od tužiteljinih kola, tuženi djeloovao skupa sa tužiteljinih sinom s obzirom na utvrđenu činjenicu da je tuženi isključivo kriv za nastalu štetu, nema značaja za presuđenje u ovom sporu. Nižestepeni sudovi su utvrdili da je šteta rpičinjena prilikom vožnje i da je u kritičnom trenutku tužiteljinih motornim vozilom uprvljao tuženi, pa je otuda on i odgovoran za štetu, budući da je prema utvrđenju nižestepenih sudova, štetni događaj izazvan isključivom krivom tuženog.

(Vrhovni sud BiH, broj Rev. 133/87 od 12.11.1987. godine.

38.

Član 154. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

Pretpostavlja se da je tuženi kriv ako se dokaže da je prouzrokovao štetu.

IZ obrazloženja:

Članom 154. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima je propisano: “ko drugom prouzrokuje štetu dužan je naknaditi je, ukoliko ne dokaže da je šteta nastala bez njegove krivice”. To znači da samo kada sud utvrdi da je štetnik prouzrokovao štetu, dolazi do primjene princip pretpostavljene krivice. Kako u konkretnom slučaju u postupku pred prvostepenim sudom nije utvrđeno da je tuženi prouzrokovao štetu, to nije došlo do pogrešne primjene materijalnog prava kada je na osnovu opisanog činjeničnog utvrđenja uslijedio zaključak o neosnovanosti tužbenog zahtjeva.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 135/87 od 12.11.1987, godine)

39.

Član 154. Zakona o obligacionim odnosima

Vlasnik neposjednik, a ne posjednik – neovlasnik, je ovlašten da traži naknadu štete zbog oštećenja stvari koje je prouzrokovalo treće lice.

IZ obrazloženja:

Mada je tužena u odgovoru na tužbu istakla prigovor pomanjkanja aktivne legitimacije (budući tužioci ni u tužbi nisu naveli da su vlasnici spornih nekretnina na kojima je pričinjena šteta sjećom žive ograde, već su samo naveli da su u posjedu oštećenih odnosno radovima zahvaćenih nekretnina), što ponavlja i u reviziji, u razlozimadrugostepene presude na taj prigovor odgovoreno je samo utoliko da se u toku postupka “nije postavljalo pitanje da li tužioci neposredno vrše faktičku vlast na predmetnim nekretninama”, što znači da su se tužioci nalazili u

posjedu tih nekretnina, pa kako iz dopisa tuženog od 26. novembra 1984. godine proizilazi da se tužiocima šteta ne aknađuje samo iz razloga što se naknada ne isplaćuje i drugim pojedincima čije su nekretnine rekonstrukcijom puta oštećene, to da prigovor pomanjkanja aktivne elgitimacije nije osnovan. Na opisani način, međutim, nije dat određen odgovor na pitanje da li su tužiocima vlasici spornih nekretnina na kojima je izvršena sječa žive ograde, pa kako pravo na dosuđenje naknade štete pripada samo vlasnicima nekretnina na kojima se živa ograda nalazila, to je u ovom slučaju zbog pogrešnog pravnog stava nižestepeni sudova propušteno da se utvrdi navedena odlučna činjenica o osnovanosti tužbenog zahtjeva.

(Vrhovni sud BiH, Rev.138/87 od 12.5.1988. godine)

40.

Članovi 164. i 161. Zakona o obligacionim odnosima

Za štetu koju učini maloljetnik odgovara lice kome su ga roditelji povjerali na zaštitu i vaspitanje.

Iz obrazloženja:

Šumski požar, do koga je došlo 21. marta 1974. godine i kojim je tužiocima pričinjena znatna materijalna šteta izazvala je unuka tuženog koja je u to vrijeme imala 13 godina, a do požara je došlo tako što je mlđb. A. zapalila ostruge koje su bile iskrčene na njivi tuženog, pa se uslijed vjetrova požar proširio na šumu tužilaca. Nadalje, iz činjeničnih utvrđenja sadržanih u nižestepenim presudama slijedi da se u trenutku nastanka požara tuženi nalazio na sasvim drugom mjestu, kao i da je mlđb. A., po prethodnom dogovoru tuženog i njenog oca, bila tuženom samo privremeno povjerena na odgoj i zaštitu, iz čega drugostepeni sud izvodi zaključak da je “i dalje zadržan kontinuitet u odgoju mlđb. A”. jer se njen otac, mada se odijelio od tuženog – nastanio u blizini i dalje vodio brigu o odgoju svoje kćerke, te da se iz iznijetih razloga tuženi nikako ne bi mogao odgovarati za štetu koja je pričinjena tužiocima zbog propuštenog nadzora ili lošeg odgoja, već bi zbog toga mogli odgovarati samo njeni roditelji.

U reviziji se međutim, s razlogom ukazuje da su nižestepeni sudovi prilikom razrješavanja ovog spora zbog pogrešne primjene materijalnog prava činjenično stanje nepotpuno utvrdili. Naime, iz iskaza svjedoka i oca mlđb. A. slijedi da se on iselio iz očeve kuće i odijelio, otišavši u drugo mjesto u kojem živi tuženi, kao i da su se on i tuženi dogovorili da mlđb. A. živi sa djedom, da se djed “brine oko njenog izdržavanja i čuvanja i da on o njoj vodi cjelokupnu brigu”, kako se pomenuti svjedok doslovno izjasnio. Iz ovako određenog iskaza oca mlđb. A. proizilazi da roditelji nisu bili u mogućnosti da nad njom ostvare stalan konretn nadzor, jer mlđb. A. nije živjela sa roditeljima u vrijeme štetnog događaja, budući su se roditelji odselili u drugo mjesto, a ona ostala da živi sa djedom. Isto tako, s obzirom na naprijed izneseno, ne bi se mogao ni prihvatiti zaključak drugostepene presude da je mlđb. A. “bila privremeno povjerena na čuvanje tuženom”, kako se doslovno navodi u razlozima te presude.

PO prvilima imovinskog prava (paragraf 1309 bivšeg OGZ-a) koja se primjenjuje na osnovu člana 4. Zakona o nevažnosti pravnih propisa donijetih do 6. aprila 1941. godine i za vrijeme neprijateljske okupacije (“Službeni list FNRJ”, broj 84/46) na pravne odnose koji su nastali prije 1. oktobra 1978. godine, kada je stupio na snagu Zakon o obligacionim odnosima (odredbe čl. 1106. i 1109), za štetu koju učine deliktno nesposobna lica odgovaraju i “osobe, koje su zanemarile staranje njima povjereno”.

Na temelju činjeničnog utvrđenja sadržanog u nižestepenim presudama, koje se u revizijskom postupku ne može preispitivati (član 385. stav 3. Zakona o parničnom postupku), nesumljivo

proizilazi da je mldb. A. bila povjerena svome djedu – tuženom na “čuvanje i vaspitanje” (govoreći jezikom tada važećih poordičnih propisa), pa je zbog toga on odgovoran za štetu, ako je prouzrokovana njenom protivnom radnjom.

Navedena pravila imovinskog prava nisu u suprotnosti ni sa sadašnjim Zakonaom o obligacionim odnosima, koji doduše u odredbi člana 167. stav 1. ne navodi fizička lica kojima su roditelji na osnovu ugovora povjerali dijete na odgoj i zaštitu, ali, budući propisuje da su za štetu odgovorne čak i škole ili duge ustanove dok su djeca pod njihovim nadzorom, ne može se isključiti odgovornost fizičkog lica kod kojega se godinama dijete nalazi pod nadzorom. Ovo utoliko prije, jer je takva obaveza izričito predviđena u članu 164. stav 1. zakona o obligacionim odnosima u pogledu štete koje prouzrokuje duševno bolesna lica ili lica zaostalog duševnog razvoja, odnosno lica koja su iz drugih razloga nesposobna za rđuivanje.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 32/87 od 28.9.1987. godine)

41.

Član 174. Zakona o obligacioni odnosima

Lice koje eksploatiše pijesak iz rudokopa sa čijih se bočnih strana povremeno ruši kamen, obavlja opasnu djelatnost, pa odgovara za štetu po načelu objektivne odgovornosti.

Iz obrazloženja:

Iz činjeničnog stanja utvrđenog u nižestepenim presudama proizilazi da je prvotuženi vršio eksploataciju pijeska u svrhu nasipanja puta iz napuštenog rudišta sa skoro vertikalnim bočnim stranama otkopa, uslijed čega se stalno odronjavao pijesak a povremeno se rušilo kamenje i stijene do 500 kg težine, da je prvotuženi angažovao tužitelja da vrši utovar pijeska na kamion, da se u vrijeme dok se tužilac nalazio na kamionu radi ravnjanja tovara, sa bočne litice obrušio kamen težine 200 kg, da je tužitelj kada je primijetio da kamen pada prema kamionu pokušao da iskoči iz kamiona, zapeo za lanac za učvršćivanje stranice kamiona, pao i tom prilikom slomio obje podlaktice kosti uz jako iščašenje lijevog ručnog zgloba.

Polazeći od navedenog činjeničnog utvrđenja drugostepeni sud je pravilno primijenio materijalno pravo kada je ocijenio da prvotuženi odgovara tužiocu za pretrpljenu štetu pa osnovu odgovornosti za štetu od opasne djelatnosti, a ne po osnovu krivice kako tonalazi prvostepeni sud. Eksploatacijom pijeska iz napuštenog rudišta u kojem zbog strmih litica stalno dolazi do obrušavanja kamenja odnosno stijene velike težine, tužitelj se bavio opasnom djelatnošću, a za štetu nastalu od opasne djelatnosti odgovara lice koje se njome bavi (pravna pravila imovinskog prava, sada odredba člana 174. Zakona o obligacionim odnosima).

(Vrhovni sud BiH, Rev. 232/87 od 11.2.1988. godine)

42.

Članovi 174. i 177. Zakona o obligacionim odnosima

Ne može se u cijelosti isključiti odgovornost vlasnika kombajna za štetu prouzrokovanu smrću maloljetnika kojije dospio pod točkove kombajna pošto se od buke motora preplašila konjska zaprega kojom je upravljao.

IZ obrazloženja:

Polazeći od navedenog činjeničnog opisa saobraćajne nesreće i mišljenja saobraćajnog vještaka, nižestepeni sudovi su zaključili da na strani tuženog nema krivice za štetu, koja je tužiocima pričinjena smrću njihovog sina, odnosno brata u opisanoj saobraćajnoj nesreći.

Prednji zaključak, međutim, ne bi se mogao s pouzdanjem prihvatiti. Naime, u konkretnom slučaju nije sporno da je tuženi upravljajući kombajnom prouzrokovao saobraćajnu nesreću. Međutim, s obzirom da je tuženi upravljao kombajnom u pokretu koji je stoga predstavljao “opasnu stvar”, valjalo je odgovornost tuženog za štetu razmotriti primjenom člana 174. Zakona o obligacionim odnosima (“Službeni list SFRJ”, broj 29/78), te pri tome imati u vidu da se u smislu člana 177. st. 1. i 2. citiranog zakona imalac opasne stvari mogao osloboditi odgovornosti samo ako bi dokazao da šteta potiče od nekog uzroka koji se nalazio van stvari, a čije se djeljstvo nije moglo predvidjeti, ni izbjeći ili otkloniti, kao i u slučaju ako bi bilo dokazano da je šteta nastala isključivo radnjom oštećenog ili trećeg lica, koju on nije mogao predvidjeti, i čije posljedice nije mogao izbjeći ili otkloniti.

Osim toga, odredba člana 56. stav 4. zakona o osnovama bezbjednosti saobraćaja na putevima (“Službeni list SFRJ”, broj 63/80), u uslovima nedovoljne širine puta ili ako je zbog neke druge prepreke mimoilaženje na putu onemogućeno, s obzirom na osobine puta i okolnosti saobraćaja, nalagala je vozaču da se prvi zaustavi i da po potrebi kretanjem unazad ili na drugi način pomjeri svoje vozilo i zauzme na putu položaj koji omogućava bezbjedno mimoilaženje.

Prema tome, prilikom presuđivanja odgovornosti tuženog za nastalu štetu nižestepeni sudovi su se morali rukovoditi citiranim zakonskim propisima i pri tome imati u vidu da je opšte poznata činjenica da se seoski konji, nenaviknuti na buku motora i susrete sa motornim vozilima, često znaju poplašiti, pa se zato ne može prihvatiti zaključak nižestepenih sudova da je u konkretnom slučaju tuženog iznenadilo što se konj zaprežnih kola “najednom poplašio”, jer se najvjerojatnije, ovako reagovanje konja prilikom mimoilaženja sa kombajnom u pokretu na uskom seoskom putu, moglo očekivati.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 31/87 od 28.9.1987. godine)

43.

Članovi 156., 185. i 190. Zakona o obligacionim odnosima

U slučaju kada se porodična stambena zgrada, koja se nalazi ispod žičare, ne može zaštititi, jer se urbanističkim propisima ne može postaviti odgovarajuća zaštitna mreža, oštećeni može zahtijevati da imalac žičare “izmjesti” stambenu zgradu sa pomoćnim objektima na drugu lokaciju.

IZ obrazloženja:

Iz činjeničnih utvrđenja sadržanih u nižestepenim presudama slijedi da nije provedeno izvršenje koje je bilo dozvoljeno na osnovu pravosnažne presude prvostepenog suda broj P. 4936/69 od 5. marta 1972. godine (tom presudom tuženi je bio obavezan da iznad tužiočevog “posjeda” koji se nalazi ispod trase Trebevičke žičare podigne žičanu mrežu dimenzije 100 x 30 m radi obezbjeđenja pokretne i nepokretne imovine) zbog nepostojanja uslova za postavljanje navedene žičane mreže (član 32. Odluke o prostornom uređenju, koja je objavljena u “Službenim novinama grada Sarajeva”, broj 12/76) i odsustva saglasnosti nadležnog organa uprave za njeno postavljanje, kao što je navedeno u dopisu Opštinske komisije za prostorno uređenje i imovinsko – pravne poslove i katastar, koji je tuženom upućen sa uputom na mogućnost pokretanja postupak eksproprijacije stambenog objekta u zaštitnom pojasu žičare (koji prema navedenoj odluci iznosi 20 m u širini s jedne strane i druge strane od osovine žičare u kojem se objekti imaju ukloniti).

Nadalje, iz razloga drugostepene presude proizilazi da je ova parnica uslijedila kao rezultat nemogućnosti provođenja citirane pravosnažne presude broj P. 4936/69 od 5. marta 1972. godine u izvršnom postupku i obustavljanju tog postupka, kao i da je u ovoj parnici postavljen osnovan tužbeni zahtjev, pa je s obzirom na to i nalaženje drugostepenog suda da je u konkretnom slučaju materijalno pravo pravilno primijenjeno, izveden zaključak da je zbog nemogućnosti izvršenja činidbe koja je tuženom naložena ranijom pravosnažnom presudom, prvostepenom presudom naloženo tuženom da ispuni drugu činidbu koju je moguće izvršiti i njome obezbjeđiti zaštitu užiočevih prava od parmanentne opasnosti štete, koja s obzirom na činjenična utvrđenja sadržana u nižestepenim presudama stalno prijeti tužiočevim objektima i zemljištu.

Prema tome, iz izloženog proizilazi da je tužiočev zahtjev utemeljen na odredbi člana 156. Zakona o obligacionim odnosima ("Službeni list SFRJ", broj 29/78) i da je zato osnovano njegovo traženje da se na pogodan način ukloni opasnost štete kao što to proizilazi i iz ranije pravosnažne presude prvostepenog suda broj P. 4936/69 od 5. marta 1972. godine, koju u izvršnom postupku nije bilo moguće realizovati, te zbog čega se ne može prihvatiti revizijski prigovor kojim se osporava osnov tužbenog zahtjeva.

(Vrhovni sud BiH, rev. 132/87 od 19.11.1987. godine)

44.

Član 185. Zakona o obligacionim odnosima

Član 15. stav 3. i član 43. Zakona o osnovnim svojinsko – pravnim odnosima

Suvlasnik je ovlašten da traži naknadu cjelokupne štete i radi veće popravke oštećene stvari (posebnog dijela zgrade) ako se šteta ne može otkloniti naknadom koja bi bila srazmjerna njegovom suvlasničkom dijelu.

Iz obrazloženja:

Stranke su nominalno suvlasnici porodične stambene zgrade, a faktički svako od njih drži u posjedu i koristi fizički odijeljene dijelove kao zasebne stambene jedinice. Tuženi je vršio određene adaptacione radove na dijelu zgrade koji sam koristi, pa je tom prilikom došlo do oštećenja na zidovima, građevinskoj stolariji i krovu dijela zgrade kojeg koristi tužiteljica.

Polazeći od navedenih utvrđenja ničestepeni sudovi su pravilno postupili kada su, udovoljavajući tužbenom zahtjevu, obavezali tuženog da u svrhu naknade štete izvrši opravke na dijelu zgrade koji koristi tužiteljica, naravno u mjeri i obimu koji je tuženi prouzrokovao.

Okolnost što je suvlasnik zgrade i sin tužiteljice, koji u ovoj parnici nije učestvovao, ne može se uzeti kao razlog za nepotpunost aktivne legitimacije. Radi se o zahtjevu da se izvrši popravka u cilju obezbjeđivanja normalnih uslova stanovanja u dijelu zgrade kojeg koristi tužiteljica, pa ako bi se, polazeći od činjenice da je ona suvlasnik samo sa određenim dijelom u zgradi njeno pravo na naknadu štete ograničilo samo do visine njenog suvlasničkog dijela, izvjesno je da bi time bila promašena svrha obeštećenja, jer bi tužiteljica i nadalje trpjela štetu koju je prouzrokovao tuženi. U ovakvoj situaciji tužiteljici se mora priznati pravo da zahtijeva od tuženog naknadu štete u punom obimu.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 362/87 od 14.4.1988. godine)

45.

Član 12. stav 3. Zakona o parničnom postupku

Članovi 191. i 200. Zakona o obligacionim odnosima

Budući da pravosnažna osuđujuća krivična presuda veže veže sud, u parničnom postupku, se ne mogu utvrđivati činjenice koje bi isključile odgovornost za štetu prouzrokovanu umišljajnim krivičnim djelom. U tom slučaju se ne može umanjiti naknada štete zbog slabog imovnog stanja štetnika.

Iz obrazloženja:

Tužena je pravosnažnom presudom u krivičnom postupku oglašena krivom zbog krivičnog djela iz člana 42. stav 2. KZ počinjenog na štetu tužioca zbog toga što mu je sasula u lice koncentrisanu sirćetnu kiselinu i time uzrokovala oštećenje rožnjače i vežnjače oba oka, koje je imalo za posljedicu umanjene životne aktivnosti od 25%. Budući da pravosnažna osuđujuća krivična presuda veže sud, u parničnom postupku, se ne mogu uvrđivati činjenice koje bi isključile odgovornost za štetu prouzrokovanu umišljajnim krivičnim djelom.

Nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kada pri utvrđivanju naknade nisu cijenili materijalno stanje tužene je je šteta prouzrokovana krivičnim djelom sa umišljajem, pa prema tome u konkretnom slučaju nisu ispunjene zakonske pretpostavke iz člana 191. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima, za sniženje naknade.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 243/87 od 25.1.1988. godine)

46.

Članovi 190. i 192. Zakona o obligacionim odnosima

Naknada štete zbog izgubljenog izdržavanja po pravilima o podijeljenoj odgovornosti umanjuje se od iznosa koji predstavlja razliku između iznosa što bi oštećeni primio od poginulog davaoca izdržavanja i porodične penzije.

IZ obrazloženja:

Površno gledano gledište tuženog je na liniji principa izraženog u članu 190. Zakona o obligacionim odnosima, koji predviđa da se kod naknađivanja štete oštećenikova materijalna situacija dovede u stanje u kome bi se nalazila da nije bilo štetne radnje. Međutim, zbog činjenice da bi malodobni tužilac, po propisima o penzijskom i invalidskom osiguranju ostvario pravo na porodičnu penziju, bez obzira što je njegov otac doprinio prouzrokovanju saobraćajne nezgode u kojoj je poginuo, ne bi bilo u skladu sa zakonom da se ukupna šteta umanjuje zbog podijeljene odgovornosti, nego samo razlika koja se dobiva po odbitku iznosa koji je primljen po osnovu penzije, kako su to učinili i nižestepeni sudovi.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 290/87 od 17.3.1988. godine)

47.

Članovi 177. stav 3. i 192. Zakona o obligacionim odnosima

Opravdano je smanjiti naknadu štete koju trpi zajednica penzijskog i invalidskog osiguranja isplatom invalidske penzije ako je njen osiguranik pristao na vožnju u putničkom automobilu kojim upravlja pijani vozač.

Iz obrazloženja:

Tuženi tvrdi da je osiguranik tužioca doprinio prouzrokovanju štete na taj način što je zajedno sa osiguranikom tuženog konzumirao alkohol u kafani prije vožnje, tako da je stepen alkoholiziranosti osiguranika tuženog iznosio 1,93 promila. Time što je osiguranik tužioca nakon konzumiranja alkohola sa osiguranikom tuženog, pristao da ga osiguranik tuženog poveže doprinio je prouzrokovanju štete.

Prvostepeni sud je ovaj prigovor odbio pošto je utvrdio da je osiguranik tuženog proglašen krivim i kažnjen zbog vožnje u alkoholiziranom stanju, radi koje je prouzrokovao saobraćajnu nezogdu 28. septembra 1981. godine, u kojoj je povrijeđen osiguranik tužioca, koji je bio putnik u vozilu kojim je upravljao osiguranik tuženog. Mora se međutim, smatrati da je doprinijelo nastanku štete koju je samo pretrpjelo i lice kome je bilo poznato da je vozač konzumirao alkohol prije voženje, a prihvatio da se vozi u motornom vozilu kojim pijano lice upravlja, pa ima uslova za smanjenje naknade štete primjenom odredbe člana 192. Zakona o obligacionim odnosima. U smislu člana 177. stav 3. Zakona o obligacionim odnosima, do djelimičnog oslobađanja odgovornosti imaoca opasne stvari, za koga odgovara tuženi, dolazi i kada je oštećeni djelimično doprinio nastanku štete, pa se i objektivna odgovornost vlasnika vozila, a preko njega tuženog, kao njegovog osiguravača, umanjuje zbog doprinosa osiguranika tužioca nastanku štete.

Zbog specifičnih odnosa između stranaka i njihovih osiguranika, opravdano je naknadu štete koju od trećeg lica zahtijevaju zajednice penzijskog i invalidskog osiguranja umanjivati zbog doprinosa nastanku štete njihovih osiguranika.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 340/87 od 19.2.1988. godine)

48.

Član 196. Zakona o obligacionim odnosima

Povećanje naknade štete u vidu rente ne može se tražiti za vrijeme koje je proteklo prije podnošenja tužbe.

IZ obrazloženja:

Tužbom u ovom predmetu koju je podnio 18. februara 1985. godine, tužitelj zahtijeva da mu tuženi pored dosuđenja rente za period od 1. septembra 1983. godine do 1. septembra 1984. godine plati još na ime razlike ličnog dohotka ukupno iznos od 92.330 dinara.

Prema odredbi člana 196. Zakona o obligacionim odnosima sud može na zahtjev oštećenika za ubuduće povećati rentu, a može je na zahtjev štetnika smanjiti ili ukinuti, ako se zantnije promijene okolnosti koje je sud imao u vidu prilikom donošenja ranije odluke.

U konkretnom slučaju tužbeni zahtjev tužioca se odnosi na povećanje rente (izraženo kroz povećanje ličnog dohotka kojeg bi tužitelj ostvarivao da je radio za period od 1. septembra 1983. godine do 1. septembra 1984. godine) za vrijeme prije podnošenja tužbe, pa kako se u smislu

citirane zaknske odredbe povećanje rente može zahtijevati samo ubuduće, tužbeni zahtjev tužitelja je neosnovan.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 295/87 od 17.3.1988. godine)

49.

Član 164. stav 2. Osnovnog zakona o organizaciji i finansiranju socijalnog osiguranja – (raniji)

Smatra se da je šteta prouzrokovana u vezi sa radom, kada je saobraćajnu nezgodu izazvao vozač traktora koji je samoinicijativno upotrijebio traktor za vožnju da bi sa šumskog radilišta povezao oboljelog radnika.

Iz obrazloženja:

Osiguranik tužioca povrijeđen je u saobraćajnoj nezgodi 29. septembra 1971. godine, tako što je došlo do prevrtanja traktora kojim je upravljao ruzi radnik prednik tuženog, sa mosta u rijeku, a vozač traktora je zbog neprilagođene vožnje proglašen krivim i osuđen za krivično djelo protiv opšte sigurnosti.

Tuženi u žalbi tvrdi da je traktorista postupao samoinicijativno, kada je povezao povrijeđenog, bez naloga pretpostavljenih radnika, pa smatra da tuženi ne može biti odgovoran za njegove propuste. Ističe da je vožnja preduzeta van redovnog radnog vremena i da traktorista nije postupao u okviru svog radnog zadatka.

U vrijeme štetnog događaja primjenjivale su se odredbe o naknadi štete sadržane u članovima 164. do 171. osnovnog zakona o organizaciji i finansiranju socijalnog osiguranja (“Službeni list SFRJ”, br. 24/65 do 15/71), a u smislu člana 165. stav 2. pomenutog zakona, zajednica penzijskog i invalidskog osiguraja (ranije zavod za socijalno osiguraje) imala je pravo da zahtijeva nakandu štete pričinjene fondovima zajednice, saglasno odredbama Osnovnog zakona o radnim odnosima, ako je štetu prouzrokovao radnik na radu ili u vezi sa radom.

PO navodima traktoriste, on je 29. septembra 1971. godine u tri sata ujutro, preduzeo vožnju traktorom po nalogu rukovodioca radilišta, da bi sa šumskog radilišta na kome su radili i traktorista i povrijeđeni prevezao povrijeđenog do ambulante u obližnjem selu, pošto ga je jako zabolio zub, te je u toku vožnje došlo do saobraćajne nezgode.

Kada bi se, međutim prihvatilo da je traktorista, kome je u okviru redovnih radnih poslova i obaveza vožnje, preduzeo vožnju i bez obavještanja rukovodioca radilišta, na moglu povrijeđenog koji nije mogao da izdrži bolove zbog zubobolje, moralo bi se smatrati da je vožnja preduzeta u vezi sa radom. na usamljenom šumskom radilištu traktor je morao biti korišten kao prevozno sredstvo za hitne slučajeve, pa je obavljanje vožnje u ovom cilju svakako bilo u vezi sa radom koji je na radilištu obavljao traktorista.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 157/87 od 29.1.1988. godine)

OBLIGACIONO PRAVO	ZAKONSKE OBAVEZE
--------------------------	-------------------------

50.

Članovi 186., 277. stav 1. i 394. Zakona o obligacionim odnosima

Zatezna kamata na iznos naknade novčane štete (na primjer zbog gubitka ličnog dohotka), teče od prouzrokovanja štete.

Iz obrazloženja:

Prema odredbi člana 277. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima, dužnik koji zadocni sa ispunjenjem novčane obaveze duguje pored glavnice i zateznu kamatu po stopi koja se u mjestu ispunjenja plaća na štedne uloge oročene bezutvrđene namjene preko godinu dana, a prema odredbi člana 186. istog zakona, obaveza naknade štete smatra se dospjelom od momenta nastanka štete.

Pošto s eu konkretnom slučaju radi o naknadi štete zbog gubitka ličnog dohotka, dakle, o šteta koja je već u momentu nastanka izražena u određeno broju novčanih jedinica i koja nastaje periodično po proteku svakog mjeseca (suprotno je članu 394. ZOO pravno shvatanje izraženo u zahtjevu za zaštitu zakonitosti da se naknada ovog vida štete valorizuje prema prilikama u vrijeme donošenja sudske odluke), a prema citiranim zakonskim propisima i obaveze naknade takve štete dopijeva u momentu kada dođe do umanjenja u imovini oštećenog gubitkom određenog novčanog iznosa koji bi on ostvario u određenom mjesečnom periodu na ime ličnog dohotka da štetnom radnjom nije bio u tome onemogućen, od tada teče i obaveza plaćanja zatezne kamate, a ne od dana donošenja prvostepene presude.

(Vrhovni sud BiH, Gvl. 31/87 od 10.12.1987. godine)

51.

Član 277. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

Zatezna kamata na iznos dosuđene naknade zbog oštećenja stvari ne teče od prouzrokovanja štete, ni od procjene, nego od dosuđenja.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 442/87 od 12.5.1988. godine)

52.

Član 277. stav 1. zakona o obligacionim odnosima

Zatezna kamata na periodične iznoe naknade štete zbog izgubljene zarade teče od dospijeca svakog iznosa (mjesečno).

IZ obrazloženja:

Prema odredbi člana 277. Zakona o obligacionim odnosima obaveza plaćanja zatezne kamate na novčano potraživanje teče od dospijeca tog potraživanja, a obaveza naknade materijalne štete zbog izgubljene zarade u obliku mjesečne rente nastaje u momentu kada je došlo do umanjenja u imovini oštećenog zbog izmaklih primanja, što znači po proteku svakog mjeseca, za pojedini mjesečni obrok, od kada je tužiocu trebala biti soduđena i zatezna kamata na dospjelo potraživanje.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 207/87 od 21.1.1988. godine)

53.

Član 277. stav 1. u vezi sa članom 24. Zakona o obligacionim odnosima

Zatezna kamata na iznos naknade iz osnova zakonskog izdržavanja teče od dospijea svakog pojedinačnog iznosa počev od podnošenja tužbe.

IZ obrazloženja:

Nije osnovan prigovor revizije da tužiteljici ne pripada pravo na zatezne kamate na dospjele, a neisplaćene iznose dosuđenog doprinosa za izdržavanje, odnosno da su nižestepeni sudovi pogrešno primijenili odredbe materijalnog prava kada su svojim presudama usvojili i dio tužbenog zahtjeva koji se odnosi na plaćanje zatezne kamate.

Zaključak nižestepenih presuda o osnovanosti zahtjeva tužiteljice za plaćanje zateznih kamata i odluka o visini kamatne stope zasnovani su na pravilnoj primjeni odredbe iz člana 277. Zakona o obligacionim odnosima, prema kojoj dužnik koji zakasni sa ispunjenjem novčane obaveze duguje, pored glavnice i kamatu po stopi koja se u mjestu ispunjenja plaća na štedne uloge oročene bez određene namjene preko godinu dana, a primjenu te odredbe ne isključuju propisi Porodičnog zakona, jer njima ova materijal nije drukčije regulisana. Međutim, posmatrana sa aspekta ove odredbe (član 277. Zakona o obligacionim odnosima) pogrešna je odluka nižestepenih sudova prema kojoj obaveza plaćanja zatezne kamate na cijeli zaostali iznos doprinosa za izdržavanje teče od 1. novembra 1985. godine, kao dana podnošenja tužbe, do isplate, jer se radi o obročnim mjesečnim potraživanjima koja dospijevaju svakog mjeseca u visini dosuđenog iznosa od po 10.000 dinara, pa tek od tada uskraćivanjem isplate svakog pojedinog do dospjelih iznosa i tuženi kao dužnik pada u docnju, od kada prema citiranom zakonskom propisu teče i njegova obaveza da plati zatezne kamate. To znači da obaveza iz osnoa dospijeva nakon podnošenja tužbe i to za svaki mjesečni obrok posebno.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 279/87 od 11.2.1988. godine)

54.

Članovi 186, 277. i 939. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

Zajednica osiguranja imovine i lica koja je po osnovu kasko osiguranja isplatila naknadu ima pravo da od zajednice osiguranja imovine i lica čiji je odiguranik od odgovornosti proukovao štetu, zahtijeva regres isplaćenog sa zateznom kamatom od momenta isplate naknade svom osiguraniku.

IZ obrazloženja:

Prvostepeni sud je pravilno postupio kada je, pored obaveze tužene da plati iznos naknade iz osiguranja od 136973 dinara, odredio i obavezu isplatu zatezne kamate na taj iznos počevši od 21. novembra 1985. godine (kako je to zahtijevano tužbom tj. od dana isplate naknade iz osiguranja osiguraniku OOUR "Veletgovina", B.G. i naknade troškova parničnog postupka.

naime, isplatom naknade iz osiguranja osiguraniku na tužioca su, kao osiguravača, po samom zakonu, prešla sva osiguranikova prava (subrogacija) prema licu koje je odgovorno za štetu, , odnosno u konkretnom slučaju, prema tuženoj, čiji osiguranik je prouzrokovao štetu (stav 1. člana 939. Zakona o obligacion odnosima).

Odredbama člana 186. ZOO propisano je da se obaveza naknade štete smatra dospjelom od trenutka nastanka štete, a tužilac je svom osiguraniku štetu naknadio u novcu 21. novembra 1985. godine. Od toga dana tužena, kao dužnik, je pala u docnju sa ispunjenjem novčane obaveze

tužiocu (koji je svom osiguraniku štetu naknadio u novcu), pa duguje tužiocu zateznu kamatu, u skladu sa odredbama člana 277. ZOO.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 491/87 od 3. juna 1987. godine),

55.

Član 277. i 557. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

Članovi 1,4. i 6. Zakona o obaveznom udruživanju dijela sredstava društvene reprodukcije organizacija udruženog rada radi učešća u kreditiranju izgradnje elektroenergetskih objekata u periodu od 1981. godine do 1985. godine

Zasonski obveznik udruživanja sredstava radi izgradnje elektroenergetskih objekata dužan je platiti zateznu kamatu ako zakasni sa uplatom i pored toga što mu se udružena sredstva kasnije vraćaju.

Zatezna kamata se obračunava po stopi iz člana 277. stav 1. ZOO.

IZ obrazloženja:

U konkretnom slučaju radi se o tražbini tužioca povodom udruživanja sredstava radi izgradnje primarnik elektroenergetskih objekata, a koja sredstva se imaju platiti tužiocu u smislu odredaba Zakona o obaveznom udruživanju dijela sredstava društvene reprodukcije organizacija udruženog rada radi učešća u kreditiranju izgradnje elektroenergetskih objekata u periodu od 1981. godine do 1985. godine.

Odredbom člana 4. stav 1. istog zakona predviđeno je da se obračun udruženih sredstava po osnovu potrošnje električne energije vrši na osnovu mjesečne potrošnje električne energije u prethodnom mjesecu, s tim da se uplata vrši istovremeno sa plaćanjem računa za utrošenu električnu energiju u tekućem mjesecu..

U smislu odredbe člana 277. stav 1. ZOO, dužnik koji zadocni sa ispunjenjem novčane obaveze duguje zatezne kamate po zakonom propisanoj stopi. Ova odredba se tima primijeniti, u smislu člana 24. ZOO, i u konkretnom slučaju, jer pomenutim republičkim zakonom nije u pogledu obaveze plaćanja zateznih kamata predviđeno drugačije.

Nije od značaja ni što je tužilac u obavezi regulisanoj odredbama člana 6. pomenutog republičkog zakona da vrati udružena sredstva u roku od 15 godina u jednakim godišnjim anuitetima uz kamatu od 6% godišnje. Tuženi je bio u obavezi da u zakonom određenom roku uplati određeni novčani iznos i čim je u docnji s ispunjenjem ove obaveze duguje zatezne kamate, jednako kao što bi npr. zajmodavac dugovao zatezne kamate na novčani iznos zajma ako ga ne bi u ugovorno roku isplatio zajmoprimcu (član 57. stav 1. i član 277. ZOO).

Neosnovano tužilac smatra da ima pravo na zatezne kamate po stopi iz člana 277. stav 2. ZOO. Tužiočeva tražbina neposredno proizilazi iz zakona (radi se o zakonskoj obavezi), a samo se njena visina utvrđuje po kriterijima po kojima se određuje i obaveza plaćanja cijene za isporučenu električnu energiju po ugovoru između elektrodistributivne organizacije i tuženog, pa se ni najširim tumačenjem ne može zaključiti da je i tražbina iz ove parnice proizašla iz ugovora u privredi.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 156/87 od 24. marta 1988. godine)

56.

Član 85. st. 1. i 3. Zakona o eksproprijaciji

Zatezna kamata na iznos naknade za eksproprijisanu nekretninu teče od proteka ugovorenog roka u kome je korisnik eksproprijacije bio dužan da plati naknadu odnosno od proteka petnaest dana od dana prijema rješenja o naknadi ili po proteku petnaest dana od pravosnažnosti rješenja o naknadi.

IZ obrazloženja:

Odredbom člana 36. stav 1. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o eksproprijaciji propisano je da je korisnik eksproprijacije dužan da u roku od 15 dana od dana prijema prvostepenog rješenja kojim je određena naknada u novcu isplati ranijem vlasniku iznos naknade koji nije osporio žalbom, a u roku od 15 dana od dana pravosnažnosti prvostepenog rješenja dužan je isplatiti preostali iznos naknade, dok odredbe stava trećeg ove zakonske odredbe (odredbe st. 1. i 3. člana 36. citiranog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o eksproprijaciji sada su sadržane u članu 85. st. 1. i 3. zakona o eksproprijaciji prečišćenog teksta objavljenog u "Službenom listu SRBiH", broj 12/87), propisuje da je korisnik eksproprijacije, ako u roku utvrđenom u sporazumu o određivanju naknade i u roku iz stava 1. ovog člana ne isplati ranijem vlasniku utvrđeni, dužan na iznos neisplaćene naknade šlatiti kamatu po stopi koja se u mejstu ispunjenja plaća na štedne uloge oročene bez utvrđene namjene preko roka za isplatu do dana isplate naknade.

(Vrhovni sud BiH, Gvl. 36/87 od 28.1.1988. godine)

57.

Članovi 277, 279. i 401. Zakona o obligacionim odnosima

Iznos zateznih kamata može preći iznos glavnog duga.

IZ obrazloženja:

Tuženi se poziva na odredbu člana 401. ZOO, koja se odnosi na ugovorne kamate, a tom odredbom je propisano da kamata prestaje teći kad svota dospjelih, a neisplaćenih kamata dostigne glavnu. Međutim, u ovom predmetu se ne radi o potraživanju ugovorne kamate, pa stoga ne dolazi u obzir primjena člana 401. ZOO, već se ovdje radi o potraživanju tužioca iz osnova obračunatih zateznih kamata u smislu čl. 277. i 279. ZOO. U ovom slučaju visina zateznih kamata nije limitirana, kao što je slučaj sa ugovornom kamatom kako je propisano u članu 401. ZOO.

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 435/87 od 28.4.1988. godine)

58.

Član 277. Zakona o obligacionim odnosima

Inostrani povjerilac potraživanja izraženog u stranoj valuti ima pravo na zatezne kamate po stopi koju plaća banka zemlje valute na štedne uloge po viđenju te valute.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 235/86 od 24.3.1988. godine)

59.

Član 54. Zakona o osnovama sistema osiguranja imovine i lica

U sumu osiguranja se ne računa zatezna kamata na iznos naknade štete koji plaća zajednica osiguranja po osnovu osiguranja od odgovornosti.

Iz obrazloženja:

Prema odredbi člana 54. Zakona o osnovama sistema osiguranja imovine i lica ("Službeni list SFRJ", broj 24/76), zajednica osiguranja kod koje se osigurao korisnik odnosno sopstvenik motornog vozila, dužna je da naknadi štetu koju je korisnik odnosno sopstvenik ili vozač motornog vozila obavezan da naknadi u smislu pravnih pravila o odgovornosti za štete uzrokovane upotrebom motornog vozila, koja je pričinjena zbog smrti, povrede tijela ili zdravlja nekog lica ili uništenja odnosno oštećenja nečije stvari, izuzev stvari primljenih na prevoz, i to najviše do visine ugovorenih osiguranih suma.

Suprotno navodima revizije zatezna kamata ne predstavlja štetu koja se isplaćuje u granicama osigurane sume u smislu citirane zakonske odredbe.

Zatezna kamata po svojoj pravnoj prirodi predstavlja naknadu zbog docnje u ispunjenju novčane obaveze, pa je tužena uz glavniciu – naknadu štete koja se uvijek isplaćuje u granicama osigurane sume – obavezna da plati kamate neovisno od visine osigurane sume.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 336/87 od 24.3.1988. godine).

(Vrhovni sud BiH, Rev. 381/87 od 12.5.1988. godine),

(Vrhovni sud BiH, Rev. 436/87 od 12.5.1988. godine).

(Vrhovni sud BiH, Rev. 166/87 od 12.5.1988. godine).

(Vrhovni sud BiH, Rev. 602/87 od 24.3.1988. godine)

60.

Član 59. Zakona o osnovama sistema osiguranja imovine i lica

Zajednici osiguranja imovine i lica pripada pravo regressa isplaćene naknade štete po osnovu osiguranja od odgovornosti ako dokaže da je osiguranik prouzrokovao štetu u pijanom stanju.

Iz obrazloženja:

Tuženi osnovano u reviziji ističe da u postupku kod nižestepnih sudova nije utvrđeno pravo tužioca na regres od tuženog. naime, tužilac bi imao pravo a regres u konkretnom slučaju na osnovu člana 59. zakona o osnovama sistema osiguranja imovine i lica ("Službeni list SFRJ", broj 24/76), samo ako bi bilo utvrđeno da je saobraćajni udes nastao kao posljedica toga što je tuženi upravljao vozilom pod uticajem alkohola, odnosno da postoji uzročna veza između alkoholisanosti tuženog i nastalog saobraćajnog udesa kao posljedice, a time i do prouzrokovanja štete.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 357/87 od 14.4.1988. godine)

61.

Članovi 898. stav 3, 901. stav 1. i 922. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

Nije punovažan ugovor o kasko osiguranju zaključen za određeni period koji prethodi zaključenju ugovora, ako je prije zaključenja ugovora osiguraniku bilo poznato da se osigurani slučaj desio.

IZ obrazloženja:

Dana 21. maja 1984. godine, došlo je do oštećenja vozila – totalno uništenje, koje je osigurano po kasko osiguranju kod tuženog polisom od 26. juna 1984. godine, sa važnošću od 1. januara 1984. godine do 1. januara 1985. godine. U spisu se nalazi lista osiguranja od 26. juna 1984. godine i račun broj 545 od 2. avgusta 1984. godine kojim je tužilac platio premiju osiguranja tuženom i za uništeno vozilo. Nesporno je da je dana 14. maja 1984. godine tužioca posjetio predstavnik tuženog, te izvršio popis osnovnih sredstava i vozila za koje je tužilac izrazio želju da ih kasko osigura, pri čemu je popisano i sporno vozilo koje je havarisano u saobraćajnom udesu. Sporno pitanje koje je prvostepeni sud imao da riješi u ovom predmetu je da li je predmetno kasko osiguranje u ovom slučaju pravno valjano. Prvostepeni sud je našao da jeste primijenom odredbe člana 922. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima. Međutim, prema ocjeni ovoga suda prvostepeni sud je pogriješio kada je udovoljio tužbenom zahtjevu.

Naime, odredbom člana 898. stav 3. ZOO, propisano je da za slučaj kada je ugovoreno da će osiguranjem biti obuhvaćen određeni period koji prethodi zaključenju ugovora o osiguranju, ugovor će biti ništav samo ako je u času zaključenja zainteresovanoj stranci bilo poznato da se osigurani slučaj već dogodio, odnosno da je već tada bila prestala mogućnost da se on dogodi.

Prema odredbi člana 901. stav 1. ZOO, ugovor o osiguranju je zaključen kad ugovarači otpišu polisu osiguranja ili listu pokrića. U ovom slučaju ugovor o osiguranju je zaključen dana 26. juna 1984. godine, sa važnošću za period koji prethodi zaključenju ugovora, i u vrijeme kada je tužiocu kao o osiguraniku i zainteresovanom licu već bilo poznato da se desila havarija na vozilu koga osigurava 26. juna 1984. godine, pa prema tome takav ugovor je ništav i ne može uživati pravnu zaštitu u smislu člana 898. stav 3. ZOO.

U konkretnom slučaju nema nikakvog uticaja na valjanost zaključenog ugovora okolnost da je predstavnik tuženog dana 14. maja 1984. godine posjetio tužioca i prikupio podatke za vozila, jer je tek 26. juna 1984. godine zaključen ugovor o kasko osiguranju, a ne onog dana kada je predstavnik tuženog posjetio tužioca radi prikupljanja podataka potrebnih za zaključenje ugovora o kasko osiguranju.

(Vrhovi sud BiH, Pž.388/87 od 24.3.1988. godine)

62.

Član 939. Zakona o obligacionim odnosima

Zajednica osiguranja koja je isplatila naknadu po osnovu ugovora o kasko osiguranju nema pravo regresa ni prema neovlaštenom vozaču raniku osiguranika, ako nije dokazala da je štete prouzrokovana namjerno.

Iz obrazloženja:

Prema odredbi člana 939. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima, isplatom naknade iz osiguranja prelaze na osiguravača po samom zakonu do visine siplaćene naknade sva osiguranikova prava prema licu koje je po ma kom osnovu odgovorno za štetu, a prema odredbi iz stava 4. istog člana, osiguravač ne stupa u prava osiguranika prema odgovornom licu ako je

štetu pored ostalih lica prouzrokovalo i lice koje je radnik osiguranika, osim ako je to lice štetu prouzrokovalo namjerno.

Kako je u konkretnom slučaju nesporno da je tuženi u vrijeme kada je kao neovlašteni vozač prouzrokovao štetni događaj, bio radnik osiguranika- OOUR "Veletekstil" B.L. , da štetu nije prouzrokovao namjerno nego iz nehata, te da je tužitelj svom osiguraniku po osnovu kasko osiguranja isplatio iznos od 65.378,70 dinara, drugostepeni sud je pravilno primijenio citiranu zakonsku odredbu kada je uvažanjem žalbe tuženog odbio regresni zahtjev tužitelja.

Neosnovani su navodi revizije da tužitelju pripada pravo na regres od tuženog kao neovlaštenog vozača u smislu odredbe člana 55. stav 4. Zakona o osnovama sistema osiguranja imovine i lica i člana 5. stav 1. tačka 15. Uslova za kombinovano osiguranje motornih vozila iz 1977. godine. Naime, navedena zakonska odredba kojom je propisano da Zajednica osiguranja koja naknadi štetu prouzrokovanu od strane neovlaštenog vozača, ima pravo regresa od neovlaštenog vozača, odnosi se na slučajeve kada je zajednica osiguranja isplatila naknadu štete trećem licu prouzrokovanu od strane neovlaštenog vozača po osnovu obaveznog osiguranja u saobraćaju (osiguranja od odgovornosti za štete pričinjene trećim licima), a ne i na slučajeve kada je isplatu naknade štete izvršena osiguraniku po osnovu kasko osiguranja. U ovom slučaju pravo na regres prosuđuje se primjenom člana 939. Zakona o obligacionim odnosima i u smislu citirane zakonske odredbe tužitelju ne pripada pravo na regres od tuženog.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 314/87 od 17.3.1988. godine.)

HARTIJE OD VRIJEDNOSTI I LEGITIMACIONI ZNACI

63.

Članovi 241. i 1043. Zakona o obligacionim odnosima

Predajom štedne knjižice na donosioca trećem licu, za života ulagača – ostaviteljice, iz njene imovine izašao je štedni ulog.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 291/87 od 17.3.1988. godine)

STAMBENO PRAVO

64.

Član 32. st. 3. i 5. i član 33. stav 3. Zakona o stambenim odnosima

Članovi 29. i 104. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

Ništav je ugovor o zamjeni stanova u društvenoj svojini, zaključen bez saglasnosti davalaca stana na korištenje, koja nije nadomještena odluom nadležnog stambenog organa, pa svaka ugovorna stranka može tražiti uspostavljanje prijašnjeg stanja (da se vratio u svoj stan).

IZ obrazloženja:

U smislu odredbe člana 29. st. 3. i 4. ranijeg Zakona o stambenim odnosima SRBiH (sada odredba člana 32. st. 3. i 5), za zamjenu stanova potrebna je pismena saglasnost davalaca stanova na korištenje, koja se traži podnošenjem ugovora o zamjeni stanova davaocima stanova na

korištenje, a ugovor koji nije zaključen u pismenom obliku i za koji nema pismene saglasnosti davalaca stanova na korištenje, ne proizvodi pravno djestvo. U konkretnom slučaju je nesporno da ne postoji saglasnost za zamjenu stana davaoca stana na korištenje na kojem je nosilac stanarskog prava tužitelj, a saglasnost nije nadomještena ni rješenjem nadležnog stambenog organa u smislu odredbe člana 30. stav 3. ranijeg Zakona o ostambenim odnosima (sada odredba člana 33. stav 3).

Drugostepeni sud je, polazeći od okolnosti da tužitelj iz neopravdanih razloga nije podnio zahtjev stambenom organu da utvrdi da on ima pravo na zamjenu stana, ocijenio da je nesavjstan i da mu kao savjesnoj strani u smislu člana 104. zahtijeva uspostavu predašnjeg stanja.

Pogrešno je izraženo pravno shvatanje drugostepenog suda. Ugovor o zamjeni stanova u društvenoj svojini ako nedostaje saglasnost davaoca stana na korišćenje, a koja nije nadomještena rješenjem stambenog organa je nepotpun (čl. 29. i 24. Zakna o obligacionim odnosima) pa se smatra nepostojećim, što znači da nije ništav zbog toga što bi se po svom sadržaju protivio prinudnom propisu, već zato što mu nedostaje esencijalni element. U ovom slučaju osnovan je zahtjev za uspostavljanje predašnjeg stanja kako po osnovu člana 104. stav 1. tako i po osnovu iz člana 210. stav 2. u vezi sa članom 24. Zakona o obligacionim odnosima.

(Vrhovni sud BiH, broj Rev. 177/87 od 10.12.1987. godine)

65.

Član 47. Zakona o stambenim odnosima

Ispunjeni su uslovi za otkaz ugovora o korištenju stana ako nosilac stanarskog prava, zajedno sa članovima svoje porodice, zadovoljava svoje stambene potrebe u drugom mjestu u zemlji duže od šest mjeseci.

IZ obrazloženja:

Iz tako utvrđenog činjeničnog stanja nižestepeni sudovi su pravilno zaključili da tuženi, zajedno sa svim članovima svoje porodice, od 1. aprila 1984. godine trajno zadovoljava potrebe stanovanja (član 2. zakona o stambenim odnosima) u O. odnosno van stana u B. dakle, kroz period duži od šest mjeseci, računajući od dana donošenja prvostepene rpesude, pa su time ispunjeni uslovi predviđeni odredbom člana 47. stav 1. Zakona o stambenim odnosima SRBiH, za otkaz ugovora o korištenju stana.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 155/87 od 10.12.1987. godine)

66.

Član 6. stav 2. Zakona o stambenim odnosima

Unuka bez roditelja nije izgubila status člana porodičnog domaćinstva, ako se nakon udaje vratila u stan svoje babe, pa ima sti pravni status kao i kćerka pokojnice.

Iz obrazloženja:

Utvrđeno je u toku postupka da je tužena H.S. negdje oko 1964. godine, nakon što je kao osmogodišnje dijete ostala bez oba roditelja, došla u stan kod svoje bake S.A. i sa njom u stanu živjela do udaje. Koliko je trajalo ovo zajedničko življenje unuke i bake nije utvrđeno u postupku

pred prvostepenim sudom, ali je utvrđeno da se tužena nakon izvršenog vremena ponovo vratila kod bake u njen stan i da je nakon njene smrti ostala u tom stanu zajedno sa kćerkom pokojnice.

Sa stanovišta odredbe člana 6. stav 2. zakona o stambenim odnosima obje imaju status člana porodičnog domaćinstva, pa ravnopravno, u smislu člana 22. stav 1. zakona o stambenim odnosima, konkurišu a sticanje stanarskog prava. Koja će od njih stvarno postati nosilac stanarskog prava zavisi od međusobnog sporazuma, a ukoliko se o tome ne sporazume odluku će donijeti nadležni sud u vanparničnom postupku (član 22. stav 1. navedenog zakona). Nije prihvatljivo stanovište izraženo u prvostepenoj presudi da se status tužene H.S. nakon vraćanja u stan svoje bake izjednačava sa statusom lica koje ima svojstvo korisnika stana u ekonomskoj zajednici sa nosiocem stanarskog prava.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 675/87 od 19.5.1988. godine)

67.

Član 11. stav 2. Zakona o stambenim odnosima

Član 104. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

Poništenje akta o dodjeli stana na korištenje povlači za sobom ništavost ugovora o korištenju stana i obavezu predaje stana davaocu na korištenje bez prava na odgovarajući stan ili nužni smještaj.

Iz obrazloženja:

Prema činjeničnim utvrđenjima utvrđenjima sadržanim u nižestepenim presudama slije da je prvotuženi na osnovu rješeja Radničkog savjeta tužioca zaključio ugovor o korištenju stana 4. decembra 1984. godine sa drugotužem, da je pravosnažnom odlukom Osnovnog suda udruženog rada u B. L. poništeno rješenje tužioca od 8. novembra 1984. godine kojim je navedeni stan dodijeljen tužiocu na privremeno korištenje, kao i da je nakon toga taj stan dodijeljen na korištenje drugom radniku tužioca.

Polazeći od opisanih utvrđenja pravilan je zaključak nižestepenih sudova da je raniji pravni osnov na osnovu kojeg je prvotuženi koristio sporni stan, citiranom pravosnažnom odlukom osnovnog suda u B.L. – naknadno otpao. pa je slijedom toga ispravan i zaključak da je ugovor okorištenju spornog stana zaključen 4. decembra 1984. godine između tuženih ništav.

Nije osnovan ni revizijski prigovor u kojem se pogrešno tvrdi da nižestepeni sudovi nisu pravilno sudili kada tužioca nisu obvezali da prvotuženom dodijeli drugi odgovarajući stan. Naime, u konkretnom slučaju utvrđeno je da je ugovor o korištenju spornog stana, koji je prvotuženi zaključio sa drugotuženom, ništav, pa s obzirom na to nastupaju posljedice ništavosti, u smislu člana 104. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima ("Službeni list SFRJ", broj 29/78), a to znači da je tuženi dužan tužiocu predati stan u posjed slobodan o ljudi i stvari. Pri tome, tužilac nije dužan prvotuženom obezbijediti drugi odgovarajući stan ili nužni smještaj, jer tu obavezu za davaoca stana na korištenje Zakona o stambenim odnosima ("Službeni list SRBiH", broj 14/84) propisuje samo u određenim slučajevima prilikom davanja otkaza ugovora o korištenju stana i van tih zakonom određenim slučajeva – takva obaveza davaoca stana na korištenje ne postoji.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 185/87 od 17.12.1987. godine)

68.

Član 26. stav 1. Zakona o stambenim odnosima**Članovi 109. i 187. stav 2. Zakona o parničnom postupku**

Davalac stana na korištenje ne može zahtijevati utvrđenje ništavosti ugovora o korištenju stana zaključenog na osnovu akta o dodjeli stana i kada je ovaj akt poništen u postupku pred sudom udruženog rada dok se pravosnažno ne odluči o dodjeli stana drugom radniku davaoca stana na korištenje.

IZ obrazloženja:

Odluka koja je bila osnov za zaključenje ugovora o korištenju stana (član 26. stav 1. Zakona o stambenim odnosima) poništena je odlukom nadležnog suda udruženog rada. Nakon toga je radnički savjet davaoca stana na korištenje donio odluku kojom se isti stan dodjeljuje na korištenje drugom radniku tužioca.

Tužilac kao davalac stana na korištenje ima pravni interes (član 187. stav 2. Zakona o parničnom postupku) da traži da se utvrdi ništavost ugovora o korištenju stana da bi se mogao zahtijevati iseljenje prvotuzenog kao lica koje stan koristi bez pravnog osnova.

Međutim, sud prije donošenja odluke mora utvrditi bitnu činjenicu da li je pravomoćna odluka radničkog savjeta o dodjeli predmetnog stana drugom radniku. Prvotuzeni je u odgovoru na tužbu istkao da pomenuta odluka nije pravomoćna jer se vodi postupak pred Osnovnim sudom udruženog rada.

Time što je poništena odluka koja je bila osnov za zakonito useljenje u stan prvotuzenog, on nije izgubio pravo da pod jednakim uslovima ponovo konkuriše za dodjelu istog stana u ponovnom postupku odlučivanja o tom pitanju. Tek kada se pravomoćnom odlukom davaoca stana na korištenje, stan dodijeli drugom licu ispunjeni su uslovi iz člana 26. stav 1. Zakona o stambenim odnosima SRBiH da se s tim licem zaključi ugovor o korištenju stana i on tek tada stiče pravo na useljenje u stan. kako je moguće da prvotuzenom i u ponovnom postupku bude dodijeljen stan u kome stanuje, bili bi dovedeni u težak materijalni položaj i on i porodica ukoliko bi se morali iseliti iz predmetnog stana prije nego što postane pravosnažna odluka davaoca stana o dodjeli toga stana drugom licu.

S obzirom da se ugovor o korištenju stana sa drugim licem ne može zaključiti prije pravosnažnosti odluke o dodjeli stana, tužilac kao davalac stana na korištenje nema pravni interes da traži utvrđenje ništavosti ugovora o korištenju stana sve dok njegova odluka o davanju stana na korištenje drugom licu ne postane pravosnažna (član 109. u vezi sa članom 24. Zakona o obligacionim odnosima).

(Vrhovni sud BiH, Pž. 471/87 od 29.3.1988. godine)

69.

Član 246. stav 1. Zakona o udruženom radu**Član 5. stav 2. Zakona o stambenim odnosima**

Nije punovažan ugovor o jednokratnom ustupanju stana radi dodjele na korištenje ako nije zaključen u pismenom obliku.

IZ obrazloženja:

Između tužioca i tuženog, saglasno odredbi člana 246. stav 1. ZUR-a, nije zaključen pismeni ugovor o ustupanju spornog stana kao društvenog sredstva na privremeno korištenje tužioca.

I po odredbi člana 5. stav 2. zakona o stambenim odnosima SRBiH uslov za prenos prava davanja stana na korištenje na drugo društveno pravno lice je zaključivanje ugovora u pismenoj formi.

U odsustvu pismenog ugovora, bez značaja je činjenica što je Komisija za dodjelu stanova i kredita tužengo donijela rješenje o ustupanju stana tužiocu na korištenje, čak i da je bila nadležna da donese takvo rješenje. Pravilno je, međutim, utvrdio prvostepeni sud da ta komisija po odredbi člana 35. Statuta tuženog, nije bila ni ovlaštena za donošenje takvog rješenja, pa je radnički savjet tuženog, saglasno odredbi člana 502. ZUR-a, mogao ukinuti takav akt svoje komisije.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 360/87 od 24.3.1988. godine)

70.

Član 30. Zakona o stambenim odnosima

U parnici radi iseljenja i predaje u posjed bespravno zauzetog stana nije pasivno legitimisan onaj bračni drugi koji više ne stanuje u tom stanu.

Iz obrazloženja:

Osnovani su prigovori tuženog istaknuti u reviziji da se po analogiji ne može u konkretnom slučaju primijeniti član 41. Zakona o stambenim odnosima ("Službeni list SRBiH", broj 14/84). Naime, prema toj zakonskoj odredbi obaveza nosioca stanarskog prava se po prestanku ugovora o korištenju stana iseli iz stana, odnosno stanare. Ovo stoga štoje pravo da koriste stan članova porodičnog domaćinstva nosioca stanarskog prava izvedeno – akcesorno pravo, pa nako prestanka ugovora o korištenju stana i s tim u vezi obaveze nosioca stanarskog prava da preda stan davaoca stana na korištenje i članova porodičnog domaćinstva su dužni da se iseles iz stana. Međutim, tuženi nije nosilac stanarskog prava, niti su on, pa ni članovi njegovog porodičnog domaćinstva, na stanu iz koga se traži iseljenje tuženog stekli stanarsko pravo, tako da se obaveza bračnog druga tuženog i njegove djece ne može zasnivati na prestanku prava koje se izvodi iz prestanka stanarskog prava nosioca stanarskog prava.

S obzirom na prednje, iz utvrđenja da u stanu iz koga se traži iseljenje tuženog stanuje bračni drug tuženog (tuženi tvrdi da je u toku postupak za razvod braka između njega i supruge) i njihova djeca, a imajući u vidu tvrdnju tuženog istaknutu u postupku kod nižestepenih sudova da on ne stanuje u ovom stanu, ukoliko bi bila tačna, prigovor tuženog o nedostatku pasivne legitimacije mogao bi biti osnovan.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 347/87 od 14.4.1988. godine)

71.

Članovi 218. i 394. Zakona o obligacionim odnosima**Član 40. zakona o stambenim odnosima**

Novčani iznos koji je uložio tužilac radi popravke stana, što je bila zakonska obaveza tuženoga, ne može se revalorizovati prema cijenama u vrijeme suđenja.

Iz obrazloženja:

Na osnovu utvrđenja prilikom iseljenja iz stana, koji je vlasništvo tužitelja, 1979. godine nije ostavio stan u stanju u kome ga je primio (član 40. Zakona o stambenim odnosima), da je vrijednost radova koje je tuženi trebao izvršiti u to vrijeme iznosila 19.395,50 dinara, a u vrijeme presuđenja 193.080,84 dinara, prvostepeni sud je obavezao tuženog da tužiocu plati 193.080,84 dinara.

Tuženi je u žalbi protiv prvostepene presude naveo da je prvostepeni sud pogriješio kada je tužitelju dosudio naknadu u vrijednosti radova po cijenama u vrijeme presuđenja, jer je tužitelj u stan uselio 1979. godine i tada izvršio radove koje je navodno on trebao da izvrši.

Drugostepeni sud je navedene žalbene prigovore ocijenio neosnovanim sa obrazloženjem da tužitelju pripada pravo na naknadu vrijednosti radova računajući po cijenama u vrijeme presuđenja, iz razloga što tuženi do dana presuđenja tuženog nije "izmirio štetu".

Pogrešan je međutim izraženi stav drugostepenog suda jer ukoliko je tužitelj izvršio radove prije presuđenja neovisno od okolnosti što mu tuženi nije do tada platio naknadu za izvršene radove, pripadalo bi mu pravo na naknadu u visini vrijednosti radova u vrijeme kada su izvršeni (čl. 218. i 395. Zakona o obligacionim odnosima), a gubitak u vrijednosti novca naknadio bi mu se revalorizacionom zateznom kamatom iz člana 277. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima).

(Vrhovni sud BiH, Rev. 503/87 od 17.3.1988. godine)

PORODIČNO PRAVO

72.

Član 244. st. 2. i 3. Porodičnog zakona

U parnici povodom tužbe razvedenog supružnika kome je dosuđeno zakonsko izdržavanje na određeno vrijeme odlučuje o produženju zadržavanja.

IZ obrazloženja:

Prema razliza pobijanog dijela drugostepen presude drugostepeni sud je zaključio da treba ograničiti obavezu tuženog da plaća doprinos za izdržavanje razvedene supruge- tužiteljice do 15. juna 1984. godine samo zbog toga što je tako bilo odlučeno ranijom pravosnažnom presudom.

Međutim, opravdano se u reviziji ističe da je takav zaključak drugostepenog suda zasnovan na pogrešnoj primjeni materijalnog prva, jer je izričitim odredbama iz člana 244. st. 2. i 3. Porodičnog zakona predviđeno da su u opravdanim slučajevima može ranije vremenski ograničenu obavezu izdržavanja produžiti kada to izdržavano lice zahtijeva tužbom podnijetom prije isteka vremena za koje je izdržavanje bilo određeno.

(vrhovni sud BiH, Rev. 210/87 od 21.1.1988. godine)

73.

Član 264. stav 3. i član 265. stav 1. Porodičnog zakona

Pod pretpostavkom iz člana 267. stav 5. Porodičnog zakona bračni drug je dužan da plati protuvrijednost dijela primljenih darova u toku bračne zajednice, ako ne dokaže da su darovi učinjeni samo njemu i u slučaju kad drugi suprug pogrešno kvalifikuje svoj zahtjev kao naknadu zbog sticanja bez osnova.

IZ obrazloženja:

Tužiteljica je dokazala da su za vrijeme trajanja njenog braka sa prvotuženim treća lica njima darovala određena novčana sredstva dijelom u devizama, a dijelom u domaćoj valuti i jedno tele, koje je u vrijeme raskida faktičke bračne zajednice odraslo u junicu od 17. mjeseci (svadbeni poklon), iz čega su pravilnom interpretacijom odredbe člana 264. stav 3. Porodičnog zakona zaključili da te poklone treba tretirati zajedničkom imovinom, jer prvotuženi u toku postupka nije tvrdio da je darovanje učinjeno samo njemu. No i pored oga nižestepeni sudovi su i prema prvotuženom odbili tužbeni zahtjev tužiteljice da joj ovaj isplati novčanu protuvrijednost darovane junice i dio darova u novcu, iako prema činjeničnom supstratu tužbe treba prihvatiti da se takav njen zahtjev u odnosu na prvotuženog zasniva na odredbi člana 267. stav 5. Porodičnog zakona po kojoj joj pripada to pravo. Suprotan zaključak nižestepeni sudovi su zasnovali na pogrešnoj pravnoj ocjeni da se i taj dio tužbenog zahtjeva zasniva na pravnom institutu neosnovanog obogaćenja, kao što je zaista navedeno u tužbi, ali pro tome gube iz vida to da pravna kvalifikacija osnova tužbe ne veže sud, nego samo činjenično navodi na kojma je zasnovan tužbeni zahtjev (član 186. stav 3. ZPP-a).

Kako nižestepeni sudovi, zbog drugačije potrešne pravne ocjene, nisu razmotrili osnovanost navedenog dijela tužbenog zahtjeva iz aspekta ciiranih odredaba iz člana 264. stav 3. i člana 267. stv 5. Porodičnog zakona, niti su iz tog aspekta utvrdili sve činjenice koje su odlučne (vrijednost junice u vrijeme donošenja sudske odluke, tačan iznos darovanog novca supružnicima i dr.), valjalo je u tom dijelu, na osnovu člana 395. stav 2. zakona o parničnom postupku, reviziju kao osnovanu uvažiti i obje nižestepene presude ukinuti, te predmet vratiti prvostepenom sudu na ponovno suđenje.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 203/87 od 21.1.1988. godine).

74.

Član 265. stv 2. Porodičnog zakona

Ništav je ugovor o prodaji zgrade zaključen bez saglasnosti bračnog druga, iako je prodavac bio uknjižen kao jedini vlasnik, ako je kupac znao ili mogao znati da je zgrada stečena zajedničim radom u bračnoj zajednici.

IZ obrazloženja:

Odluka nižestepeni sudova kojom se utvrđuje ništavost ugovora o kupoprodaji porodične stambene zgrade koja predstavlja zajedničku imovinu tužiteljice i tuženog je rpavilna, jer se zasniva na striktnoj prmjeni odredaba člana 265. stv 2. Porodičnog zakona, a ovo i bez obzira na činjenicu što je ta zgrada u zemljišnjim knjigama upisana kao isključivo vlasništvo tuženog. Tuženi O.J. je znao da su tužiteljica i tuženi K.D. živjeli u bračnoj zajednici, pa je iz te okolnosti mogao zaključiti da sporna porodična stambena zgrada predstavlja njihovu zajedničku imovinu, što znači da nije bio savjestan kupac, pa se ni pozivom na načelo pouzdanja u zemljišne knjige, ne može ukloniti ništavost ugovora o kupoprodaji zgrade kojeg su zaključili tuženi.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 252/86 od 14.4.1988. godine)

75.

Član 267. stav 5. Porodičnog zakona

Bračni drug ne može tražiti isključivo pravo vlasništva na stvari iz zajedničke imovine, obavezujući se da plati odgovarajuću naknadu drugom bračnom drugu.

Obrnuto, bračni drug čiji je udio u zajedničkoj imovini znatno manji ili kad to opravdavaju posebne okolnosti, može tražiti da mu drugi bračni drug plati protuvrijednost njegovog dijela.

(Vrhovni sud BiH; Rev.188/87 od 17.12.1987. godine)

76.

Član 267. Porodičnog zakona

Bračni drug može tražiti isplatu protuvrijednosti svog suvlasničkog dijela strane valute koja je deponovana na računu drugog supruga, a protuvrijednost se određuje po kursu na dan isplate.

IZ obrazloženja:

Iz činjenični utvrđenja sadržanih u nižestepenim presudama, koje su zasnovane na rezultatu izvedenih dokaza, proizilazi da iznos od 9.980 DM predstavlja dio bračne tekovine parničnih stranaka, da je isti prilikom prekida bračne zajednice od 23. juna 1973. godine tužena prisvojila i sa sobom odnijela, kao i da protuvrijednost navedenog iznosa deviza prema kursu na dan 23.4.1985. godine, koji je preciziranjem tužbenog zahtjeva zatražio tužilac iznosi 877.121,40 dinara, koji je drugostepenom presudom tužiocu i dosuđen, sa kamata i troškovima spora. Za opisani zaključak drugostepeni sud je kroz razloge svoje presude dao dovoljne i prihvatljive razloge, te iste zasnovao na odredbama člana 267. st. 2. i 5. Porodičnog zakona ("Službeni list SRBiH", broj 21/79). Zato nije na štetu tužioca povrijeđeno materijalno pravo, kada je tužena obavezana da tužiocu isplati protuvrijednost njegovog dijela od 4/5 iznosa od 9.980 DM prema kursu važećem na dan 23. aprila 1985. godine, s obzirom da je tužiocu pripadalo pravo da se protuvrijednost njegovog dijela u opisanom iznosu deviznih sredstava, kao dijela zajedničke bračne tekovine parničnih stranaka, utvrdi prema kursu na dan isplate.

(Vrhovni sud BiH Rev. 34/87 od 28.9.1987. godine)

NASLJEDNO PRAVO

77.

Član 129. stav 1. tačka 4. Zakona o nasljeđivanju

Nije dostojan za nasljeđivanje roditelj koji nije ispunjavao zakonsku obavezu izdržavanja svog djeteta (osavioca), ako je prema svojim imovinskim mogućnostima mogao da daje izdržavanje.

IZ obrazloženja:

Tuženi je u vrijeme kada je umrli ostavilac bio maloljetan napustio porodicu, a o izdržavanju ostavioca brinula se isključivo tužiteljica kao majka, koju je pomagala ostala rodbina (jer sama nije bila u mogućnosti da izdržava maloljetnu djecu). Tuženi, iako je znao da su njegova maloljetna djeca u teškom materijalnom položaju i da im je egzistencija bila ozbiljno ugrožena, te

da je po zakonu bio obavezan da za njih daje izdržavanje, nije htio dobrovoljno da ispunjava svoje obaveze, pa se na taj način teže ogriješio o obavezu izdržavanja prema ostaviocu, pa su se zbog toga ispunili uslovi iz člana 129. stav 1. tačka 4. Zakona o nasljeđivanju ("Službeni list SRBiH", broj 7/80) za isključenje tuženog iz nasljedstva zbog nedostojnosti.

Naime, nedostojnost za nasljeđivanje u smislu odredbe člana 129. stav 1. tačka 4. citiranog zakona predviđena je ako se nasljednik teže ogriješio o zakonsku obavezu izdržavanja ostavioca koga je bio dužan da izdržava u skladu sa odredbama čl. 32 do 36. tada važećeg Osnovnog zakona o odnosima roditelja i djece, iako je prema činjeničnim utvrđenjima sadržanim u nižestepenim presudama, tuženi prema svojim imovinskim prilikama i okolnostima pod kojima je živio (jer je u prvo vrijeme bio zaposlen, a zatim ostvario pravo na penziju), bio u mogućnosti da daje izdržavanje za ostavioca u vrijeme kada je isti bio maloteljan.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 88/87 od 15.10.1987. godine)

78.

Član 143. Zakona o nasljeđivanju

Član 12. stav 1. Zakona o parničnom postupku

U parnici koja se vodi protiv nasljednika dužnika sud će utvrditi da li su ovi naslijedili pokretnu imovinu ako je obustavljen ostavinski postupak zbog toga što u zaostavštini nema nekretnina.

IZ obrazloženja:

Prvostepeni sud je koristio u dokazne svrhe spis Opštinskog suda T. broj 0-116/75 . U tom smislu se nalazi između ostalog i rješenje suda od 19.5.1975. godine kojim se obustavlja postupak za raspravljanje zaostavštine iza umrlog A.J. zbog toga što u njegovoj zaostavštini nema nekretnina, a nijedno od lica pozvanih a nasljeđe nije tražilo da se sprovede rasprava i donese odluka povodom eventualne pokretne zaostavštine. Iako je prvostepeni sud raspolagao sa navedenim podacima, kod donošenja odluke o tužbenom zahtjevu zanemario je činjenicu da tuženi kao nasljednici A.J. odgovaraju za njegove dugove do visine vrijednosti naslijedene imovine, što je izričito propisano u članu 143. stav 1. Zakona o nasljeđivanju, pa kako usljed te manjkavosti, koja ima karakter pogrešne primjene materijalnog prava, nij raspravljeno ni utvrđeno da li su tuženi iza svog oca naslijedili pokretnu imovinu i u kojoj vrijednosti, to je uvažanjem žalbe tuženih valjalo ukinuti prvostepenu presudu.

(Vrhovi sud BiH, broj Gž. 10/88 od 8.4.1988. godine)

79.

Član 28. stav 2. Zakona o nasljeđivanju

Za sticanje prava na nužni dio lica iz člana 28. stav 2. ZN nije dovoljno da nasljednik nema nužnih sredstava za život, već se pored toga traži i da je nesposoban za rd.

(Vrhovni sud BiH. Rev. 371/87 od 21.4.1988. godine.)

NADLEŽNOST

80.

Član 12. stav 1. i 16. Zakona o parničnom postupku

Članovi 1,2,4,29,32, 43-47, 57. i 58. Zakona o vodama

Parnični sud nije nadležan da odlučuje o načinu upotrebe i korištenja vode iz prirodnog izvora ni kada se ovaj nalazi na zemljištu na koje postoji pravo svojine, niti da vlasniku zemljišta pruža stvarno – pravnu zaštitu samog izvora.

Iz obrazloženja:

Tužilac je zahtijevao da parnični sud utvrdi da tuženima ne pripada pravo korištenja izvora vode na parceli u njegovom vlasništvu.

U smislu člana 1. Zakona o vodama (“Službeni list SRBiH”, broj 36/75), vode su dobra od opšteg interesa i pod posebnom su zaštitom, a koriste se za zadovoljavanje opštih i pojedinačnih potreba, pod uslovima i na način propisan ovim zakonom. U smislu člana 2. sitog zakna, odredbe tog zakona se odnose na izvorske, s tajaće, tekuće, podzemne, pijaće vode i dr. U smislu čana 4. stav 1. navedenog zakona, prirodnim vodotocima i prirodnim izvorima, kao dobrima u opštoj upotrebi, upravljaju društveno – političke zajednice.

U okviru vršenja ovog prava, nadležni organi uprave u smislu člana 29. i 32. Zakona o vodama SRBiH, daju vodoprivrednu saglasnost, a u smislu čl. 43. do 47. itog zakona i vodoprivrednu dozvolu, za izgradnju objekata kojima se vrše zahvati na vodama radi upotrebe i korištenja voda, nezavisno od toga da li se prirodni izvori ili vodotok nalaze na zemljištu u svojini građana. Vlasnik zemljišta može, u smislu člana 57. Zakona o vodama SRBiH, koristiti za sopstvene potrebe i bez vodoprivredne dozvole, bunare i druge slične objekte na svom zemljištu uz upotrebu jednostavnih uređaja, ali pod uslovom da time ne ugrožava režim voda ii ne ograničava, odnosno ne onemogućava upotrebu ili iskorištavanje vode drugim licima kojima je izdata vodoprivredna dozvola. U smislu člana 58. navedenog zakona, nadležni organ skupštine opštine može i u ovim slučajevima, ako za to postoje posebni razlozi, orediti mjesto na prirodnim vodotocima i objektima za sakupljanje vode na kojima se iskorištavanje i upotrba vode može vršiti samo na osnovu prethodno izdate vodoprivredne saglasnosti ili dovodprivredne dozvole.

Nižestepeni sudovi su utvrdili da su sve parnične stranke u pravosnažno dovršenom upravnom postupku dobili odobrenje za kaptiranje izvora “Plakonice, koji se nalazi na zemljištu tužioca”.

Prema tome, osnovano su nižestepeni sudovi našli da redovni sud u građanskoj parnici nije nadležan da odluči o načinu upotrebe i korištenja vode sa prirodnog izvora, makar se ovaj nalazio i na zemljištu u vlasništvu tužioca, niti da tužiocu pruži stvarno .- pravnu (vlasničku, odnosno posjedovnu zaštitu, jer vlasnici zemljišta nemaju stvarnih prava na prirodnim izvorima i vodotocima na vlastitom zemljištu.

Istaknutim tužbenim zahtjevom tužilac pokušava da u građanskoj parnici obesnaži konačan i pravosnažan upravni akt kojim je upravni organ, u okviru svoje zakonom propisane nadležnosti, odlučio o načinu upotrebe i korišćenja prirodnog izvora, a to je nedopustivo (arg. uz član 12. stav 1. Zakona o parničnom postupku).

(Vrhovni sud BiH, Rev. 93/87 od 19.11.1987. godine)

81.

Član 3. Zakona o pravnom položaju vjerskih zajednica

S obzirom da su vjerske zajednice odvojene od države redovni sud nije ovlašten da ispituje zakonitost odluke crkvenog suda o lišenju sveštenečkog čina.

Iz obrazloženja:

Nižestepeni sudovi su postupili u skladu sa Ustavom i zakonom kada su pri odlučivanju o zahtjevu nisu upuštali u ocjenu pravilnosti odluka crkvenih organa, jer polazeći od ustavnog i zakonskog načela (član 174. Ustava SFRJ, 184. Ustava SRBiH i član 3. Zakona o pravnom položaju vjerskih zajednica) da su vjerske zajednice odvojene od države, sudovi nisu nadležni da ispituju pravilnost odluka crkvenih organa donesenih u vršenju vjerskih poslova.

(Vrhovni sud BiH, broj Rev. 208/88 od 12.5.1988. godine)

82.

Član 34. stav 1. tačka 1c. zakona o redovnim sudovima

Redovni sud je nadležan za suđenje o zahtjevu radi vraćanja stipendije, ako stipendista nije zasnovao radni odnos sa stipenditorom.

IZ obrazloženja:

Iz podataka spisa proiziladi da se zahtjev tužioca odnosi na ispunjenje obaveze iz ugovora o stipendiranju kojim se tuženi D.M. obavezao da će tužiocu vratiti iznos isplaćen na ime stipendije njegovom sinu I. ukoliko nakon završenog školovanja ne provede na radu kod tužioca ugovoreni period.

Polazeći od suštine spora (tužbeni zahtjev se odnosi na ispunjenje ugovorne obaveze) i svojstvo parnične strane (tuženi se ne nalazi u udruženom radu sa tužiocem), ovaj sud nalazi da se u konkretnom slučaju radi o ugovornom odnosu između organizacije udruženog rada i trećeg lica, a time i o građansko – pravnom sporu za čije suđenje je nadležan redovni sud u smislu člana 34. stav 1. tačka 1. pod c. zakona o redovnim sudovima SRBiH, a ne osnovu sud udruženog rada, pa je stoga odlučio kao u izreci.

(Vrhovni sud BiH, R. 352/87 od 22.2.1988. godine)

83.

Član 50. Zakona o sudovima udruženog rada

Za odlučivanje o zahtjevu za utvrđenje da postoji radni odnos sa građansko – pravim licem (franjevački samostan) nadležan je sud udruženog rada.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 271/87 od 11.2.1988. godine)

PARNIČNI POSTUPAK

84.

Član 64. Zakona o parničnom postupku

Ne može se zasnovati mjesna nadležnost suda po mjestu plaćanja mjenice za sporove po tužbi za naplatu obračunatih zatezних kamata na potraživanje čije je plaćanje obezbijeđeno mjenicom.

IZ obrazloženja:

Sud je pravilno našao da se u ovom predmetu na radi o sporu imaoca mjenice protiv potpisnika.

Predmet tužbenog zahtjeva u ovoj pravnoj stvari odnosi se na potraživanje tužioca iz osnova obračunatih zatezних kamata. Obračunate zatezne kamate proizilaze iz dužničko – povjerilačkog odnosa nastalog zaključenjem ugovora o isporuci robe između parničnih stranaka. Tužilac u žalbi avodi da je glavni dug iz obligacionog odnosa plaćen putem mjenice koje je od dužnika primio kao instrumente obezbijeđenja plaćanja. Pošto je glavna tražbina plaćena mjenicom, tužilac smatra da zatezne kamate imaju isti pravni tretman kao i glavna tražbina. Za ovakvo shvatanje tužioca nema uporišta u zakonu.

Naime, zatezne kamate na glavnici iz dužničko – povjerilačkog odnosa kao sporedno potraživanje, nisu obezbijeđene izatim mjenicama koje je tužilac primio kao instrumente obezbijeđenja plaćanja, pa se stoga to potraživanje, koje se sada pojavljuje kao samostalno ne može tretirati kao potraživanje iz mjenice. radi toga se ne može tužilac pozivati na odredbe člana 64. ZPP, jer se u ovom slučaju ne radi o sporu imaoca mjenice protiv potpisnika iste.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 366/87 od 24.3.1988. godine)

85.

Član 149. Zakona o parničnom postupku

Parnična stranka ne može pozivom na podatke izv svog poštranskog protokola o prijemu sudskih pismena dezavuisati podatke iz sudske dostavnice.

IZ obrazloženja:

Prema odredbi člana 149. stav 1. zakona o parničnom postupku, dostavnica predstavlja potvrdu o izvršenom dostavljanju sudskog pismena, pa je stoga prvostепенis ud pravilno postupio kada je na osnovu uvida u dostasvnicu utvrdio d aje dostavljanje izvršeno dana 27.2.1987. godine. Tuženi u žalbi pobija utvrđenje prvotepenog suda o izvršenoj dostavi pozivom na fotokopiju svojih poslovnih knjiga iz kojih je vidljivo da je tuženi primio platni nalog dana 2.3.1987. godine. mešutim, prema nalaženju ovog suda fotokopija poslovne knjige tuženog – protokola iz koje je vidljivo da je psimeno zavedeno 2.3.1987. godine, ne predstavlja dokaz o uručenju platnog naloga tuženog jer ovim tuženi nije doveo u pitanje regularnost izvršene dostave koju je sud utvrdio uvidom u dostavnicu o uručenju platnog naloga. Radi toga se žalbeni navodi tuženog ukazuju neosnovanim. Tuženi u žalbi ističe da se žalba ima smatrati i zahtjevom za povraćaj u pređašnje stanje u smislu člana 117. Zakona o parničnom postupku, ali taj navod tuženog nije osnovan. Iz sadržaja žalbe ne proizilazi da bi se moglo raditi i o prijedlogu za povraćaj u pređašnje stanje u smislu člana 117. Zakona o parničnom postupku, jer se ne ističu opravdani razlozi zbog kojih bi bio prekoračen rok za podnošenje prigovora na platni nalog, već se tvrdi da rok nije počeo teći prije 3. marta 1987. godine.

(Vrhovni sud BiH, Pž- 433/87 od 28.4.1988. godine)

86.

Član 149. Zakona o parničnom postupku

Nij pouzdano utvrđen datum dostavljanja, koji je na dostavnicu upisan brojkama umjesto slovima, a ne slaže se sa datumom na poštanskim žigovima utisnutim na dostavnici.

IZ obrazloženja:

Pregledom dostavnice – povratnice konstatovano je da je na povratnici ispisan kao datum prijema 8. septembar 1987. godine, brojkama, a ne slovima, suprotno odredbama člana 149. stav 1., druga rečenica Zakona o parničnom postupku (ispisivanje datuma prijema slovima od strane primaoca treba da ograniči na najmanju mjeru mogućnost greške u naznaci dana dostavljanja), a na povratnici se nalaze dva žiga pošte na kojima je naznačen kao datum 9. septembra 1987. godine (jedan je odmah pored potpisa poštanskog dostavljača na povratnici), tako da se može zaključiti da je pošiljka stigla u organizacionu jedinicu PTT, 9. septembra 1987. godine i istog dana predata tuženom.

Kako je u smislu člana 149. stav 6. Zakona o parničnom postupku, dopušteno dokazivati da je na dostavnici netačno naznačen datum dostavljanja, a poštanski žigovi na dostavnici upućuju na zaključak da na dostavnici nije tačno označen datum prijema pogrešno ispisan brojkama, umjesto slovima, potrebno je traženjem razjašnjenja od organizacione jedinice PTT saobraćaja uz predočenje dostavnice – povratnic, pouzdano utvrditi kada je sudska pošiljka prispjela u organizacionu jedinicu PTT saobraćaja i kada je predata tuženom, pa zasvisno od ovog utvrđenja odlučiti o blagovremenosti prigovora na platni nalog.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 55/88 od 28.4.1988. godine)

87.

Članovi 154. i 155. Zakona o parničnom postupku

Tužilac ima pravo na naknadu troškova podnošenja tužbe i kada je ranije dospjela tražbina plaćena na dan podnošenja tužbe, ali tužilac za tu okolnost nije znao niti je mogao znati.

IZ obrazloženja:

Ako je tražbina plaćena istog dana kada je tužilac podnio tužbu, a tužilac nije znao, niti je mogao znati da je tražbina plaćena, pripada mu pravo na naknadu troškova podnošenja tužbe ako je u to vrijeme njegova tražbina bila dospjela.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 323/87 od 19.2.1988. godine)

88.

Članovi 155. i 156. stv 1. zakona o parničnom postupku

Kada je žalbu na rješenje o mirovanju postupka sud tretirao kao prijedlog za povraćaj u pređašnje stanje koj je usvojio, stranka nema pravo na naknadu troškova izjave žalbe.

IZ obrazloženja:

Neosnovani sud žalbeni navodi tužioca da mu pripadaju i troškovi žalbe protiv rješenja o mirovanju postupka od 10. aprila 1983. godine jer je ta žalba po pristanku tužioca tretirana kao prijedlog za povraćaj u pređašnje stanje zbog propuštanja ročišta koji je usvojen i time žalba postala bespredmetna, a troškovi koji su nastali u postupku za povraćaj pređašnje stanje zbog

propuštanja ročišta bez obzira na opravdanost razloga propuštanja, ne mogu padati na teret protivne stranke koja nije skrivila propuštanje (član 155. stav 1. i član 156. stav 1. Zakona o parničnom postupku.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 319/87 od 24.3.1988. godine)

89.

Član 190. stav 1. i član 331. Zakona o parničnom postupku

Tužilac može povećati tužbeni zahtjev i nakon priznanja zahtjeva sve do donošenja presude.

Iz obrazloženja:

Tužitelj je tužbom, koju je podnio 7. juna 1985. godine, zahtijevao da mu tuženi na ime naknade štete za oštećeno vozilo isplati 103.015 dinara. Podneskom od 7. marta 1986. godine tuženi je priznao ovaj zahtjev i predložio donošenje presude na osnovu priznanja. Na ročištu od 19. septembra 1986. godine, koje je zakazano nakon prijema navedenog podneska, tužilac je povećao zahtjev na iznos od 230.100 dinara, pa je ovako povećani zahtjev usvojen.

Prema odredbi člana 190. stav 1. Zakona o parničnom postupku tužitelj može povećati tužbeni zahtjev sve do zaključenja glavne rasprave. Priznanjem tužbenog zahtjeva od strane tuženoga podneskom van ročišta, ili na ročištu tužitelj nije prekludiran u ovom pravu i sve dok sud ne donese presudu na osnovu priznanja može, u skladu sa ovlaštenjem iz navedene zakonske odredbe, da poveća tužbeni zahtjev kao što i tuženi sve do tada može opozvati priznanje tužbenog zahtjeva u smislu odredbe člana 331. stav 3. Zakona o parničnom postupku.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 376/87 od 14.4.1988. godine.)

90.

Član 191. stav 1. Zakona o parničnom postupku

Tužba kojom se zahtijeva plaćanje obračunatih zatezних kamata zasniva se na istom činjeničnom osnovu i kada se u toku glavne rasprave mijenja obračun zatezних kamata s obzirom na vrijeme docnje i stopu zatezne kamate ako se radi o potraživanju zatezних kamata iz istog pravnog odnosa.

IZ obrazloženja:

Nakon osporavanja obračuna zatezних kamata priloženog uz tužbu, tužilac je podnio novi obračun na sniženi iznos zatezних kamata.

Prvostepeni sud je, pozivajući se na nalaz i mišljenje sudskog vještaka finansijske struke, našao da se sniženi tužbeni zahtjev u pretežnom dijelu zasniva na potpuno novom obračunu zatezних kamata, da je na ovaj način preinačena tužba (promijenjena činjenična osnova tužbe- istovetnost zahtjeva . član 191. stav 1. Zakona o parničnom postupku). Prvostepeni sud je dosudio zatezne procesne kamate od dana sniženja zahtjeva, polazeći od pravila izraženog u članu 279. stav 2. zakona o obligacionim odnosima da zatezna procesna kamata na dospjeli, a neplaćeni iznos zatezних kamata, teku od dana podnošenja tužbe.

Iz nalaza i mišljenja sudskog vještaka, koji prvostepeni sud i parnične stranke različito shvataju, tako da mora biti dodatno razjašnjen, po ocjeni ovog suda moglo bi se zaključiti da novi obračun

sadrži zatezne kamate koje su već bile sadržane i u prvobitnom obračunu, koji je međutim, bio netačan u pojedinim stavkama tako što je tužilac u prvobitnom obračunu pogrešno računao vrijeme docnje, te primjenjivao veću stopu i slično.

Ako bi se ovo potvrdilo, moralo bi se smatrati da je sniženi glavni tužbeni zahtjev bio već sadržan u prvobitno potavljenom tužbenom zahtjevu, pa bi zatezna procesna kamata borala biti dosuđena od podnošenja prvobitne tužbe.

Ne može se, naime, smatrati izmjenom činjeničnog osnova tužbe samo izmjena obračuna zatezних kamata s obzirom na vrijeme docnje i stopu zatezne kamate, ako se radi o potraživanju zatezних kamata iz istog pravnog odnosa (obračunatih na iznos iz fakture sadržanih i u prvobitnom i u novom obračunu koji je sačinio tužilac.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 224/87 od 16.12.1987. godine)

91.

Članovi 109. i 192. Zakona o parničnom postupku

Tužba se može smatrati preinačenom u subjektivnom smislu samo kada je u tužbi označeno kao tuženi pravno lice koje sa takom firmom odnosno nazivom, postoji i učestvuje u pravnom prometu, pa umjesto toga lica tužilac označi drugo postojeće pravno lice, ali ne i kada je kao tuženi bilo označeno nepostojeće pravno lice, pa tužilac ispravlja tužbu navođenjem pravilne i potpune oznake firme, odnosno naziva tuženog.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 300/87 od 29.1.1988. godine)

92.

Članovi 201. i 382. stav 1. Zakona o parničnom postupku

Član 54. Zakona o osnovama sistema osiguranja imovine i lica

Osiguravač i osiguranik iz osnova obaveznog osiguranja od odgovornosti nisu nužni suparničari u parnici radi naknade štete, pa u slučaju kada je drugostepenom presudom odlučeno o žalbi samo jednoga od njih – revizija onog drugog protiv drugostepene presude nije dozvoljena.

IZ obrazloženja:

Prema odredbi člana 382. stav 1. Zakona o parničnom postupku, stranke mogu revizijom pobijati samo pravosnažnu presudu koja je donijeta u drugom stepenu.

Kako prvotuženi ZOIL "Sarajevo" nije žalbom pobijao prvostepenu presudu, ta presuda je u odnosu na nju postala pravosnažna istekom roka za podnošenje žalbe, što znači da drugostepenom presudom nije ni moglo biti odlučivano o dijelu odluke prvostepenog suda koji se odnosi na obavezu prvotužene, a to proizilazi i iz sadržine drugostepene presude, pa se revizijom prema tome, faktički pobija pravosnažni dio prvostepene presude, zbog čega je revizija prvotužene nedozvoljena.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 267/87 od 18.2.1988. godine)

93.

Član 216. stav 1. Zakona o parničnom postupku

Postoje uslovi za donošenje rješenja o mirovanju postupka po prijedlogu stranke koja je pristupila na ročište ako je druga stranka odsustvovala zbog “ekonomičnosti postupka”.

IZ obrazloženja:

Po odredbi člana 216. stav 1. ZPP, mirovanje postupka nastupa između ostalog i u slučaju kad jedna stranka koja je uredno pozvana izostanke sa ročišta, a druga stranka predloži mirovanje.

Kako je u konkretnom slučaju tužilac uredno pozvan na ročište na koje nije prisutpio, a punomoćnik tuženog predložio da se postupak umirovi, to su bili ispunjeni uslovi da se u ovoj pravnoj stvari utvrdi da postupak miruje.

Činjenica da je tužilac obavijestio sud da zbog ekonomičnosti postupka neće pristupiti na ročište, ne onemogućava primjenu odredbe člana 216. stav 1. ZPP, koja ima imperativan karakter. Samo kada postoje opravdani razlozi izostanka, može se tražiti povraćaj u pređašnje stanje zbog propuštenog ročišta.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 331/87 od 19.2.1988. godine.)

94.

Član 29. Zakona o parničnom postupku

Posebna uzansa o građenju broj 42

Sud je dužan da od vještaka zahtijeva da konkretno navede iz kojih razloga, te za koliko dana je opravdano produžen rok građenja.

IZ obrazloženja:

Neprihvatljivo je da vještak samo nabroji razloge za produženje roka građenja, a da ne navede u kojim periodima i za koliko dana radovi iz navedenih razloga nisu mogli biti obavljeni. Ako mu to nije bilo moguće, treba da bar približno vremenski odredi trajanje zastoja i objasni zašto se ne može o ovom preciznije izjasniti. Kod datog nalaza moguće je pretpostaviti da je zastoj uvećan iz više razloga pojedinačno, iako oni jedinstveno djeluju, npr. uvećan je zbog naknadnih i viška radova i grešaka u projektu i nesinhronizovanog rada više izvođača, a potreba za naknadnim radovima je baš i nastala iz navedena druga dva razloga, pa je trebalo rok gradnje produžiti samo zbog naknadnih i viška radova.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 79/87 od 14.4.1988. godine)

95.

Član 327. Zakona o parničnom postupku

Član 25. Zakona o izvršnom postupku

Sud ne utvrđuje da li facultas alternativa odgovara protuvrijednosti osnovne činidbe, a tuženi nema pravnog interesa da pobija sudsku odluku u pogledu alternative.

IZ obrazloženja:

Pobijanom presudom tuženi je obavezan da tužiocu vrati pozajmljenu naftu "D-2" u količini od 16.138 litara, ali da se može osloboditi te obaveze isplatom iznosa od 8.000.000 dinara.

Kod činjenice da tuženi duguje tužiocu 16.138 litara nafte, na utvrđeno činjenično stanje pravilno je primijenjeno materijalno pravo kada je tuženi obavezan da tu naftu tužiocu vrati.

S obzirom na to da je tuženi u obavezi da tužiocu vrati dužnu količinu nafte u njegovo skladište, to tužilac može tražiti samo izvršenje te činidbe, a ne isplatu iznosa od 8.000.000 dinara, čijim se plaćanjem tuženi po svom izboru može osloboditi obaveze vraćanja nafte u skladište tužioca. Iz ovih razloga kod facultas alternativne i ne utvrđuje se protivvrijednos osnovne činidbe, pa tuženi nema ni pravnog interesa da pobija dio odluke čijim izvršenjem se može osloboditi obaveze izvršenja osnovne činidbe.

Odluka prvostepenog suda o facultas alternativni se zasniva na odredbama člana 327. Zakona o parničnom postupku, a kod prinudnog izvršenja ovakve odluke primjenjuje se član 25. Zakona o izvršnom postupku.

Ako tuženi ne ispuni obavezu iz presude na predaju nafte izvršenje će se provesti u smislu odredaba člana 215-217 zakona o izvršenom postupku.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 327/87 od 19.2.1988. godine)

96.

Član 332. Zakona o parničnom postupku

Okolnost da je punomoćnik tuženog pravnog lica bio spriječen da pristupi na ročište jer je tuženog zastupao u drugom predmetu nije prepreka za donošenje presude zbog izostanka.

IZ obrazloženja:

Činjenica da tuženi nije pristupio na ročište iz razloga što ga je punomoćnik tog dana zastupao u drugom predmetu, kod drugog suda, nije opštepoznata okolnost iz koje proizilazi opravdanost razloga izostanka sa zakazanog ročišta u ovoj pravnoj stvari, niti uopšte opravdan razlog izostanka (član 332. stav 1. tačka 6. ZPP-a), jer je tuženog u ovoj pravnoj stvari morao zastupati i njenog zakonski zastupnik ili drugi punomoćnik kojem taj zastupnik da punomoć za zastupanje. Osim toga, tuženi je pismenim podneskom mogao osporiti tužbeni zahtjev ako je želio da spriječi donošenje presude zbog izostanka.

(Vrhovni sud BiH Pž. 270/87 od 29.1.1988. godine)

97.

Član 300. stav 4. i član 385. stav 3. zakona o parničnom postupku

Opozivanjem rješenja o izvođenju dokaza ne može se učiniti bitna povreda odredaba parničnog postupka, a ukoliko je uslijed toga nepotpuno ili pogrešno utvrđeno činjenično stanje, taj razlog se ne može isticati u reviziji.

Iz obrazloženja:

Tačan je i navod iz revizije da je prvostepeni sud bio odlučio da se u ovoj parnici provede dokaz vještačenjem od strane vještaka građevinske struke u vezis a pitanjem da li su tužiocu ispunili

ugovor o djelu u kvantitativnom i kvalitativnom pogledu. Iza toga je slijedilo novo ročište na kome je kroz provođenje dokaza salsušanjem stranaka raspravljano o pitanjima vezanim za ispunjenje obaveze iz ugovora od strane tužilaca, a zatim je doneseno rješenje kojim se opoziva ranije rješenje kojim je određeno provođenje dokaza vještačenjem. Ovakvo postupanje prvostepenog suda je u skladu sa odredbom iz člana 300. stav 4. ZPP, pa se zbog toga ne može tretirati kao bitna povreda odredaba parničnog postupka. Da je usljed opozivanja rješenja o provođenju dokaza vještačenjem ostalo neraspravljeno pitanje izvršenja obaveze iz ugovora od strane tužilaca, to bi bila manjkavost koja bi imala karakter pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, a zbog takve manjkavosti ne može se u postupku po reviziji pobijati pravilnost drugostepene presude (član 385. stav 3. Zakona o parničnom postupku.).

(Vrhovni sud BiH, Rev. 437/87 od 12.5.1988. godine)

98.

Član 76. Porodičnog zakna

Član 45. stav 3. zakona o opštem upravnom postupku

Član 354. stav 1. Zakona o parničnom postupku

Odluka suda o izuzeću radnika centra za socijalni rad (organ starateljstva) koji učestvuje u postupku za razvod braka radi zaštite interesa djece, može predstavljati samo relativnu bitnu povredu odredaba parničnog postupka.

Iz obrazloženja:

Izuzeće radnika centra za socijalni rad Zvornik da u smislu člana 76. Porodičnog zakona učestvuje u ovoj parnici, moglo se tražiti po pravilima predviđenim u zakonu o opštem upravnom postupku (član 45. stav 3), pa je s tim u vezi prvostepeni sud pogriješio što je povodom takvog zahtjeva sam odlučivao. Međutim, ta manjkavost nije imala nikakvog uticaja na donošenje zakonite i pravilne odluke, prvo zbog toga što je izvještaj centra, koji je korišten u dokazne svrhe sastavljen i dostavljen sudu prije nego što je tuženi dostavio zahtjev za izuzeće, drugo što se u zahtjevu traći izuzeće Centra za socijalni rad kao institucije, a ne određenog radnika centra, što po pravilima o izuzeću nije predviđeno ni u jednom postupku i treće što odluka suda o povjeravanju djeteta na zaštitu i vaspitanje nije zasnovana isključivo na mišljenju koje je dao Centar za socijalni rad, pa zbog toga se ne može tretirati kao bitna povreda odredaba parničnog postupka.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 691/87 od 19.5.1988. godine)

99.

Član 385. Zakona o parničnom postupku

Član 360. stav 3. Zakona o obligacionim odnosima

U reviziji se ne može isticati prigovor zastare potraživanja

Iz obrazloženja:

Nije osnovan ni prigovor zastar koji je tužena prvi put istakla tek u reviziji, tj. poslije pravomoćnosti presude. Sud po službenoj dužnosti ne pazi na zastaru potraživanja (član 360. stav 3. ZOO), pa se zato ne radi o pogrešnoj primjeni materijalnog prava ako tuženi u toku postupka

pred prvostepenim sudom, ili u žalbi protiv prvostepene presude, nije istakao prigovor zastare, zbog čega sud nije ni mogao cijeniti da li postoji zastara.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 134/87 od 19.11.1987. godine)

100.

Članovi 469. i 473. Zakona o parničnom postupku

Parnični sud se ne može oglasiti nenadležnim i odbaciti tužbu i kada su ugovorne stranke (strano i domaće pravno lice) ugovorili nadležnost stranog arbitražnog suda, ako tuženi nije istakao prigovor nenadležnosti prije nego što se upustio u raspravljanje o glavnoj stvari.

IZ obrazloženja:

Iz podataka u spisu vidi se da tražbinu tužioca čini neplaćena zakupnina u periodu od 1. avgusta 1981. godine do 31. marta 1983. godine na ime izdatih u zakup mašina računara i programa za računare kao licencnih proizvoda. žalitelji prigovaraju nadležnosti redovnog suda u SFRJ, ističući da je arbitražnim klauzulama sadržanim u ugovorima – za slučaj spora u izvršenju ugovora predviđena nadležnost Arbitraže pri Međunarodnoj trgovinskoj komori u Parizu.

Arbitražna klauzula iz navedenog ugovora smatra se ugovorom o izbranom sudu zaključenim u smislu člana 469. stav 1. Zakona o parničnom postupku, a u smislu člana 473. stav 1. ovog zakona, redovni sud kome je podnesena tužba na prigovor tuženog oglasiće se nenadležnim, ukinuće sprovedene radnje u postupku i odbaciće tužbu.

Prigovor iz stava 1. ovog člana tužei može međutim, staviti najdocnije na pripremnom ročištu, a ako se pripremno ročište ne održava, onda na glavnoj raspravi prije nego što se upusti u raspravljanje o glavnoj stvari (član 473. stav 2. ZPP).

Pregledom spisa utvrđeno je da nijedan od žalitelja, iako su svi podnijeli odgovor a tužbu u pismenom obliku, nije ni u odgovoru na tužbu, ni na prvom ročištu za glavnu raspravu prigovorio nadležnosti prvostepenog suda, tako da je ova definitivno zasnovana, a kasniji prigovori, koji se ponavljaju i u žalbama, ne mogu se uzeti u obzir.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 58/87 od 16.12.1987. godine)

101.

Članovi 469. i 473. Zakona o parničnom postupku

Organizacije udruženog rada koje nisu u sastavu iste složene organizacije udruženog rada ne mogu ugovoriti nadležnost unutrašnje arbitraže u sastavu SOUR-a za rješavanje međusobnih sporova iz obligacionih odnosa.

IZ obrazloženja:

Prvostepeni sud je povrijedio zakon na štetu tužioca kada je pobijanim rješenjem našao da nije stvarno nadležan za suđenje u ovom predmetu pozivom na odredbu člana 473. Zakona o parničnom postupku (ZPP), već da je u predmetu stvaru nadležna Unutrašnja arbitraža SOUR-a "“raming”" Sarajevo pozivom a zaključeni ugovor između parničnih stranaka (član 17. Ugovora od 25. oktobra 1982. godine).

Prema odredbi člana 223. stav 2. Ustava SFRJ, nadležnost, sastav i organizacija samoupravnog suda, kao i postupka, pred tim sudom, uređuju se zakom, odnosno aktom o ustanovljenju suda, u skladu sa zakonom. Istu odredbu sadrži član 234. stav 2. Ustava SRBiH.

Budući da u SRBiH nije donesen zakon o samoupravnim sudovima u smislu člana 223. stav 2. Ustava SFRJ i člana 234. stav 2. Ustava SRBiH, to ne postoje zakonski osnovi da pravna lica ugovorom obrazuju samoupravni sud ad hoc, za rješavanje međusobnih sporova iz konkretnog pravnog odnosa.

Domaće i strano fizičko ili pravno lice mogu ugovoriti nadležnost stalnog izbranog suda ili izbranog suda ad hoc, za spor o pravu kojim slobodno raspolažu (član 469. stav 1. zakona o parničnom postupku).

Organizacije udruženog rada mogu u nedostatku drukčijih zakonskih odredaba, sporove iz međusobnih odnosa koje samostalno uređuju ili koji proizilaze iz prava kojima slobodno raspolažu, iznositi samo pred stalne izbrane sudove osnovane pri privrednim komorama i drugim organizacijama predviđenim zakonom (član 469. st. 2. i 5. Zakona o parničnom postupku). Stranke ne mogu same osnivati izbrane sudove za rješavanje konkretnog spora, odnosno za rješavanje spora iz konkretnog pravnog odnosa.

Zbog toga je ništava odredba iz člana 17. Ugvoora od 25. oktobra 1982. godine, kojom su stranke predvidjele da će sporove koji nastanu iz ovog ugovora rješavati u prvom redu međusobnim sporazumom ugovornih strana, a u protivnom putem Unutrašnje arbitraže SOUR "Gaming", koja će donijeti odluku prema odredbama Pravilnika o unutrašnjoj arbitraži SOUR-a.

Unutrašnja arbitraža SOUR-a "Gaming" je samoupravni sud koji je obrazovan na osnovu samoupravnog sporazuma o udruživanju u SOUR "Gaming" primjenom člana 372. u vezi sa člankom 384. Zakona o udruženom radu. Ova arbitraža je kao samoupravni sud nadležna da rješava sporove koji nastanu unutar SOUR-a između organizacija udruženog rada koje su potpisnice sporazuma o udruživanju, a ne može biti izbrani sud ad hoc, kome su stranke u ovom slučaju same ugovorom povjerile rješavanje spora a što je po zakonu nemoguće, kako je to naprijed pobliže navedeno.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 305/87 od 29.1.1988. godine)

102.

Član 499. stav 2. Zakona o parničnom postupku

Podnesak tužioca kojim predlaže da se odluka donese u njegovomodsustvu, na osnovu stanja u spisu, ne može otkloniti zakonsku fikciju povlačenja tužbe iz člana 499. stav 2. ZPP.

IZ obrazloženja.

Prvostepeni sud je u ovom predmetu zakazao ročište za glavnu raspravu za dane 8. decembra 1986. godine i 10. marta 1987. godine, na koje u stranke uredno pozvane, ali na ročišta nisu pristupile, pa je sud, primjenom člana 499. stav 2. zakona o parničnom postupku, donio pobijano rješenje.

Tužilac pogrešno u žalbi navodi da je sud povrijedio zakon na njegovu štetu time što nije postupio po njegovom podnesku od 9. marta 1987. godine i odluku donio prema stanju u spisu i

sniženom tužbenom zahtjevu. Ovo zbog toga što sud ne može nakon podnijetih prigovora bez prisustva stranaka donositi odluke, jer takva mogućnost po zakonu nije predviđena. Svrha je primijenjene odredbe da prisili stranke na aktivnost koja bi sudu omogućila donošenje zakonite odluke na osnovu raspravljanja na ročištu za glavnu raspravu, pa je stoga sud bio dužan da primijeni odredbu iz člana 499. stav 2. Zakona o parničnom postupku.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 379/87 od 24.3.1988. godine)

POSTUPAK PRIZNAVANJA STRANE SUDSKE ODLUKE

103.

Članovi 86-95. Zakona o rješavanju sukoba zakna sa propisima drugih zemalja u određenim odnosima

Nema osnova za uskraćivanje priznanja strane sudske odluke o obavezi zakonskog izdržavanja i pod pretpostavkom da su dužnikove imovine mogućnosti ispod granice egzistencijalnog minimuma, nezavisno od toga da li će ova okolnost biti prepreka za izvršenje.

Iz obrazloženja:

Uslovi za priznavanje stranih sudskih odluka u našem pravu regulisani su u čl. 86. do 95. Zakona o rješavanju sukoba zakna sa propisima drugih zemalja u određenim odnosima ("Službeni list SFRJ", broj 43/82). Ni u jednom od tih propisa nije predviđeno da se strana odluka, kojom je našem građaninu nametnuta neka materijalna obaveza, neće priznati ako je izvjesno da se zbog slabih imovinskih prilika ta odluka neće moći izvršiti ni prinudnim putem. Naše pozitivno pravo takođe ne predviđa mogućnost oslobađanja dužnika od ispunjenja već utvrđene materijalno – pravne obaveze zbog slabih imovinskih prilika, nego se to pitanje, sa stanovišta zaštite socijalne sigurnosti građana, rješava primjenom odgovarajućih pravila izvršnog postupka. Istina Porođični zakon ("Službeni list SRBiH", broj 21/79) u članu 230. stav 1. predviđa kao načelo da visna doprinosa u međusobnom izdržavanju srodnika zavisi od, na jednoj strani mogućnosti i sposobnosti obveznika davanja doprinosa za izdržavanje, i na drugoj strani od potreba izdržavanog lica. Međutim, ako je već donijeta pravosnažna odluka kojom je utvrđena obaveza izdržavanja, ta odluka je podobna za izvršenje makar je tom odlukom eventualno povrijeđen navedeni princip na štetu lica koje treba da daje izdržavanje, a da li će se takva odluka faktički i izvršiti zavisi od uslova i okolnosti koji su propisani pravilima izvršnog postupka.

(Vrhovni sud BiH, Gž. 4/88 od 30.3.1988. godine)

IZVRŠNI POSTUPAK

104.

Član 14. Zakona o izvršnom postupku u vezi sa članom 50. Zakona o parničnom postupku

U izvršnom postupku sud se ne može oglasiti mjesno nenadležnim zbog preseljenja jednog sudužnika na područje drugog suda.

Iz obrazloženja:

Iz prijedloga za izvršenje kojeg je kao povjerilac osnovnog suda u B. podnijela PBS – Osnovna banka B. slijedi da su kao dužnici, pored V.S. označeni još i K.P., M.S. i Al.M., svi iz B. kao i da je u prvom redu predloženo da se provede izvršenje pljenidbom i prenosom do 1/3 zarade dužnika, a u svrhu naplate izvršive tražbine povjerioca u iznosu od 6.479,50 dinara, sa kamata i troškovima parničnog postupka, kao i troškovima izvršenja, odnosno da se protiv dužnika provede izvršenje pljenidbom i prodajom njihove pokretne imovine.

U opisanoj situaciji, s obzirom na odredbu člana 14. Zakona o izvršnom postupku, prema kojoj se u postupku izvršenja i obezbjeđenja shodno primjenjuju odredbe Zakona o parničnom postupku, ako ovim ili drugim saveznim zakonom nije drukčije određeno, te s obzirom na posebnu mjesnu nadležnost propisanu odredbom člana 50. Zakona o parničnom postupku, kojom je regulisana mjesna nadležnost za materijalne suparničare, za postupanje u ovom izvršenom predmetu mjesno je nadležan Osnovni sud u B. čak i pod pretpostavkom da se dužnik V.S. odselio u B.G. budući su ostali dužnici stalno nastanjeni u B.

(Vrhovni sud BiH, R- 366/87 od 23.2.1988. godine)

105.

Član 70. stav 3. i član 73. stav 1. Zakona o izvršnom postupku

U izvršnom postupku sud koji je donio rješenje o izvršenju na pokretnim stvarima dužnika može se oglasiti mjesno nenadležnim, ako prilikom dostave rješenja utvrdi da se dužnik i njegove pokretne stvari nalaze na području drugog suda.

Iz obrazloženja:

U izvršnom postupku sud se može i poslužno oglasiti mjesno nenadležnim kada, povodom bezuspješnog pokušaja dostavljanja rješenja o izvršenju na način predviđen odredbom iz člana 73. stav 1. zakona o izvršnom postupku, utvrdi da se dužnik i njegove pokretne stvari (na kojima je tim rješenjem određeno izvršenje) nalaze na području drugog stvarno nadležnog suda.

Ovakav zaključak proizilazi iz odredbe člana 70. stav 3. zakona o izvršnom postupku prema kojoj povjerilac, za slučaj da u prijedlogu za izvršenje na pokretnim stvarima dužnika nije označio mjesto gdje se nalaze stvari koje su predmet izvršenja, može, nakon što je sud ranijeg prebivališta ili boravišta dužnika već donio rješenje o izvršenju, to rješenje podnijeti svakom stvarno nadležnom sudu na čijem se području nalaze pokretne stvari dužnika radi provođenja izvršenja. Stoga i sam sud, koji je u ovakvom slučaju donio rješenje o izvršenju, svakako može dostaviti to rješenje radi provođenja izvršenja drugom stvarno nadležnom sudu kada utvrdi da su dužnik i njegove pokretne stvari nalaze na području koje spada u mjesnu nadležnost tog suda.

(Vrhovni sud BiH, R- 367/87 od 24.2.1988. godine)

(Vrhovni sud BiH R-368/87 od 14.2.1988. godine)

(Vrhovni sud BiH, R-370/87 od 24.2.1988. godine)

(Vrhovni sud BiH, R. 371/87 od 24.2.1988. godine)

106.

Članovi 91. i 107. u vezi sa članom 118. Zakona o izvršnom postupku

Sud se ne može oglasiti mjesno nadležnim nakon donošenja rješenja o izvršenju na novčanom potraživanju dužnika.

IZ obrazloženja:

Tačno je da za odlučivanje o prijedlogu za izvršenje na novčanom potraživanju i za provođenje tog izvršenja, prema odredbi člana 91. Zakona o izvršnom postupku mjesno nadležan sud na čijem se području nalazi prebivalište dužnika, a to bi u ovom slučaju bio Osnovni sud u B.G. s obzirom na to da je dužnik prema priloženom izvještaju SUP-a S. M. od 6. februara 1987. godine, objavila prebivalište sa tog područja 29. marta 1986. godine i sada se nalazi na adresi B.G.

Međutim, kada je Osnovni sud u S.M. već donio rješenje o izvršenju na ličnom dohotku dužnika, a prema odredbi člana 107. u vezi sa članom 118. Zakona o izvršnom postupku ova vrsta izvršenja se smatra provedenom dostavljanjem tog rješenja dužnikovom dužniku (organizaciji udruženog rada kod koje je dužnik zaposlen), to iz razloga cjelishodnosti u toj vrsti izvršenja ima mjesta analognoj primjeni odredbe člana 453. Zakona o parničnom postupku, u vezi sa članom 14. Zakona o izvršnom postupku, prema kojoj se izvršni sud ne može oglasiti mjesno nenadležnim nakon donošenja rješenja o izvršenju.

(Vrhovni sud BiH, R- 369/87 od 24.2.1988. godine)

STEAČAJNI POSTUPAK

107.

Članovi 138. i 176. Zakona o sanaciji i prestanku organizacija udruženog rada

Član 113. stav 6. Zakona o parničnom postupku

Stečajno vijeće će odbaciti prijavu potraživanja koja je stigla u stečajni sud nakon zaključenja ročišta za glavnu diobu ikada je prijava zbog neznanja ili očigledne omaške povjeriocu bila prije ovog momenta podnesena nenadležnom sudu.

Iz obrazloženja:

Prema odredbi čl. 138. i 176. Zakona o sanaciji i prestanku organizacija udruženog rada ("Službeni list SFRJ", br. 41/80 do 43/86), svi povjerioci su obvezani da u roku od 30 dana od objavljivanja oglasa o otvaranju postupka stečaja u "Službenom listu SFRJ", prijave svoja potraživanja stečajnom vijeću, a prijave koje sudu koji sprovodi postupak stečaja stignu poslije zaključenja ročišta za glavnu diobu odbaciće stečajno vijeće.

Odrdbna člana 176. stav 1. zakona o sanaciji i prestanku organizacija udruženog rada isključuje shodnu primjenu odredaba člana 113. stav 6. ZPP, jer predviđaju iz posebnih razloga svojstvenih stečajnom postupku, odbacivanje prijave potraživanja ako nije do određenog roka stigla stečajnom sudu čak i kada je zbog greške povjerioca, na vrijeme upućen nenadležnom sudu.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 354/87 od 24.3.1988. godine)

UPRAVNO PRAVO

108.

Članovi 6,9,66. i 67. Zakona o upravnim sporovima

Član 278. stav 1. Zakona o opštem upravnom postupku

Kada stranka smatra da se iz određenih razloga nije moglo dozvoliti izvršenje rješenja donesenog u upravnom postupku (nije postalo izvršeno i dr.) ne ože zbog toga tražiti sudsku zaštitu na osnovu člana 66. ili 67. Zakona o upravnim sporovima zbog povrede slobode i prava zajamčenih ustavom.

IZ obrazloženja:

“Pravilno je Viši sud u Zenici zaključio da se u predmetnom slučaju nisu stekli zakonom propisani uslovi za uvažavanje prijedloga za zaštitu zbog nezakonite radnje službenog lica iz razloga koji su pobliže navedeni u rješenju tog suda od 8.12.1987. godine. Pri tome sud ukazuje da se ovdje ne radi o nezakonitim radnjama službenih lica kojim bi bila povrijeđena sloboda i prava zajamčena ustavom i čija zaštita kod suda nije obezbijeđena. Iz spisa se vidi da je ovdje u pitanju provedeni postupak eksproprijacije u kojem je došlo do eksproprijacije dijela nekretnina vlasništvo podnosioca zahtjeva, pa kako je rješenje o tome postalo pravosnažno i izvršno, to je došlo do postupka izvršenja u kojem se pristupilo prinudnom odstranjenju podnosilaca zahtjeva sa eksproprijskih nekretnina i predaja tih nekretnina korisniku kesproprijacije. kako je u postupku izvršenja rješenja o eksproprijaciji obezbijeđena zaštita prva izvršenika prvo putem žalbenog postupka, a poslije i u upravnom sporu, to se eventualna zaštita od nezakonitih radnji službenih lica u postupku izvršenja ne može tražiti kod suda podnošenjem zahtjeva u smislu člana 66. do 76. Zakona o upravnim sporovima, kako su to podnosioci zahtjeva učinili.

Podnosioci zahtjeva ukoliko su smatrali da nije mogao donositi zaključak o dozvoli izvršenja rješenja o eksproprijaciji i na osnovu njega uvoditi korisnik eksproprijacije u posjed eksproprijskih nekretnina imali su pravo i mogućnost da sporni zaključak pobijaju žalbom u upravnom postupku, a u slučaju negativne odluke drugostepenog rješenja, da pokrenu i upravni spor radi zaštite svojih prava i pravnih interesa u ovom postupku. Proizilazi dakle, da podnosioci zahtjeva nisu imali zakonskog osnova da eventualno nezakonite radnje službenih lica u postupku izvršenja rješenja o eksproprijaciji pobijaju prijedlogom za zaštitu zbog nezakonite radnje, već u redovnom žalbenom postupku protiv zaključka o dozvoli izvršenja i to iz onih razloga koje su iznijeli u prijedlogu...”

(Presuda Vrhovnog suda BiH. Uvl. 94/87 od 7.4.1988. godine)

109.

Član 6. Zakona o upravnim sporovima

Akt o proglašavanju građanskog zemljišta nekretninom o opštoj upotrebi –javnim dobrom (putem) nije upravni akt jer njime nije riješeno ni o kakvom pravu ili obavezi pojedinca ili organizacije u upravnoj stvari.

Iz obrazloženja:

“Prema odredbi stava 1. člana 6. Zakona o upravnim sporovima, upravni spor može se voditi samo protiv upravnog akta, a prema odredbi stava 2. istog člana upravni akt, u smislu tog zakona, jeste akt kojim državni organ, organizacija udruženog rada ili druga samoupravna organizacija ili zajednica, u vršenju javnih ovlaštenja, rješava o izvjesnom pravu ili obavezi određenog pojedinca ili organizacije u kakvoj upravnoj stvari.

IZ spisa predmeta proizilazi da je podnosilac zahtjeva tužbom pokrenuo upravni spor protiv rješenja Skupštine opštine Mostar broj: 01-023-820/86 od 14. jula 1986. godine, objavljenog u “Službenom glasniku opštine Mostar”, broj: 6/86, kojim je građansko zemljište označeno kao kč.br. 8/57 u površini od 70 m², upisano u Zk.ul.br. 6035 KO Mostar proglašeno nekretninom u opštoj upotrebi – javnim dobrom (put). Takođe je iz spisa predmeta vidljivo da je Viši sud u Mostaru svojom presudom U. 32/87 od 2. jula 1987. godine odbio tužbu izjavljenu protiv navedenog akta, poprimajući da je navedeni upravni akt u smislu citiranih zakonskih odredbi.

Polazeći od toga da prema odredbama Zakona o građevinskom zemljištu (“Službeni list SRBiH”, broj 34/86), odnosno odredbama ranije važećeg Zakona o građevinskom zemljištu u društvenoj svojini (“Službeni list SRBiH”, broj 13/74) opština uprava i raspolaže gradskim zemljištem, da shodno odredbama stava 2. člana 4. zakona o prometu nepokretnosti (“Službeni list SRBiH”, broj 38/78) skupština opštine odlukom utvrđuje da nepokretnost više ne služi opštoj upotrebi i da prema odredbama člana 7. stav 3. Zakona o putevima (“Službeni list SRBiH”, br. 6/78, i 21/83) lokalne i nekategorisane puteve utvrđuje skupština opštine, to po pravnom shvatanju ovog suda proglašavanjem građevinskog zemljišta nekretninom u opštoj upotrebi – javnim dobrom (putem) nije riješeno ni o kakvom pravu i obavezi određenog pojedinca ili organizacije u upravnoj stvari, odnosno tužioca, pa takav akt nije upravni akt prema odredbama člana 6. zakona o upravnim sporovima.

Kako Viši sud u Mostaru nije uskladio sa odredbom tačke 2. stav 1. člana 30. Zakona o upravnim sporovima rješenjem odbacio tužbu izjavljenu protiv navedenog rješenja valjalo je na osnovu stava 2. člana 50. Zakona o upravnim sporovima zahtjev uvažiti i preinačiti sudsku odluku protiv koje je podnesen zahtjev...”

(Presuda Vrhovnog suda BiH, Uvl. 76/87 od 17.3.1987. godine)

110.

Član 49. Zakona o opštem upravnom postupku

Član 2. stav 2. Zakona o uzurpacijama

Kada se više uzurpanata na jednoj katastarskoj čestiti ne pojavljuje kao suposjednici nego kao posjednici odvojenih dijelova i pravo svojine ostvruju na te dijelove, tada u predmetu rješavanja uzurpacije u odnosu na jednog uzurpanta ostali nemaju svojstvo stranke, bez obzira što se u pogledu svih vodi jedinstvenih postupak.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, u. 1736/87 od 21.5.1987. godine)

111.

Član 33. stav 1. tačka 3. Zakona o stambenim odnosima

Činjenica da je davalac stana na korišćenje pokrenuo kod redovnog suda postupak protiv nosioca stanarskog prava za otkaz ugovora o korištenju stana, za koji se traži saglasnost za zamjenu, prije podnošenja ugovora o zamjeni stana na saglasnost davaocu stana na korišćenje, predstavlja razlog iz člana 33. stav 1. tačka 3. Zakona o stambenim odnosima zbog kojeg davalac stana na korišćenje može odbiti saglasnost za zamjenu stana.

Iz obrazloženja:

“Tužiteljica je nosilac stanarskog prava na stanu u ul. 29. novembra broj 15 u Bosanskoj Kostajnici, koji namjerava zamijeniti za stan u Ul. Marije Gregoran, br. 33 u Beogradu, čiji je nosilac stanarskog prava R.J. pa je, podnošenjem ugovora o zamjeni stana u skladu sa odredbama člana 32. stav 3. Zakona o stambenim odnosima (“Službeni list SRBiH”, broj 14/84 – prečišćeni tekst) dana 24. marta 1987. godine zatražila od davaoca stana na korištenje, RO Tvornica poljoprivrednih strojeva B.K., pismenu saglasnost za zamjenu, što je ovaj odbio i o tome pismeno obavijestio tužiteljicu. Kao razlog za odbijanje tražene saglasnosti za zamjenu stana davalac stana na korištenje je u pismeno datoj obavijesti o odbijanju naveo otkaz ugovora o korištenju stana tužiteljici, koji je usvojen od prvostepenog suda Osnovnog suda u B.N. presudom P-245/85 od 8. januara 1987. godine. Tužiteljica je, nakon prijema ove pismene obavijesti o odbijanju saglasnosti za zamjenu stana, u skladu sa odredbama člana 33. stav 3. pomenutog zakona, podnijela zahtjev stambenom organu da utvrdi da joj pripada pravo na zamjenu. Ovaj njen zahtjev odbijen je konačno u upravnom postupku iz razloga što je tužiteljici otkazan ugovor o korištenju stana, na kojem je ona nosilac stanarskog prava i koji želi zamijeniti za stan u Beogradu, prije nego što se obrati davaocu stana na korištenje sa zahtjevom za davanje saglasnosti za zamjenu, pa upravni organi smatraju da je davalac stana na korišćenje, zbog postojanja ove smetnje, koja je kao takva određena u članu 33. stav 1. tačka 3. Zakona o stambenim odnosima, mogao odbiti davanje saglasnosti za zamjenu stana. Odlučujući o prigovoru tužiteljice istaknutom u žalbi – da je postupak trebalo prekinuti do okončanja sudskog postupka za otkaz ugovora o korištenju stana – tuženi smatra da već sama činjenica da je davalac stana na korištenje pokrenuo takav postupak prije podnošenja ugovora o zamjeni stana radi saglasnosti, predstavlja smetnju za zamjenu stana, pa je zato navedeni prigovor odbio.

Sud nalazi da su organi uprave pravilno i u skladu sa zakonom, odlučili kada su, zbog postojanja razloga iz člana 33. stav 1. tačka 3. Zakona o stambenim odnosima, izveli zaključak da je davalac stana na korištenje opravdano odbio zahtjev tužiteljice za davanje saglasnosti za zamjenu stana, pa su zato odbili njen zahtjev za utvrđenje da joj pripada pravo na traženu zamjenu stana, koji je ona podnijela u skladu sa odredbama člana 33. stav 3. pomenutog zakona, pri čemu su zauzeli pravilan stav da već sama činjenica da je davalac stana na korištenje pokrenuo kod suda postupak protiv tužiteljice za otkaz ugovora o korištenju stana, za koje traži da joj da saglasnost za zamjenu, predstavlja smetnju za zamjenu stana iz člana 33. stav 1. tačka 3. zakona o stambenim odnosima.

Odredbama člana 32. pomenutog zakona predviđena je mogućnost da nosilac stanarskog prava može izvršiti zamjenu stana za stan drugog nosioca stanarskog prava uz saglasnost davaoca stana na korišćenje, kao i način traženja i davanja te saglasnosti od davaoca stana na korišćenje, a odredbama člana 33. stav 1. istog zakona propisani su razlozi zbog kojih davalac stana na korišćenje može odbiti davanje takve saglasnosti. Jedan od tih razloga je i situacija kada je nosiocu stanarskog prava otkazan ugovor o korišćenju stana prije podnošenja ugovora o zamjeni stana na saglasnost davaoca stana na korišćenje. Tužiteljica pogrešno tumači navedenu zakonsku odredbu kada smatra da se može odbiti saglasnost za zamjenu stana iz ovog razloga samo onda kada je donesena pravosnažna sudska presuda kojom se usvaja otkaz ugovora o korišćenju stana, pa kako u konkretnom slučaju presuda prvostepenog suda nije pravosnažna, da treba postupak prekinuti i sačekati konačni ishod sudskog spora. Pravilnim tumačenjem odredbe člana 33. stav 1. tačka 3. Zakona o stambeni odnosima, mora se zaključiti da je za odbijanje saglasnosti za zamjenu stana iz ovog razloga dovoljno da je protiv nosioca stanarskog prava, koji traži zamjenu stana iz ovog razloga samo onda kada ugovara o korišćenju stana i da je ta tužba podnijeta prije podnošenja zahtjeva za zamjenu stana. Smisao ove odredbe je u tome da se nosiocu stanarskog prava ne dozvoli zamjena stana u slučaju kada je davalac stana na korišćenje preduzeo radnje da dođe u posjed stana, za koji se traži saglasnost, pa je nosiocu stanarskog prava ugovor o korišćenju stana otkazao na način kako Zakon o stambenim odnosima propisuje tj. tužbom kod osnovnog redovnog suda. Na pravilnost ovakvog stava, kakav je zauzeo i tuženi, ukazuje i činjenica da razlog odbijanja saglasnosti za zamjenu stana u konkretnom slučaju, kao i ostali razlozi navedeni u članu 33. stav 1. pomenutog zakona, imaju u vidu situaciju kada nosilac stanarskog prava ima to svojstvo, ali kada postoje određeni razlozi iz kojih mu davalac stana na korišćenje može uskratiti saglasnost za zamjenu stana. Svojstvo nosioca stanarskog prava se gubi donošenjem pravosnažne sudske presude kojom se usvaja otkaz ugovora o korišćenju stana, pa takav (bivši) nosilac stanarskog prava ne bi mogao podnijeti zahtjev za zamjenu stana jer to pravo prema članu 32. pomenutog zakona, pripada samo nosiocu stanarskog prava.

Polazeći od stava da je ispunjen zakonski razlog za uskraćivanje saglasnosti za zamjenu stana čim je utvrđeno da je nosiocu stanarskog prava otkazan (tužbom) ugovor o korišćenju stana prije podnošenja ugovora o zamjeni stana na saglasnost davaocu stana na korišćenje, bez obzira za konačni ishod sudskog spora o otkazu ugovora o korišćenju stana, pitanje tog ishoda nije prethodno pitanje za rješavanje ove upravne stvari, jer se ne radi o pitanju bez čijeg se rješenja ne može riješiti ova upravna stvar, dakle ne ispunjava jedan od obaveznih uslova iz člana 144. stav 1. zakona o opštem upravnom postupku da bi se radilo o prethodnom pitanju...”

(Presuda Vrhovnog suda BiH, U. 4047/87 od 3. marta 1988. godine)

112.

Član 6. stav 2. Zakona o stambenim odnosima

Brat ili sestra bračnog druga izvornog nosioca stanarskog prava smatraju se članovima njegovog porodičnog domaćinstva samo ako su s njim stanovali i trajno živjeli u ekonomskoj zajednici u istom stambenom prostoru više od deset godina ili više od pet

godina ako su se uselili u stan na osnovu ugovora o doživotnom izdržavanju nosiocu stanarskog prava.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, U. 3782/87 od 14.4.1988. godine)

113.

Član 171. stav 3. Zakona o prostornom uređenju

Član 3. Zakona o stambenim odnosima

Pod stambenim prostorom u smislu člana 171. stav 3. Zakona o prostornom uređenju – prečišćeni tekst (“Službeni list SRBiH”, broj: 9/87) podrazumijevaju se sve prostorije koje se smatraju stanom prema članu 3. Zakona o stambenim odnosima (“Službeni list SRBiH”, broj 14/84, 12/87 – skup prostorija namijenjenih za stanovanje sa pomoćnim prostorijama koje po pravilu, čine jednu građevinsku cjelinu i imaju zaseban ulaz). Zato se tužiteljici ne može uskratiti izdavanje urbanističke saglasnosti za promjenu namjene pomoćnih prostorija (garaže u prizemlju porodične stambene zgrade) u poslovni prostor tumačenjem da takvu promjenu namjene ne predviđa član 171. stav 3. Zakona o prostornom uređenju.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, U. 4172/87 od 3.3.1988. godine)

114.

Član 11. Zakona o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca

Član 143. Zakona o službi u oružanim snagama

Povreda koju je vojno lice zadobilo za vrijeme boravka na odsustvu ne smatra se, u smislu člana 11. Zakona o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca (“Službeni list SFRJ”, broj 31/86 – prečišćeni tekst), da je nastala u vršenju vojnog službe u oružanim snagama ili u vezi sa tom službom, pa to lice ne ispunjava uslove da mu se prizna svojstvo mirnodopskog vojnog invalida po osnovu tako zadobijene povrede.

IZ obrazloženja:

“Prema dokazima u spisu tužilac je povredu glave po osnovu koje traži da mu se prizna svojstvo mirnodopskog vojnog invalida i pravo po tom osnovu zadobio za vrijeme dok se kao vojnik V.P. 2267 Subotica nalazio na redovnoj vojničkom odsustvu, pa se postavlja pitanje da li je povredu zadobio pod okolnostima iz odredbe člana 11. stav 1. Zakona o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca (“Službeni list SFRJ”, broj 31/86 – prečišćeni tekst) kojom je propisano da se mirnodopskim vojnim invalidkom smatra vojno lice koje je bez krivice zadobilo ranu, povredu ili ozljedu u vršenju obavezne ili dobrovoljne službe u oružanim snagama, ili u vezi sa tom službom ili dužnosti u vojnim školama u svojstvu pitomca. Odredbom člana 18. stav 2. istog zakona propisano je da se pod vršenjem službe ili dužnosti u vezi sa službom u oružanim snagama smatra vršenje dužnosti koja se po odredbama saveznog zakona kojim se uređuje služba u oružanim snagama smatra vršenjem sdužbe, odnosno dužnosti u vezi sa službom.

Odredbom člana 143. stav 2. Zakona o službi u oružanim snagama (“Službeni list SFRJ” broj 8/75) kojim je uređena služba u oružanim snagama, propisano je da se pod vršenjem dužnosti u vezi sa službom u smislu člana 14. stav 1. tačka 2. istog zakona podrazumijeva odlazak vojnika na odsustvo i povratak sa odsustva.

Tužilac prema dokazima u spisu povredu glave nije zadobio u odlasku ili povratku sa odsustva, već za vrijeme boravka na odsustvu za vrijeme boravka na odsustvu, pa ne ispunjava uslove iz odredbe člana 11. Zakona o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca da mu se prizna svojstvo mirnodopskog vojnog invalida po osnovu tako zadobijene povrede..

(Presuda Vrhovnog suda BiH. U. 2802/87 od 19.11.1988. godine)

115.

Član 13. Zakona o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca

Ne smatra se da je rana, ozljeda ili povreda koju pretrpi radnik službe javne bezbjednosti na putu od kuće do radnog mjesta zadobijena pod okolnostima iz člana 13. stav 1. tačka 1. Zakona o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca, jer povrijeđeni prilikom nastanka povrede nije vršio nikakve zadatke i poslove službe državne i javne bezbjednosti mirnodopskog vojnog invalida.

IZ obrazloženja:

“U toku postupka koji je prethodio donošenju opsorenog rješenja iz provedenih dokaza utvrđeno je da je tužilac kao radnik službe javne bezbjednosti nastradao u saobraćajnoj nesreći na putu od kuće do radnog mjesta neposredno prije preuzimanja dužnosti, što nije sporno.

Sporno je da li su povrede koje je tom prilikom tužilac zadobio nastale pod okolnostima iz odredbe člana 13. stav 1. tačka 1. zakona o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca, tj. da li su nastale pri vršenju ili povodom vršenja zadataka i poslova službe državne i javne bezbjednosti.

Tužilac prilikom nastanka povrede nije vršio nikakve zadatke i poslove službe državne i javne bezbjednosti već se nalazio na putu od kuće do posla što se poocjeni ovog suda ne može smatrati okolnostima iz odredbe člana 13. stav 1. tačka 1. navedenog zakona, pa je u upravnom postupku pravilno utvrđeno da tužilac ne ispunjava uslove da mu se prizna svojstvo mirnodopskog vojnog invalida.

Okolnost što se povreda nastala na putu od stana do radnog mjesta po propisima o penzijskom i invalidskom osiguranju tretira kao povreda na radu ne može predstavljati razlog zbog kojeg bi se smatralo da je tavka povreda, ukoliko se radi o licu iz člana 13. stav 1. tačka 1. navedenog Zakona, nastala i pod okolnostima iz Zakona o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca kojim su propisani uslovi za sticanje svojstva ratnog i mornodopskog vojnog invalida. Stoga se tužιοčevi navodi u ovom pogledu ukazuju neosnovanim.

Odredbom člana 34. Zakona o osnovnim pravima iz penzijskog i invalidskog osiguranja propisano je da se povredom na radu smatra i povreda nastala na redovnom putu od stana do mejsta rada ili obrnuto, pa je tužilac, po tom osnovu prema dokazima u spisu ostvario novčanu naknadu za tjelesno oštećenje koje je nastalo za vrijeme trajanja osiguranja.

Odredbama Zakona o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca nije propisana mogućnosot sticanja svojstva mirnodopskog vojnog invalida, zbog rane, ozljede i povrede nastale na putu do radnog mjesta, pa nema osnova da se tužιοcu prizna svojstvo mirnodopskog vojnog invalida i prava koja bi mu pripadala po tom osnovu...”

(Presuda vrhovnog suda BiH, U. broj 3889/87 od 4.2.1988. godine)

116.

Član 24. Zakona o obezbjeđenju i zdravstvenom osiguranju učesnika NOR-a

Nema uticaja na visinu osnovnog obezbjeđenja učesnika NOR-a ugovor kojim on otuđuje određenu nepokrtnost, bez obzira ko je koristi, od nje ostvaruje prihod i što se u katastarskoj evidenciji vodi na imenu lica sa kojim jekorisnik osnovnog obezbjeđenja zaključio ugovor o prometu, ako na osnovu tog ugovora nije izvršen i prenos prava svojine u zemljišnim knjigama.

(Presuda vrhovnog suda BiH, U. broj 3055/87 od 19.11.1987. godine)

117.

Član 9. Zakona o obezbjeđenju i zdravstvenom osiguranju učesnika NOR-a

Primanja rente po osnovu rntnog osiguranja kod inozemnog nosioca socijalnog osiguranja odgovara primanju penzije po našim propisima, pa se taj prihod uzima u obzir kod ocjene ispunjavanja uslova za dalje korištenje prava na osnovno obezbjeđenje učesnika NOR-a.

Iz obrazloženja:

“Tužilac je korisnik inozemne penzije – penzije koju je ostvario prije sedam ili osma godina, kako je to sam naveo u izjavi od 2. juna 1986. godine, o čemu u spisu postoji službena zabilješka.

Međutim, u spisu ne postoje dokazi od kada je tužilac korisnik inostrane penzije koji je podatak od uticaja na utvrđivanje vremena prestanka prava na osnovno obezbjeđenje, pa je s tim u vezi ranijim rješenjem tuženog organa broj: 584-02-II-147/86 od 16.12.1986. godine poništeno prvostepeno rješenje kojim je tužiocu utvrđen prestanak prava na osnovu obezbjeđenje i porodični dohodak sa 30. junom 1986. godine, te naloženo da se ova činjenica utvrdi, a ukoliko se u tome ne uspije u navedenom rješenju je istaknuto da prestanak prava treba utvrditi od dana kada banka preko koje tužilac prima penziju može dati podatke, a u krajnjem slučaju od 31.12.1984. godine koga dana je Spltiska banka . Ekspozitura Livno dala podatak o visini penzije. Na traženje prvostepenog organa navedena banka dopisom od 29. septembra 1986. godine upućenog prvostepenom organu dala je podatak da je tužilac u decembru 1984. godine, primio rentu u visini DM 192,25 što po ondašnjem kursu dinara iznosi 13.008 dinara, pa je tužicu sa ovim danom prvostepenim rješenjem od 12. juna 1987. godine utvrđen prestanak prava na osnovno obezbjeđenje i porodični dodatak.

Navedeni prihod u smislu odredbe člana 9. stav 1. tačak 3. zakona o obezbjeđenju i zdravstveom osiguranju učesnika NOR-a (“Službeni list SRBiH”, broj 11/84, 22/85 i 11/86) predstavlja smetnju za ostvarivanje prava na obezbjeđenje po navedenom zaknu jer prihod iz osnova penzije prelazi cenzus za ostvarivanje prava propisan navedenom zakonsko odredbom.

Pravno dejstvo rješenja o prestanku prava određeno je retroaktivno od zadnjeg dana mjeseca za koji je dat podatak o visini tužiočeve rente, što je u skladu sa odredbom člana 37. navedenog zakona, a kojom odredbom je propisano da se pravo na obezbjeđenje gubi ili mijenja od prvog dana narednog mjeseca po nastaloj promjeni, a u slučaju sticanja prava na penziju od dana od kojeg je priznato pravo na penziju.

Primanje po osnovu rente koju tužilac ostvaruje po rentnom osiguranju inozemnog nosioca socijalnog osiguranja odgovara primanju koje se ostvaruje iz osnova penzije po našim propisima, pa je pravilno ovaj prihod uzet u obzir kod ocjene ispunjenja uslova za dalje korištenje prava na

osnovno obezbjeđenje. PO ocjeni ovog suda nije od važnosti za odluku u ovoj upravnoj stvari okolnost što tužilac navedeno rpijanje ne ostvaruje od jugoslovenskog organa socijalnog osiguranja već inozemnog, jer se pravo na osnovu obezbjeđenje priznaje učesnicima NOR-a koji nemaju neophodnih sredstava za izdržavanje, pa se prihodi korisnika i članova njegovog domaćinstva iz osnova propisanih zakonom ne mogu zanemariti bez obzira gdje se ostvaruje...”

(Presuda Vrhovnog suda BiH, u. 3421/87 od 21.1.1987. godine)

118.

Član 40. zakona o zaštiti civilnih žrtava rata

Zahtjev za utvrđivanje novog procenta rjelesnog oštećenja u vezi sa nastalom promjenom mogu podnijeti, u smislu člana 40. Zakona o zaštiti civilnih žrtava rada (“Službeni list SRBiH”, broj 34/84- prečišćeni tekst), samo civilne žrtve rata kojima je pravo utvrđeno konačnim rješenjem, a ne i ona lica koja to pravo nisu ostvarila.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, U.1475/87 od 7.5.1987. godine)

119.

Član 42. Zakona o zaštiti civilnih žrtava rata

Član 53. Zakona o opštem upravnom postupku

Ne može se odbiti zahtjev procesno nesposobne stranke zbog proteka prekluzivnog roka materijalnog prava prije nego što joj bude postavljen staralac ako je za vrijeme toga roka bila ili je prije njegovog isteka postala procesno nesposobna, a nije imala staraoca.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, U. broj 377/87 od 5.3.1987. godine)

120.

Član 160. stav 1. zaknoa o porezima građana

Kada je rješenjem o razrezu poreza iz ličnog dohotka od samostalnog vršenja privredne djelatnosti određeno da razrezani porez istovremeno predtavlja i akontaciju za narednu godinu, taj dio provstepenog rješenja ima karakter obavještenja, pa nije sastavni dio upravnog akta.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, U. 1038/87 od 31.8.1987. godine)

121.

Član 57. stav 2. zakona o porezima građana

Kada nadležni opštinski organ uprave društvenih prihoda utvrđuje osnovicu poreza od privrednih djelatnosti na osnovu člana 57, stav 2. zakona o porezima građana (“Službeni list SRBiH”, broj 39/84) dužan je da primijeni onu od pet tačaka toga stava koja u konkretnom slučaju omogućava da se utvrdi realna poreska osnovica.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, U. 3769/87 od 11.2.1988. godine)

122.

Član 54. st. 3. i 5. Zakona o porezima građana

U postupku razreza poreza od privredne djelatnosti prema stvarnom ličnom dohotku troškovi poslovne režije utvrđuju se dokaznim sredstvima iz člana 54. stav 5. Zakona o porezima građana ("Službeni list SRBiH", broj 39/84), a ne drugim dokaznim sredstvima predviđenim zakonom o opštem upravnom postupku.

IZ obrazloženja:

"Kako iz spisa slijedi tužitelju je izvršen razred proeza i doprinosa od obavljanja samostalne zidarske djelatnosti za 1986. godinu na osnovu podataka iz prijave o ukupnom prihodu, te izvršene korekcije troškova poslovne režije. Pri tome nisu prihvaćeni podaci iz poreske prijave o troškovima poslovne režije, koje je tužitelj prikazao u iznosu od 8.116.800 dinara, već je prvostepeni organ ove troškove priznao u iznosu od 306.360 dinara. Ovo je učinjeno zbog toga što tužitelj u toku postupka nije priložio dokumentaciju o troškovima poslovne režije u prijavljenom iznosu već u iznosu koji mu je i priznat. Kod toga se pošlo od člana 54. stv 5. Zakona o porezima građana prema kojem svi troškovi moraju u prijavi i drugim podacima biti pojedinačno iskazani i vjerodostojnim dokumentima dokazani.

Sud nalazi da je u konkretnom slučaju primijenjen zakon i da nije bilo zakonskog osnova da se tužitelju priznaju troškovi nastali po isplati ličnih dohodaka radnika, kao i isplaćenim dnevnicama, putnim troškovima i terenskim dodacima radnika koji su u poreskoj prijavi prikazani u iznosu od 6,818,800 dinara, jer za te isplaćene lične dohotke radnika nije plaćen porez po odbitku a niti je sa njima zaključivan ugovor o zapošljavanju, a što je zakonska pretpostavka za priznavanje ovih izdataka u troškove poslovne režije shodno članu 54 stav 3. tač. 2. i 8. citiranog zakona. kako ni za ostale prijavljene troškove tužitelj nije priložio nikakvu dokumentaciju izuzev tužiteljevih troškova na ime dnevnica i terenskih dodataka u iznosu od 306.360 dinara, to se siti nisu mogli ni priznati. Isto tako nije bilo zakonskog osnova da se stvari lični dohodak tužitelja utvrđuje na osnovu člana 57. Zakona o porezima građana jer se u tužiteljevom slučaju nisu stekli uslovi iz stava 2. ovog člana pa se zbog toga poreska osnovica nije ni mogla utvrđivati primjenom tačaka 1. do 5. ovog člana kako je to tužitelj tražio. Stoga se isrelevantnim ukazuju prigovori tužitelja o mogućnostima i dužnosti upravnog organa da se troškovi poslovne režije utvrđuju izvođenjem i drugih dokaza a u skladu sa odredbama Zakona o opštem upravnom postupku. Zakonom o porezima građana je kao posebnim zakonom propisano kojim dokaznim sredstvima se utvrđuju troškovi poslovne režije, pa se u ovom pogledu, a u skladu sa članom 3. Zakona o opštem upravnom postupku, ne mogu primjenjivati odredbe Zakona o opštem upravnom postupku. Zbog toga sud ocjenjuje da upravnim rješenjima nije povrijeđen zakon na štetu tužitelja jer je poreska osnovica utvrđena na način i u postupku kako je to propisano odredbom Zakona o porezima građana..."

(Presuda Vrhovnog suda BiH, U. 3458/87 od 14.1.1988. godine)

123.

Član 85. zakona o porezima građana

Građanin koji ostvaruje prihod od izdavanja u zakup nepokretnih ili pokretnih stvari poreski je obveznik bez obzira da li se ugovorom o zakupu zakupoprimac obavezao na plaćanje poreskih obaveza, jer ukoliko postoji i takav ugovor to može biti od značaja, samo za međusobna prava i obaveze ugovornih stranaka, a na osnovu njega ne može se mijenjati poreski obveznik.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, U. 2695/87 od 5.8.1987. godine)

124.

Članovi 162. i 163. Zakona o porezima građana.

Kada se naknadno stavi van snage rješenje na osnovu koga je izvršena prinudna naplata poreza prodajom stvari, ne može se tražiti povraćaj valorizovanog naplaćenog iznosa prema vrijednosti prodane stvari u vrijeme odlučivanja o povraćaju, nego samo naplaćeni porez u nominalnom iznosu sa kamatama po stopi koja se plaća na štedne uloge po viđenju.

IZ obrazloženja:

“Prema stanju spisa proizilazi da je u konkretnom slučaju još 1974. godine izvršen razred poreza na neprijavljeni dohodak odnosno prihod i da je tužitelj u tom postupku obavezan d aplati na ime ovog poreza iznos od 126.776. dinara, pa kako tužitelj nije bio izmirio ovaj porez, to je u 1976. godini provedena prinudna naplata i u tom postupku je izvršena prodaja tužiteljevog putničkog vozila marke “PZ 125” za 6.000 dinara. Kasnije je u obnovljenom postupku došlo do poništavanja prvostepenog rješenja o razrezu poreza i obustavljanju postupka na razred iz razloga što je nastupila zastarjelosti prava na razrez poreza, a to je učinjeno rješenjem republičke uprave društvenih prihoda Sarajevo od 12. jula 1985. godine. Stoga su se shodno članu 162. Zakona o porezima građana (“Službeni list SRBiH”, broj 39/84) stekli uslovi za povraćaj dijela naplaćenog poreza, jer je prestao pravni osnov po kojem je tužitelj bio u obavezi da plati poresku obvezu.

Međutim, kao sporno u ovom predmetu pojavilo se pitanje koji obim novčanih sredstava je opština dužna da povрати tužitelju na ime plaćenog poreza tj. da li nominalni iznos sredstava koja su ostvarena prodajom putničkog automobila ili iznos sredstava koja čini vrijednost istog vozila u vrijeme odlučivanja. Po ocjeni suda pravilno je u upravnom postupku odlučeno da tužitelju pripada pravo na povraćaj nominalnog iznosa naplaćenog poreza sa obračunatim kamatama za 1985. godinu i 1986. godinu, a u skladu sa članom 162. Zakona o porezima građana. Naime, odredbama ovog člana propisano je da obveznik poreza koji je na ime poreza platio više nego što je bio dužan ima pravo da traži povraćaj više plaćenog poreza, s tim da se u ovom slučaju prema članu 163. stav 2. citiranog zakona na više plaćene iznose poreza obračunava i plaća kamata po stopi koja se plaća na štedne uloge, uloge po viđenju. Dakle, prema citiranim odredbama, kao i drugim odredbama Zakona o porezima građana, nije propisano da se u ovakvim slučajevima vrši revalorizacija plaćenog poreza, već naprotiv citirane odredbe, ukazuju da se vrši povraćaj nominalnog iznosa plaćenog poreza. Kako je ovdje u pitanju novčana obaveza opštine prema tužitelju, to i prema članu 394. Zakona o obligacionim osnovama (“Službeni list SFRJ”, broj 29/78 i 39/85) stoji obaveza dužnika na povrat ovog iznosa novčanih sredstava oje je primio, jer je ovim članom propisano da kada obaveza ima na predmet svotu novca, dužnik je dužan isplatiti onaj broj novčanih jedinica na koje obaveza glasi, izuzev kada zakon određuje što dugo, a u ovom slučaju Zakon o porezima građana ne određuje drugačije...”

(Presuda Vrhovnog suda BiH, U. 3703/87 od 11.2.1988. godine)

125.

Član 20. Zakona o porezu na promet nepokretnosti i prava

Ako prvostepeni organ u roku od 30 dana od dana primljene prijave ne izvrši razrez poreza na promet (ni privremeni), prema prijavljenoj poreskoj osnovici, ovlašten je da i po proteku tog roka izvrši konačan razred poreza na promet.

Iz obrazloženja:

“...Prigovori tužiteljice da je prvostepeni organ trebao postupiti po odredbama člana 20. Zakona o porezu na promet nepokretnosti i prava nemaju uticaja na drugačije rješenje ove stvari. Naime, okolnost da prvostepeni organ nije u roku od 30 dana od dana primljene prijave donio rješenje o razrezu poreza, odnosno izvršio privremeni razrez prema prijavljenoj osnovici u istom roku, ne utiče na pravilnog konačnog razreza poreza nakon protoka tih rokova pošto odredbama zakona nije određeno da se razrez poreza nakon protoka tih rokova ne može izvršiti. Jedini izuzetak je ako prvostepeni organ izvrši privremeni razrez poreza prema prijavljenoj osnovici a u daljem roku od 30 dana ne izvrši konačan razrez poreza, tada se privremeni razrez smatra konačnim, a u konkretnom slučaju nije izvršen privremeni razrez poreza...”

(Presuda Vrhovnog suda BiH, U. 3702/87 od 21.1.1988. godine)

126.

Član 15. stav 1. Zakona o porezu na promet nepokretnosti i prava

Član 9. st. 2. i 4. i član 46. Zakona o prometu nepokretnosti

Obaveza plaćanja poreza na promet nepokretnosti može nastati samo ako postoji pravno valjan ugovor zaključen u smislu člana 9. st. 2. i 4. i člana 46. Zakona o prometu nepokretnosti (“Službeni list SRBiH”, broj 38/78)

(Presuda Vrhovnog suda BiH, U. 4227/87 od 17.3.1988. godine)

127.

Član 23. stav 7. Zakona o oporezivanju proizvoda i usluga u prometu

Pojedinac – poreski obveznik koji evidenciju prometa vodi preko registra kase dužan je u smislu člana 23. stav 7. zakona o oporezivanju proizvoda i usluga u prometu, da svaki izvršen promet evidentira u toj kasi i odgovarajući odsječak iz kasene trake na kojoj je taj promet evidentiran izda kpcu, odnosno korisniku usluga neovisno od toga da li je uslugu izvršio korisniku društvenih sredstava ili građaninu i da li se plaćanje vrši odmah po izvršenoj usluzi ili naknadno.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, U.3655/87 od 7.1.1988. godine)

128.

Članovi 90. i 96. zakona o zdravstvenoj zaštiti

Član 2. tačka 2. Odluke o stopama doprinosa za zdravstvenu zaštitu zemljoradnika SIZ-a za zdravstvenu zaštitu Sarajevo

Obveznik doprinosa za zdravstveno osiguranje iz ličnog dohotka od poljoprivredne djelatnosti je i lice koje doprinos za to osiguranje plaća kao radnik u radnom odnosu, ukoliko stiče lični dohodak od poljoprivredne djelatnosti kao vlasnik ili korisnik zemljišta.

IZ obrazloženja:

“Kako se iz osporenog rješenja vidi tužitelju je za 1986. godinu izvršen razrez poreza i doprinosa iz ličnog dohotka od obavljanja poljoprivredne djelatnosti, pa mu je s tim u vezi i izvršen razrez doprinosa za zdravstveno osiguranje. Tužitelj je u žalbenom postupku, a sada i u upravnom sporu osporavao ovaj doprinos, smatrajući da ne podiže obavezi njegovog plaćanja, obzirom da doprinos za zdravstveno osiguranje već plaća iz osnova radnog odnosa.

Sud nalazui da je u prvostepenom postupku pravilno odlučeno kada je tužitelju izvršen razrez i doprinos za zdravstvenoosiguranje, bez obzira na okolnost što ovaj doprinos tužitelj plaća i kao radnik u udruženom radu ili penzioner, jer je u odredbama člana 90. i 96. Zakona o zdravstvenoj zaštiti ("Službeni list SRBiH", broj 37/84 – prečišćeni tekst) propisano da osnov za obračunavanje doprinosa za zadovoljavanje potreba u zdravstvenoj zaštiti čini lični dohodak od poljoprivredne djelatnosti, s tim što je obveznik uplate ovog doprinosa starješina domaćinstva koji stiče lični dohodak od poljoprivredne djelatnosti. Kako je odredbom tačke 2. člana 2. Odluke SIZ-a za zdravstvenu zaštitu Sarajevo ("Službeni list SRBiH2, broj 38/85) propisano da stopa doprinosa za radnike koji se bave i poljoprivrednom djelatnošću iznosi 19% od visine katastarskog prihoda, to je u konkretnom slučaju pravilno utvrđena visina doprinosa. Stoga sud nalazi da osporenim rješenjem nije povrijeđen zakon na štetu tužitelja, jer ne stoji njegov prigovor da ne podliježe plaćanju doprinosa za zdravstvenu zaštitu iz osnova obavljanja poljoprivredne djelatnosti..."

(Presuda Vrhovnog suda BiH, U. 1048/87 od 7.1.1988. godine)

IZVOD IZ BILTENA SUDSKE PRAKSE SAVEZNOG SUDA BROJ 27 JULI – DECEMBAR 1987. GODINE, UPRAVNO PRAVO

Zakon o opštem upravnom postupku

ČL. 29, 33. I 249

Protiv rješenja kojim je sud odlučio o sukobu nadležnosti organa uprave nije dopušteno podnošenje predloga za obnovu postupka.

(Urs. 112/87 od 19.11.1987. godine)

Čl. 33.

Za utvrđivanje staža osiguranja sa uvećanim trajanjem građanskom licu u službi u JNA nadležna je vojna pošta u kojoj je takvo lice zaposleno.

(Irs. 62/86 od 8.5.1986. godine)

Član 35.

Član 24. Zakona o upravnim sporovima

Ukoliko u postupku učestvuje procesno nesposobno lice prema njemu procesni rokovi ne teku sve dok mu se ne postavi privremeni staralac.

(Uiss. 637/86 od 20.5.1987. godine)

Zakon o upravnim sporovima

Član 17.

U predlogu za odlaganje izvršenja rješenja stranaka mora učiniti bar verovatnim postojanje zakonskog osnova za odlaganje izvršenja rješenja.

(Us. 169/86 od 19.3.1987. godine)

ABECEDNI STVARNI REGISTAR

GRAĐANSKO I PRIVREDNO PRAVO

Arbitraža, unutrašnja

- mogu je ugovoriti samo članice SOUR-a, 101

Avans

- kod ugovora o građenju, 29

Bračna tekovina

- naknada protuvrijednosti poklona učinjenih bračnim drugovima, 73
- ništav ugovor o otuđenju zgrade bez saglasnosti drugog supruga, 74
- naknada u novcu za suvlasnički dio, 75
- strana valuta, 76

Crkvena zaštita

- obaveza raščinjenog sveštenika da vrati stvari crkvenoj opštini, 11

Dioba

- ništav ugovor, 9

Dokaz

- opoziv rješenja o izvođenju dokaza, 97

Dostavnica

- dokazna snaga, 85
- raskorak između upisanog datuma u dostavnicu i onoga iz poštanskog žiga, 86

facultas alternativa

- sud ne utvrđuje vrijednost, 95

Forma ugovora

- o projektovanju između društvenih pravnih lica, 1

Građansko zemljište u društvenoj svojini

- konstituisanje prava služnost, 13
- posljedice građenja uz saglasnost nosioca prava korištenja radi građenja, 14

Inostrani kredit banke za račun komitenta

- reprogramiranje nakon otplate duga banci, 33

Izbrani sud

- nadležnost

Izuzete radnika centra za socijalni rad

- relativna bitna povreda postupka, 98

Izvršni postupak

- mjesna nadležnost, 104
- oglašavanje suda da nije mjesno nadležan nakon donošenja rješenja o izvršenju na okretnim stvarima, 105
- oglašavanje suda mjesno nenadležnim nakno donošenja rješenja o izvršenju nanovčano potraživanje, 106

Kasko osiguranje

- za period prije zaključenja ugovora, 61
- pravo regresa, osiguravača, 62

Komisioni pravni posao

- zastarjelost potraživanja komisionara, 2

Mirovanje postupka

- pretpostavke, 93

Mjesna nadležnost

- u sporu za isplatu zatezne kamate, 84

Nadležnost

- za određivanje načina korištenja izvora, 80
- crkvenog suda u postupku lišenja sveštenečkog čina, 81

Nadležnost redovnog suda

- radi vraćanja stipendije, 82

Nadležnost suda udruženog rada

- utvrđivanje postojanja radnog odnosa sa građansko – pravnim licem, 83

Nalogoprimac

- obaveza predaje cijene nalogodavcu, 5

Nasljednik

- nedostojnost za nasljeđivanje, 77
- odgovornost za dugove ostavioca, 78
- relativni nužni nasljednik: pretpostavka, 79

Nesavjestan posjednik

- odgovornost za štetu, 15

*Obećanje radnje trećeg lica, 19**Osiguranje od odgovornosti*

- u sumu osiguranja od odgovornosti ne uračunava se zatezna kamata na naknadu štete, 59
- pravo regresa osiguravača, 60

Otpuštanje duga

- između društveno – pravnih lica, 22

Parnični troškovi

- potrebni parnični troškovi, 87
- na prijedlog za povraćaj upređašnje stanje koji je stranka označila kao žalbu, 88

Posjed

- nesavjestan posjednik odgovora za štetu, 15

Povjerilačka docnja

- zatezne kamate, 21

Pravo preče kupnje

- suvlasnička zgrada, 10

Prekomjerno oštećenje

- zabluda o realnoj cijeni, 18

Presuda zbog izostanka

- odsutnost punomoćnika tuženog zbog zastupanja u drugom predmetu, 96

Prevoznina

- obaveza plaćanja, 17

Priznanje strane sudske odluke

- ne ispituje se mogućnost dužnika da ispuni obavezu iz zakonskog izdržavanja, 103

Projektovanje

- forma ugovora o prjektovanju između društvenih pravnih lica, 1

Reprogramiranje

- inostranog kredita, 33

Revizija

- ne može se isticati zastarjelosti potraživanja, 99

Rok plaćanja cijene

- kod ugovora između korisnika društvenih sredstava, 20

Služnost

- na građevinskom zemljištu, 13
- zaštita zakonitosti posjednika, 12

Stan

- ništavost ugovora o korištenju stana zbog poništenja akta o dodjeli i davanje na korištenje drugom licu, 68
- forma ugovora o ustupanju stana radi dodjele, 69
- pasivna legitimacija po tužbi radi iseljenja, 70
- novčana obaveza naknade troškova opravke stana se en može revalorizovati, 71

Stanarsko pravo

- zamjena stanova, 64
- otkaz ugovora zbog nekorisćenja stana, 65
- unuka član porodičnog domaćinstva, 66
- posljedice oništenja akta o dodjeli stana, 67

Stepaj

- neblagovremenost prijave potraživanja, 107

Strana valuta

- bračna tekovina, 76
- stopa zatezne kamate, 58

Suparničarstvo

- osiguravač i njegov osiguranik nisu jedinstveni nužni suparničari, 92

Suvlasništvo

- pravo preče kupnje suvlasnika zgrade, 10
- registracija automobila nije osnov za jače pravo između suvlasnika, 8

Svojina

- prelazak u društvenu svojinu zbog nevršenja prava svojine, 6

Štedni ulog

- prenos predajom štedne knjižice, 63

Šteta

- uzročna veza, 37
- pretpostavka krivice, 38
- aktivna legitimacija vlasnika neposjednika oštećene stvari, 39
- odgovornost za maloljetnika, 40
- objektivna odgovornost nosioca opasne djelatnosti, 41
- objektivna odgovornost vlasnika kombajna, 42
- obaveza snošenja trošova pemještanja zgrade, 43
- suvlasnikov zahtjev za naknadu štete, 44
- domet osuđujuće krivične presude, 45
- podijeljena odgovornost kod izgubljenog izdržavanja, 46
- smanjenje naknade ako je oštećeni pristao da se vozi sa pijanim vozačem, 47
- povećanje rente, 48
- u vezi sa radom, 49

Šuma

- utvrđenje međe sa šumom u društvenoj svojini, 4

Tužba

- izmjena činjeničnog osnova, 90
- ispravka, 91
- fikcija povlačenja iz člana 499 ZPP, 102

Tužbeni zahtjev

- povećanje nakon priznanja, 89

Ugovor o djelu

- obaveza izgradnje prilaza (puta), 23
- ispunjenje u skladu sa ciljem, 24
- raskid u dijelu u kome nije izvršen i naknada štete, 25
- naknada u slučaju raskida, 26
- cijena nije bitni element, 27

Ugovor o građenju

- neposredni zahtjev saradnika izvođača od naručioca, 28
- uticaj avansa za razliku u cijeni, 29
- obim naknade štete zbog neispunjenja ugovora, 30

Ugovor o isporuci vode

- naknada za isporučenu vodu 35

Ugovor o prevozu

- obaveza plaćanja prevoznine, 17
- naknada štete zbog gubitka stvari u prevozu – aktivna legitimacija, 31

Ugovor o zalozi

- na strane valute, 32

Vjerska autonomija

- crkveni sud, 81

Vještačenje

- opravdanost produženja roka iz ugovora o građenju, 94

Vodovod

- naknada za isporučenu vodu, 35

Zajednica zdravstvene zaštite

- obaveza plaćanja cijene za zdravstvene usluge, 36

Zakonsko izdržavanje

- pro izdržavanja, 72

Zakup

- jus tollendi zakupca, 34

Zalog

- na strane valute, 32

zastarjelosti potraživanja

- komisionara, 2
- nanada štete zajednici penzijskog i invalidskog osiguranja, 3

Zatezna kamata

- povjerilačka docnja, 21
- na naknadu novčane štete, 50
- na naknadu zbog oštećenja stvari, 51
- na naknadu zbog gubitka zarade, 52
- na potraživanje iz osnova zakonskog izdržavanja, 53
- na regresno potraživanje zajednice osiguranja, 54
- na obavezu udruživanja sredstava radi izgradnje elektro – energetskih objekata, 55
- na iznos naknade za eksproprisane nekretnine, 56
- ne važi ograničenje iz člana 401 ZOO, 57
- na stranu valutu, 58

Zdravstvene usluge

- obaveza plaćanja cijene, 36

Zgrada

- i pripaci- jedna nepokretnost . isti suvlasnički dio, 7
- izgrađeni bez odobrenja – uknjižba u zemljišnu knjigu, 16

UPRAVNO PRAVO

Civilne žrtve rata

- utvrđivanje novog procenta tjelesnog oštećenja, 118
- prekluzivni rok materijalnog prava i procesna sposobnost stranke, 119

Doprinos za zdravstveno osiguranje

- iz ličnog dohotka od poljoprivredne djelatnosti, 128

Građevinsko zemljište

- rješenje o proglašenju javnim dobrom nije upravni akt, 109

Garaže

- pretvaranje u poslovni prostor, 113

Javna bezbjednost

- povreda radnika službe javne bezbjednosti vidi vojni invalidi, 115

Osnovno obezbjeđenje učesnika NOR-a

- uticaj otuđenja nepokretnosti na visinu, 116
- uticaj primanja rente po osnovu osiguranja kod inozemnog nosioc socijalnog osiguranja na visinu 117

Odsustvo

- vidi vojni invalidi, 114

Oporezivanje proizvoda i usluga u prometu

- evidencija prometa preko registar kase i izdavanje odsječka kupcu, odnosno korisniku usluga, 127

Porezi građana

- akontacija za narednu godinu, 120
- utvrđivanje osnovice poreza od privrednih djelatnosti (član 57. stav 2. ZOPG), 121
- utvrđivanje troškova poslovne režije – dokazna sredstva, 122
- poreski obveznik kod izdavanja stvari u zakup, 123
- stavljanje van snage izvršenog rješenja i povraćaj naplaćenog poreza prodajom stvari, 124

Porez na promet nepokretnosti i prava

- konačan razrez po proteku roka od 30 dana od dana primljene prijave, 125
- nastanak poreske obaveze, 126

Poslovni prostor

- pretvaranje stambenog u poslovni prostor, 113

Porodično domaćinstvo

- sticanje svojstva člana 112

procesna nesposobnost

- i djelovanje prekluzivnog roka materijalnog prava, 119

Prekluzivni rok materijalnog prava

- djelovanje u odnosu na procesno nesposobnu stranku, 119

Povreda na odsustvu – vidi Vojni invalidi, 114

Povreda na putu od kuće do radnog mjesta – vidi vojniinvalidi, 115

Postupak u upravnim sporovima . vidi upravni akt, 109. i 120.

Stambeni odnosi

- otkaz i pitanje saglasnosti za zamjenu stana, 111
- sticanje svojstva člana porodičnog domaćinstva, 112
- pretvaranje stambenog prostora u poslovni 113

Slobode i prava

- sudska zaštita (član 66. i 67. ZUS), 108

Upravni postupak

- svojstvo stranke, 110

REGISTAR PROPISA

GRAĐANSKO I PRIVREDNO PRAVO

Savezni propisi

Zakon o udruženom radu (“Službeni list SFRJ”, broj, 53/76, 57/83, 85/87 – prečišćeni tekst u “Službenom listu SFRJ”, broj 11/99)

Zakon o osnovnim svojinsko . pravni odnosima (“Službeni list SFRJ”, broj, 6/80)

Zakon o obliacionim odnosima (“Službeni list SFRJ”, broj, 29/78 i 39/85)

Zakon o obezbjeđenju plaćanja između korisnika društvenih sredstava (“Službeni list SFRJ”, broj, 60/75 do 34/86)

Zakon o zaštiti pronalazaka, tehničkih unapređenja i znakova razlikovanja (“Službeni list SFRJ”, broj, 34/81)

Zakon o ugovorima o prevozu u drumskom saobraćaju (“Službeni list SFRJ”, broj, 2/74)

Zakon o plaćanjima u konvertibilnim devizama (“Službeni list SFRJ”, broj, 34/83, 70/83 i 25/85)

Zakon o osnovama sistema osiguranja imovine i lica (“Službeni list SFRJ”, broj, 24/76)

Uzurpacija

- svojstvo stranke , 110

Upravni akt

- rješenje o proglašenju građevinskog zemljišta javnim dobrom nije upravni akt, 109
- obavještenje o akontaciji poreza za narednu godinu nije sastavni dio upravnog akta, 120

Vojni invalidi

- povreda vojnog lica na odsustvu i pitanje sticanja svojstva vojnog invalida, 114
- povreda koju pretrpi radnik službe javne bezbjednosti na putu od kuće do radnog mjesta i sticanje svojstva vojnog invalida, 115

Zakon o sanaciji i prestanku organizacije udruženog rada (“Službeni list SFRJ”, broj, 72/86, 42/87 i 75/87)

Zakon o parničnom postupku (“Službeni list SFRJ”, broj, 4/77 do 74/87)

Zakon o izvršnom postupku (“Službeni list SFRJ”, broj, 20/78, 6/82 i 74/87)

Zakon o opštem upravnom postupku (“Službeni list SFRJ”, broj, 47/86 – prečišćeni tekst)

Zakon o rješavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja u određenim odnosima (“Službeni list SFRJ”, broj, 43/82)

Osnovni zakon o organizaciji i finansiranju socijalnog osiguranja – raniji (“Službeni list SFRJ”, broj, 24/65 do 15/71)

Zakon o izmjenama i dopunama Osnovnog zakona o iskorišćavanju poljoprivrednog zemljišta – raniji (“Službeni list SFRJ”, broj, 12/67)

Samoupravni sporazum o načinu i postupku korišćenja zdravstvene zaštite van područja SIZ zdravstvenog osiguranja i zdravstva kojoj osiguranik pripada (“Službeni list SFRJ”, broj, 43/84)

Posebne uzanse o građenju (“Službeni list SFRJ”, broj, 18/77)

Republički propisi

Zakon o prostornom uređenju (“Službeni list SRBiH”, broj, 9/87 – prečišćeni tekst)

Zakon o građevinskom zemljištu (“Službeni list SRBiH”, broj, 34/86)

Zakon o prometu nepokretnosti (“Službeni list SRBiH”, broj, 38/78)

Zakon o eksproprijaciji (“Službeni list SRBiH”, broj, 12/87 – prečišćeni tekst)

Zakon o šumama (“Službeni list SRBiH”, broj, 11/78 i 12/87)

Zakon o vodama (“Službeni list SRBiH”, broj, 36/75)

Zakon o zakupu poslovnih zgrada i prostrojia (“Službeni list SRBiH”, broj, 33/77 i 12/87)

Zakon o stambeni odnosima (“Službeni list SRBiH”, broj, 14/84 i 12/87)

Zakon o komunalnim djelatnostima (“Službeni list SRBiH”, broj, 40/75, 16/82, 29/86 i 12/87)

Zakon o nasljeđivanju (“Službeni list SRBiH”, broj, 7/80)

Porodični zakon (“Službeni list SRBiH”, broj, 21/79)

Zakon o obaveznom udruživanju dijela sredstava društvene reprodukcije organizacija udruženog rada radi učešća u kreditiranju izgradnje elektroenergetskih objekata u periodu od 1981. do 1985. godine (“Službeni list SRBiH”, broj, 40/75 do 40/85)

Zakon o pravnom položaju vjerskih zajednica (“Službeni list SRBiH”, broj, 36/76)

Zakon o redovnim sudovima (“Službeni list SRBiH”, broj, 19/86)

Zakon o sudovima udruženog rada (“Službeni list SRBiH”, broj, 14/80)

Odluka o vodovodu i kanalizaciji (“Službene novine grada Sarajeva”, 8/64 – ranija, 26/84 sadašnja)

UPRAVNO PRAVO

Savezni propisi

Zakon o opštem upravnom postupku (“Službeni list SFRJ”, broj, 47/86 – prečišćeni tekst)

Zakon o upravnim sporovima (“Službeni list SFRJ”, broj, 4/77)

Zakon o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca (“Službeni list SFRJ”, broj, 31/86 – prečišćeni tekst)

Zakon o službi u oružanim snagama (“Službeni list SFRJ”, broj, 8/75)

Zakon o oporezivanju proizvoda i usluga u prometu (“Službeni list SFRJ”, broj, 33/72 i 11/86)

Republički propisi

Zakon o uzurpacijama (“Službeni list SRBiH”, broj, 6/78)

Zakon o stambenim odnosima (“Službeni list SRBiH”, broj, 14/84 – prečišćeni tekst)

Zakon o prostornom uređenju (“Službeni list SRBiH”, broj, 9/87 – prečišćeni tekst)

Zakon o obezbjeđenju i zdravstvenom osiguranju učesnika NOR-a (“Službeni list SRBiH”, broj, 11/84, 22/85 i 11/86)

Zakon o zaštiti civilnih žrtava (“Službeni list SRBiH”, broj, 34/84- prečišćeni tekst)

Zakon o porezima građana (“Službeni list SRBiH”, broj, 39/84 i 8/85)

Zakon o prezu na promet nepokretnosti i prava (“Službeni list SRBiH”, broj, 6/78, 13/82 i 30/85)

Zakon o prometu nepokretnosti (“Službeni list SRBiH”, broj, 37/78)

Zakon o zdravstvenoj zaštiti (“Službeni list SRBiH”, broj, 37/84- prečišćeni tekst)

Odluka o stopama doprinosa za zdravstvenu zaštitu zemljoradnika (“Službeni list SRBiH”, broj, 38/85)

